

Kamarás Klára

Anica

RÉVAI DIGITÁLIS KIADÓ

© Kamarás Klára

A címlap Kaskó István munkája

ISBN 978-963-239-040-6

Budapest, 2009.

Révai Digitális Kiadó kft
Tel: 365 10 63, Fax: 365 10 65
E-mail: info@konyvcsinalo.hu
www.konyvcsinalo.hu

Előszó

Hm! Szükség van ilyesmire?

Nem szeretek előszót írni. Olvasni se. Remélem, a tisztelt érdeklődő is így van ezzel. Ha mégis akad néhány elszánt olvasó, aki hiányol némi bevezetőt, számukra elárulok egy titkot.

Úgy képzeltem el Anica történetét, hogy sem időt, sem helyszínt nem jelölök meg az első oldalakon, jöjjön rá maga az olvasó, apránként, hol vagyunk és mikor, ahogy az elbeszélés fonala kibomlik.

Akik ezt a pár sort minden figyelmeztetés ellenére elolvasták, azoknak érdeklődésük jutalmául még azt is elárulom, hogy valahol a Balkánon, az első világháború idején kezdődik a történet, és a második világháború vége felé Magyarországon fejeződik be.

– Akkor miért ilyen rövid a könyv?

– Mert az élet is rövid. Ez a történet Anica története, életének alig fele, és nem történelemkönyv.

1. fejezet

Hosszú és kanyargós lesz ez a történet, mint az a városszéli utca, ahol Herr Franz, a sváb vásároló, sokévi vándorlás és takarékoskodás után házat vett. A ház olyan volt, mint a többi a soron, míg ajtót nem vágtak rajta közvetlenül az utcára. Az ajtó fölé szépen mázolt tábla került a hivalkodó felirattal: Restaurant. Valójában itt egy kocsmá és egy kifiződe keverékére bukkant a belépő. Az utcáról azonnal az ivóba jutott a szomjas emberfia, ahol a pulton kívül csak két durván megmunkált hosszú asztal volt támla nélküli fapadokkal. Innen nyílt a nagyképűen étteremnek nevezett szoba, ahol 6 kis négyszemélyes asztal állt kockás vászonnal leterítve és ahonnan be lehetett látni a konyhába, ahol Anka asszony, Herr Franz felesége sürgölődött a tűzhely körül. Anica, a lánya, fodros fityulával a fején, fehér köténykés kiszolgálónak öltözve vitte át a muszakát, meg a birkapörköltet az „étterembe”. Ma mindezt családi vállalkozásnak mondanánk, de akkoriban minden Herr Franz tulajdona volt és a két nő csak hasznos hajtó és éppen csak megtűrt tagja volt a családnak.

A szép szőke Anka korán ment hozzá első férjéhez. Sietve tartották meg az esküvőt, mert a férfi sorköteles volt, és pár nappal az esküvő után már mennie kellett. Szegény Anka férjes asszonynak csak addig mondhatta magát, míg ki nem tört a háború, melyben talán az első golyót szánta a férjének a sors, és ő ott maradt magára az egyetlen forró éjszaka gyümölcsét várva.

Napszámba járt, a gyerekekre a szomszédok vigyáztak, amíg bírtak vele. Később csak nevtették, mennyi bajt okoz az anyjának.

– Meszelhetek én is? – kérdezte a csöppség a meszes-

vödör mellett, amit anyja készített elő a hétvégi munkához.

– Meszelj csak kincsem! Segítesz anyádnak.– mondta a szomszéd – Addig legalább nyugtom van téled...

Anica végigmázolt mindent körben, falat, bútort, ajtót, amilyen magasan csak elérte. Mikor este Anka fáradtan hazazért, alig ismert rá az otthonukra. Azt se tudta hirtelen, hova kapjon rémületében. Neki kellett látni, takaríthatta az egész lakást, a szomszédok meg hasukat fogták a nevetéstől, még egy hónap múlva is ezt emlegették.

Szinte hetente érték az özvegyet hasonló, kisebb-nagyobb meglepetések. Hol egy törött ablak, hol egy kitaposott virágágy miatt reklamáltak nála.

Szegény asszony soha nem tudhatta, mi várja otthon. Anica hol kavicsokat gyűjtött, hol bogarakat és új szerzeményét a tejeskannába tette, vagy a leveses fazékba rejtette. Előfordult, hogy egy bokor alján talált döglött macskát hozott, mert másnap díszes temetést akart neki rendezni a veteményeskertben.

Sok főzőkanalat tört el Anka kétségbeesésében a lánya fenekén, de se szép szó, se verés nem használt. Később már megkötni se lehetett volna a kislányt, kiszökött az utcára, megdobálta a járókelőket.

Becsengetett a házakba, ahol felérte a csengőt. Aztán szaladt, ahogy a csöppnyi lába bírta. Egy alkalommal, éppen mikor Anica kiválasztotta a csínytevéshez megfelelő kaput, a csendőr jött arra, és észrevette a felfelé nyújtózó kislányt.

– Nem éred el? Na, majd én segítek! – és hosszan, katonásan megnyomta a gombot.

– Bácsi! Fussunk innen gyorsan, mert mindjárt kijönnek!

Félő volt, hogy valaki egyszer alaposan összeveri, jobban, mint Anka a főzőkanállal, – ami mégiscsak anyai fenyí-

tés volt és csontja nem tört tőle a picinek. Ennél nagyobb baja is eshetett volna az utcai kószálás közben.

– Árvaházba kellene küldeni, vagy örökbe adni valakinek, amíg nem késő – tanácsolták Ankának, de ő ragaszkodott a lányához.

– Apára volna szüksége, aki végre szigorúan fogja!

– Ha férfi lenne a háznál, aki megkeresi a család kenyerét, otthon maradhatnál, és mindjárt megszelídülne verés nélkül is ez a kis vadóc.

Bizony, betelt a pohár, mikor egy verőfényes vasárnap délelőtt azzal rontott be Ankához egy dühödt asszony, hogy nézze csak meg, mi történt az ünneplő ruhájával! Hamar kiderült a disznóság. Anica felmászott egy útszéli eperfára és a sűrű lomb takarásából köpködte a színes lét a járókelőkre.

Be kellett látni, hogy nem mehet így tovább.

Anka özvegyen, gyerekekkel, ennyi sok gond és baj után örült, mikor Franz úrra, az idegenből jött vásárolóra bízhatta végre további életét. A kölcsönös vonzalomban az is szerepet játszott, hogy Anka maga is német nagyanyjától örökölte szőkeségét, meg az is, hogy nem csak szerbül tudott. Jól értette a férfi sváb szavait, udvarlását. Számot vetett mindenrel és rászánta magát a második házasságra.

Nehéz élet volt ez a vásároló mellett is, de tartozott valakihez és Anicát se kellett intézetbe adni. Kár is lett volna, mert mihelyt iskolába került teljesen megváltozott. Edigi csintalanságait, valószínűleg az váltotta ki, hogy nem volt semmi, ami tudás- és mozgásigényét lekösse. A maga módján próbálta kitapasztalni a világot. Most végre látott maga előtt valami célt, követelményt. Örömmel járt iskolába. Minden érdekelte, mindent tudni akart, mindenben ő akart lenni az első. Nem győzte dicsérni a tanítója. Minden jól ment neki, amihez csak fogott. Tíz évesen már ügyesen festett, igaz, hogy csak a levelezőlapok tájképeit nagyította

fel dobozokról levágott kemény kartonra, havas tájat templommal, feldíszített csillogó fenyőket madarakkal. Az igazgató biztatta a házaspárt, taníttassák tovább a tehetséges kislányt. Megérdemli.

Franz úr vett neki egy doboz olajfestéket, aztán a képeket kivitte magával a vásárba és ünnepek előtt mind el tudta adni. Ennek volt valami haszna, de minek egy lánynak több tanulás? Elég, ha kijárja a szokásos 6 osztályt. Egy lánynak kevesebb is elég lenne!

Éppen akkoriban telepedtek le abban a kanyargós városszéli utcában, mikor befejezte a kislány az iskolát. Ezzel aztán vége lett a festegetésnek is. Anica nem gondolt többet vele, mindig azt csinálta, amit kellett, de azt jó kedvvel, frissen. Már tizenkét évesen beállt a konyhába, eleinte csak kuktáskodni, takarítani. Hamar beletanult, és egyre többet tudott segíteni anyjának a háztartásban, és ez teljesen kitöltötte a napját. Kicsit felcseperedve már a kocsmában is felszolgált.

Szép volt, lenhajú, mint amilyen az anyja volt fiatal korában, jól mutatott az asztalok között sürgölődve, és ha az esti vendégek közül az ivóban valaki belecsípett a fenekébe, vagy éppen átölelte, azt csak Franz úr látta, ő meg nem törődött vele, hiszen végül is nem az ő lánya volt. Anica önbizalmát az ilyen, kisebb-nagyobb bizalmaskodások igencsak táplálták. Kíváncsi, világszépének képzelte magát és sokáig nem jött rá, hogy mindez csak a bortól elszemtelenedt emberek játéka. Aztán ráunt erre a szerepre, és megmutatta, hogy tud ő erélyes és visszautasító is lenni a spicces vendégekhez. Rácsapott a tilosban nyúlókáló férfiak kezére, a bizalmaskodó megjegyzésekre csípősen megfelelt, vagy leszidta, kifigurázta a többiek előtt az alkalmatlankodót. Megválogatta, kire mosolyoghat anélkül, hogy az illető biztatásnak vehetné. Különösen attól kezdve vigyázott magára, mi-

kor elérte az első szerelem egy sorkatonai idejét töltő fiatal-ember, mondhatjuk, baka személyében.

Mindketten úgy érezték, hogy a sors keze terelte őket össze, vagy a csillagokban volt megírva találkozásuk... de hát melyik fiatal gondolja másképp? Az biztos, hogy véletlenül ismerkedtek meg.

Tavasza... napfényes vasárnap délelőtt volt... Anica a templomból igyekezett hazafelé, kicsit elgondolkodva, lesütött szemmel, ahogyan azt elvárták a korabeli kislányoktól. Ezt a szende pipiskedést maga is az alkalomhoz illőnek tartotta és nem nézett se jobbra, se balra, nem csoda hát, hogy egy sarkon összeütközött egy szemből sietve beforduló fiatal katonával. A fiú zavarában csak ennyit tudott kinyögni:

– Naaa! – és az ijedten felpillantó lány két csillogó szeme még jobban zavarba hozta. Természetesen a szagos-szappan felé áradó illata is maradandó emléket hagyott benne. Következő vasárnap már kereste a találkozást – az utólagos bocsánatkérés ürügyével.

Anica boldogan megbocsátott, bár fogalma sem volt róla, mi megbocsátanivalója lehetne, de nagyon tetszett neki a fiú szabadkozása. Ettől kezdve rendszeresen találkoztak.

Mire közeledett a leszerelés ideje, már a házasságról beszélgettek, jövőendő életüket tervezgették.

A búcsúzkodás hevében a fiatalok úgy érezték, itt az ideje, hogy végre már ők is emlékezetessé tegyék, megpecsételjék összetartozásukat. Másnap a fiú haza utazott a nagy ígérettel, hogy mindörökké és soha mást... valamint, hogy be fog számolni a családjának az elhatározásról: hamarosan megnősül.

Jött tőle pár képeslap rózsákkal, nefelejccsel, aztán egy levél, ami csak néhány rövid sorból állt. Szülei megtiltották a házasságot. Nem veheti feleségül Anicát, mert katolikus és így nem illik egy muzulmán családba.

Franz úr, aki addigra már tudott a dologról, megkönynyebbült, hogy nem veszíti el az ingyen munkaerőt, Anica pedig pár éjszakai sírás után kénytelen volt az anyjához fordulni, aki két pofonnal helyrerázta a lányát, majd elkísérte az utca végén lakó bábához, hogy még akkor éjjel zárja le a nagy szerelmi történetet.

Búslakodni nem volt idő, meg hát mit is ért volna? Sok volt a munka, mert Anka, bár nem volt még öregasszony, betegeskedni kezdett, egyre több maradt a lányára a felszolgálaton kívül a konyhában is, a ház körül is. Mosás, mán-gorlás, a konyha, a kocsmá takarítása és még ezer más ten-nivaló, amit neki kellett számon tartani, időben elvégezni. Anica pedig bírta a munkát. Az ismerősök, és a kocsmá vendégei csak csodálták, mennyi élet van ebben a kicsi, vé-konycsontú lányban. A sokféle kötelesség mellett ritkán volt ideje a férfiakra, pedig az anyja már szinte biztatta:

– Kell az, lányom, mint a virág bibéjének a virágpor! Ne hervadozz itt nekem!– idézte, amit valamikor régen egy olcsó, szerelmes regényben olvasott. Magában azért inkább így fogalmazott: Kell az, mint bolhás kutyanak a vakaró-dzás, de úgy gondolta, ilyet mégse mondhat egy anya a lá-nyának.

– Ne féltsen engem, kijártam én már az iskolát! – nyugtatta Anica az anyját – Majd meglátja, egyszer csak férjhez megyek, gyerekeim lesznek – álmodozott.

Kérő akadt, nem is egy, de hol Anicának nem tetszett, hol az anyja talált valami kifogást, a kocsmáros meg egyál-talán nem akarta elengedni a háztól a lányt.

Egy vasutas – finom, úriember – egyenesen a szülők-nél kezdte.

– Ez jó lenne – nyilatkozott este Franzi bácsi a felesé-gének – talán el tudná intézni, hogy a vasutasok ide járjanak

vacsorázni, vagy búcsúkor az udvaron vasutas-bált lehetne rendezni – dörzsölte a kezét.

– Nyugdíjas állása van! Ha megnősül, a Vasút lakást is ad neki...– biztatta Anka a lányát, de az csak vonogatta a vállát:

– Alig ismerem.

A vasutas csinos is volt, fiatal is, így Anica párszor elment vele vasárnap délután sétálni a közeli parkba, hogy jobban megismerjék egymást. Kicsit elfogódottan lépegetett mellette, alig szólt egy-két szót, de nem is kellett, mert a férfiből áradt a mondanivaló. Minden tudományát a lány elé akarta ömleszteni. A harmadik alkalommal már a házassággal kapcsolatos elképzeléseit ecsetelte:

– Az én feleségemnek nem kell agyondolgozni magát. Cselédet tartunk, és ha előléptetnek, szakácsnőre, vagy talán még szobalányra is futja majd a fizetéséből. Elegáns ruhában jár majd az asszonyom, divatos frizurát hord. Gyereket nem akarok, mert szülés után a legtöbb nő megcsúnyul. Egyébként is idegesít a gyerekzsivaj. Egy sem kell. Ma már ez egyszerűen megoldható. Állatok esetében évszázadok óta csinálják, hiszen biztosan tudja maga is kedves Anica, hogyan gondolom... Esküvő előtt pár napra befekszik a kórházba, egy apró kis műtét az egész, és még érzéstelenítik is. A kocák anélkül is kibírják..., de ilyent én nem kívánnék magácskától. Fő, hogy egy életre meg legyen oldva a sterilitás. Semmi az egész. Mellettem szabad lehet, mint a madár, nekem pedig nem kell félnem, hogy a más kölykét tartom el, mikor még a magamét se tudnám elviselni a házban. Meglátja, micsoda dámát faragok magából!

– *Faragsz ám az öreganyádból!* – gondolta Anica, és mivel pont hazaértek, otthagya a férfit, és becsapta az orra előtt az ajtót.

A konyhában lehuppant az anyja mellé, a vállába fúrta a fejét és úgy sírt fel.

– Örült! Ez az ember teljesen megörült. Ha a felesége lennék pulardot csinálna belőlem, vagy úgy bánná velem, mint egy kocával! – nyöszörögte, aztán részletesen beszámolt a hallottakról. Végül már nevetett, annyira nevetett, hogy a kocsmáros is bejött. Aztán mind a hárman nevettek, alig bírták abbahagyni.

Az öreg kicsit sajnálta, hogy a vasutasokkal kapcsolatos tervei kútba estek, de bízott abban, hogy lesz még más lehetőség is az üzlet felvirágoztatására. Bizony, szükség is lett volna rá.

Az „étterem” nem sokat hozott, az ivó csak-csak. Franz úr törte a fejét, hogyan lehetne kevés anyagi áldozattal fellendíteni. Végül akadt három éhenkórász zenész, aki hajlandó volt alkalmanként vacsoráért és innivalóért játszani, ha a többit kimuzsikálhatják a vendégek zsebéből. Ettől kezdve egyre több lett az esti bevétel. Hamarosan pár lány is előkerült, na nem a javából. Sokat-próbált, középkorú nők, akiken messziről látszott mivel keresik a mindennapi innivalóra a pénzt. A kocsmáros nem bánta, ilyenak rogyásig, aztán, hogy kinn, a bokrok alján kivel-mivel folytatják, az mindenkinek a maga dolga. Neki időnként inkább Anicán akadt meg a szeme. Miért is ne? Kárt már nem tehetek benne – gondolta – és egy szép napon, mikor Anka elment a hajnali misére, a lány is korán kelt, mert kenyérsütéshez készült, és éppen lisztet akart elővenni a kamrában, bement utána és leszorította a lisztesládára.

– Ha anyádnak szólsz, kitekerem a nyakad!
Anica kicsit hüppögött, de mikor vagy két hét múlva, Anka megint hajnalban ment a templomba, már nem is csodálkozott, mikor az öreg becsusszant mellé az ágyba.

– Ne félj te lány, vigyázok. Sok menyecskét megszorogattam én a szekér hátuljában vásárkor annakidején, de egynek se csináltam gyereket...

Anica utálkozva türte...

A kocsmáros kivörösödve, izzadtan kelt föl – *Még itt üti meg a guta, és akkor mindenki megtudja* – gondolta a lány kétségbeesve.

– Ugye, hogy jó vót? – fordult vissza komótosan az öreg az ajtóból.

– Jaj, nem – sírt fel Anica és a párnába rejtette holtsápadt arcát.

– Rohadt ribanc! – mordult rá a kocsmáros – Akkor legalább a vendégekhez lehetnél kedvesebb! – és bevágta az ajtót, hogy csak úgy döngött.

– Hát erre akar befogni – zokogott fel a lány – vendégcsalogató szajha legyen neki a kocsmában? Azt már nem! Én családot akarok. Igazi családot, nemilyent, mint ez. És gyerekeket a saját férjemtől...

Ettől kezdve Anica gondosan bezárta a hálófülke ajtaját, de nem is volt szükség ilyen óvintézkedésre, mert az öreg megsértődött és egyelőre békén hagyta.

Jó hírek érkeztek Kotor felől. Az útépítés nagy erővel haladt, s úgy mondták, hogy az út éppen itt fog elmenni a közelben. Ennek hallatán Franzi bácsi felvett egy kisegítőt a konyhára. Amúgy is ideje volt, mert mióta Anka betegeskedett, egyre több időt töltött a templomban s Anica bármilyen szorgalmas volt, már alig győzte a munkát.

Kerekképű, bögyös asszony volt az új munkaerő. A padláson alakítottak ki neki egy kis sufnit, ahol ellakhatott. Boja krumplit, zöldséget hámozott, meg takarított, behordta a fát, kihamuzta a tűzhelyet, de a hajnali zajokból Anica úgy vélte, hogy a kocsmáros rendszeres dögönyözését is elfogadja.

Anka már nem törődött semmivel az égvilágon, Anica meg örült, hogy nem őt abajgatja a mostohaapja. Igyekezett

elfelejteni a rajta esett erőszakot. Félelmei lassan-lassan elmúltak.

Ahogy elérte az útépítés a városka határát a kocsmá forgalma valóban megnőtt. Már hajnalban nyitottak, mert a meleg miatt korán kezdődött a munka.

A konyhán nagy fazékban főtt a török kávé, de az illúzió kedvéért kis négyszemélyes dzsezvában hordta ki Anica. Kedvesen, szerényen mosolyogva, ott az asztalnál töltötte szét a csészékbe, és mindenki meg volt győződve róla, hogy direkt az ő kedvére főzték frissen a kávé.

Délben az udvari kútnál mosták le a beszállingózó munkások a port, izzadságot, aztán az ivóban gyülekeztek, ahol a hosszú asztaloknál terítettek nekik. Étlap nem volt, csak egy fekete táblára írták ki, mi a menü, de azt se mindenki tudta elolvasni. Minek is? Választék nem volt, csak egy levesféle, meg egy kiadós második fogás.. Ki melyiket kérte, vagy mindkettőt, pénze szerint. Amikor babgulyás volt, vagy valami hasonló, azzal magában is jól lehetett lakni, mert tálakban hordta ki a lány, mindenki mert, amennyit akart, a hozzá elfogyasztott kenyeret meg nem számították fel.

Ilyenkor, délidőben nagyobb szünetet tartottak az úton, ebéd után megint jöhetett a dzsezva, előkerültek a dóznik, és egyre másra sodorták a cigarettát, mire kinn kicsit csillapodott a hőség, már szinte vágni lehetett a füstöt,.

Az étterem 6 asztalkájánál most is mindig volt szabad hely. Csak a munkavezetők ültek be oda, meg ha ellenőrzés jött, azok. A főgépész rendszerint a sarokasztalt foglalta el. Hogy valóban főgépész volt-e ki tudja, Anica mindenesetre így nevezte magában. Zeig nadrágban járt, mint a többi munkás, de a nadrágja élére volt vasalva és a cipője kifogástalanul ragyogott.

Tulajdonképpen a gondosan kibokszolt cipő volt az első, ami feltűnt a lánynak. A sötét haj, napbarnított arcbőr, mint a többié, vagy egy árnyalattal még sötétebb is – mérte fel később Anica a vendéget, mikor a dzsezvából a csészébe töltött neki. Még várt egy kicsit, hogy a férfi hátha mond az első korty után egy elismerő bókot. Ráért, a többiek odakinn már szedelődzködtek, a pénz beszédését meg úgyis magának tartotta fenn Franz.

A férfi kortyolt egyet és felemelte a fejét a csészéről.

– Ezt nem most főzted. Hozz frisset! Mire vársz... vagy én főzzem le? – szólt a dermedten álló lányhoz, aki valójában azon csodálkozott, hogy egy ilyen sötétbőrű alaknak, hogyan lehet ilyen hideg, világoskék szeme.

– Elnézést. – fordult a lány a konyha felé. A férfi még utána szólt, kicsit enyhítve az előző gúnyos szavakat:

– Két csészét hozz!

Szó nélkül itták a kávé. Anica időnként kicsit kényszeredetten mosolygott, zavarta ez a csend, de a férfi jóformán rá se nézett, ahogy végzett a feketével, az asztalra dobta a pénzt és máris ment.

Menni kellett. Kinn késő éjszakáig jártak a gépek, hogy behozzák a hosszú déli pihenő miatti lemaradást.

Vacsorára siskebabot, meg pljeskavicát sütöttek, de ilyenkor már senki nem jött vissza a munkások közül, mert másnap újra korán kellett kezdeni.

A kocsma sötétedés után így is megtelt, mert az éjszakának megvolt a maga törzsközönsége. Fogyott a sült hús a frissen vágott vöröshagymával, házi kenyérrel, amire aztán remekül csúszott a bor, és a kurvák viháncolva nevettek a férfiak egyértelmű viccein.

2. fejezet

– Még valamit? – kérdezte a lány, és szemét az apró asztal alól kilátszó fényes cipőn járatta.

– Ha frissen főzöd, hozhatod a kávé – mondta a férfi s közben ezt gondolta: – *Ez egy buta liba. Lesüti a szemét. Talán megbántódott tegnap. Még hetekig ide kell járnom. Ugyan mi a francot mondhatnék neki, hogy kiengeszteljem?*

– Tudod, hogyan kell jó törökkávé főzni? – próbálkozott egy kérdéssel.

– Igenis! – biccentett rá Anica, felnézett és már sorolta az anyjától tanult receptet – Minden csésze vízhez egy kiskanál kávé számítok, háromszor futtatom fel, aztán pár csepp vízzel csendesítem. Édesen szereti?

– Közepesen, csészénként egy kiskanál cukorral. Azt is főzd bele. Ha így csinálod, nem kell dzsezvában kihoznod, kitöltheted kinn is. Két csészével hozz! – tette hozzá.

Időbe telt, míg a lány megjelent a csészékkal, nyilván nagyon igyekezett mindent pontosan betartani, még egy kiskardamomot is tett bele, amit az anyja csak ünnepnap szokott engedélyezni.

Várni kellett, hogy hűljön a kávé, és a zacc leülepedjen, ezért a férfi beszélgetni próbált.

– Mióta vagy itt?

– Mióta megnyitottuk a kocsmát.

– A kocsmáros lánya vagy?

– A mostohaapám.

Kínos szünet következett, valahogy egyikük sem tudott felengedni. Minél tovább hallgattak, annál kellemetlenebbé vált köztük a csend. Anicán egy pillanatra átfutott a rémület, hogy mit vizslat rajta a férfi, csak nem látszik rajta az élete, a keserű csalódások, vagy mindaz, amit a mostohája tett vele...A férfinak valóban valami hasonló járt a fejben. Milyen kapcsolat lehet a tulajdonos és a mostohalánya között, de túl

öregnek ítélte a kocsmárost, hát azonnal el is hessintette a gyanút. Elkezdték kortyolgatni a kávé. Mikor elfogyott, a férfi hirtelen az apró tányérra borította a lefordított csészét.

– Ti nem szoktátok?

– De – örült meg a lány – aztán megnézzük a zaccot, mi rajzolódik ki belőle... Azt mondják, megmutatja a jövőt. Aki ért hozzá, ki tudja olvasni.

Mint két gyerek az ajándék kibontását, olyan kíváncsian várták, hogy a kávézacc megszikkadjon. Anica egész izgalomba jött, a férfi inkább csak megjátszotta az érdeklődést, ha már elkezdte a játékot, hát legyen játék. A lány kapta fel először a csészéjét és teljesen belemerült a rajzolat tanulmányozásába.

– Ni csak! Almák. Vagy inkább cicafejek? Nem, nem! Gyerekfejek... három, négy – örült meg a sikernek. Hirtelen felengedett: – Mutasd, mutasd, a te csészédben mi van? A férfi túl sok kávé hagyott a zaccon, szétfolyt az egész maszat, nem látszott semmi értelmes dolog, amibe valami jóslatot bele lehetett volna magyarázni.

– Kár! – suttopta a lány. – Talán máskor neked is jobban sikerül.

Felálltak. A férfi fizetett és gyorsan elment.

Így telt az egész hét. A férfi mindig az ebédidő vége felé jött, amikor már csak az ivóban volt vendég, a kasszobában magukra maradhattak a kávéjukkal, a jóslással s közben egyre többet tudtak meg egymásról.

Anica előtt kibontakozott a férfi életének egy – egy részlete, honnan került ide, a világ végére, mint csinált eddig.

Balogh András 35 éves magyar gépész az úthengeren jött Kotortól idáig, ahol a terepviszonyok miatt tovább maradnak. Elmesélte, hogy a Bánátban született, egy kis faluban, és van három bátyja, de azok nem mind vetődtek ilyen távolra a szülői háztól. Mindegyik iparos. A legidősebb fod-

rász, a középső szűcs, a harmadik kőműves, és ma már valahol Belgrád környékén telepedett le.

– Én igazából lakatos, meg villanyszerelő vagyok, meg amolyan ezermester. Kitanultam a gőzgépeket, az úthenger vezetését. Megélek a jég hátán is – mondta nevetve – sokfelé jártam, sok mindent láttam. Most itt vagyok.

– A magyarok mind ilyen feketék?

– Dehogy! Csak a sok napsütés okozza – válaszolt, de közben, idegesen megrándult a szája. – Várj csak! – és a tárcájában kezdett kotorászni.

Az egyik rekeszből egy kicsit megviselt fényképet húzott elő.

– Ezek itt a bátyáim.

Három szőszke kisfiú volt a képen, talán két-két év korkülönbség lehetett köztük. Olyan tíz év körüliek Előttük közepen egy gyerekkocsiban ült a negyedik.

– Én ez a pici vagyok, a kocsiban.

Anica alaposan megnézte a képet.

– Már akkor is ilyen sokat napoztál? – nevetett huncutkodva.

– Na jó lesz, ha abbahagyod! Mást nem tudsz mondani? Neked se érdemes valamit megmutatni. – mondta a férfi és eltette a képet.

– Anyád szőke volt? – érdeklődött tovább Anica.

– Igen. – enyhült meg András. – Szőke, akárcsak te, de magas, erőteljes. Jó formájú nő volt még akkor is, mikor utoljára láttam.

– És apád?

– Apám? Kopasz! – nevette el magát a férfi. – Ő volt a kisbíró a faluban. Minden reggel ment a dobjával és hirdette, amit a jegyző kitalált. Nagyon büszke volt a hangjára. Én nem értettem, miket kiabál, mégis kisbíró szerettem volna lenni. A dob miatt. Egyszer, talán hatéves lehettem, nyakamba kaptam a dobját. Ment az udvaron... hátra az álla-

tokhoz... vödör volt a kezében, én meg mögöttem lábujjhegyen... aztán elkezdtem dobolni és valami halandzsa nyelven kiabálni... Azt hitte, csúfolódom... Fordulásból a fejemhez vágta a vödröt. Összeestem. Az anyám kapott fel... élesztgetett, csókolgatott... az öregem csak a dobját féltette, tapogatta, nem esett-e baja. Nézd csak, kicsit még most is ferde az orrom. Ott talált el a vödör.

– Eddig észre se vettem... A szüleiről is van kép?

– Nincsen. Pedig jó lenne... Már nem élnek.

– Én nem is ismertem az édesapámat.

Kis csend ült közöttük.

– Hozz valamit! Pálinkát, ha van. Te mit kérsz?

– Én nem iszom...

Ebben a hangulatban Anica is megnyílt. Beszért a vőlegényéről, aki elment, de a további, kellemetlen részletekről hallgatott. Amúgy is jobban szerette volna elfelejteni mindazt, ami időközben történt vele. Elmondta, hogy már húsz éves és nem marad itt örökre. Előbb-utóbb férjhez megy, és akkor gyerekei lesznek. Nem is egy.

– Van testvéred?

– Nincs. Azt hiszem, jobb annak, akinek vannak testvérei.

– Jobb bizony! Én kegyetlen rossz kölyök lehettem, nagyon sok verést kaptam, mert az apámnak gyorsan eljárt a keze, még a nadrágszíjat is előkapta olykor...de volt úgy is, hogy ha valami kárt okoztam, valamelyik bátyám elvállalta helyettem, hogy ne kapjak ki. A testvéreim nagyon szerettek... Meg aztán velük valahogy elnézőbb volt az öreg.

Anica ráérősen hallgatott.

A kocsmáros abban a hitben volt, hogy András valami munkavezető az útépitésnél, mert őt is megtévesztette a vastag nadrág, tiszta cipő. Nem is merte megróni Anicát a kávézgatás miatt kieső munkaidőért, sőt biztatta, hiszen ki tudja, mi haszon származhat még ebből a barátkozásból.

Szombaton a munkások egy része már nem jött ebédelni, akik elérhető távolságra laktak a családjuktól, mihelyt lehetett, elindultak, vitték a heti bért és a szennyes ruhát, aztán hétfőn hajnalban újra munkába álltak.

Akik nem tudtak hazautazni, azok közül néhányan betértek este is a kocsmába, vagy a szállásukon hideget ettek, mint máskor, és igyekeztek kipihenni a heti fáradságot.

András már délben érdeklődött, mi lesz a vacsora, érdemes-e visszajönni. Mikor Anica megmondta, hogy kétféléből lehet választani, töltött paprikát vagy muszakát lehet rendelni, nem szólt semmit, de nem jött vissza. *Úgy látszik, nem szereti* – gondolta a lány, de egy másik alkalommal megtudta, hogy amibe vagdalékokat tesznek, azért nem eszi meg, mert attól tart, hogy a maradékot is felhasználják az ilyen vidéki konyhákban. Anica az anyja takarékoságára gondolt, és nem szólt semmit... Franzi? Még a tányéron hagyott mócsingot is bedolgoztatta volna, ha rajta áll.

Megint eljött egy szombat és a borjúsült emlegetése Andrást is becsalta vacsorázni. Mire megivott egy fröccsöt, Anica újra előkerült, de valahogy megint akadozott a beszélgetés. A levegő fülledt, meleg volt, hiába tárták ki az étkező egyetlen csöppnyi ablakát. A lány feszülten hallgatott, az ivóból áthallatszó éktelen handabanda is zavarta őket.

– Itt nem lehet ma szót érteni – mondta a férfi és felállt – gyere, sétálunk egyet kinn, a friss levegőn.

Mind a ketten tudták, hogy nem csak sétáról van szó. A férfit megnyugtatta a lány kora, mert törékeny termete miatt eleinte igen fiataciónak gondolta. *Húsz éves, volt már vőlegénye... Talán nem is egy, hiszen elég szemrevaló. Itt a kocsmában állandóan férfiak veszik körül...Tudja ez már, mitől döglök a légy!* – járt András fejében, de azért udvariasan megkérdezte:

– Merre menjük? Az udvarra?

– Ne! Ilyenkor oda a részek mennek ki... inkább az utcán sétáljunk egy keveset – válaszolt Anica, és valahogy furcsa, fojtott volt a hangja.

Kimentek hát és a park felé vették az irányt. Lassan, sétálva lépegettek, de a lánynak még a talpa is vibrált az izgalomtól.

– Gyakran kijársz... hm... sétálgatni?

– Ó nem. Ritkán, nagyon ritkán, ...de jól. – a mondat végét maga is furcsállta. Nem értette, hogyan csúszott ki a száján ilyen butaság.

Mikor elérték az első fát, aminek sötét árnyéka beborította az utat, a férfi megállt.

– Na mi legyen? Menjünk tovább? – kérdezte, mint akinek nem fontos ez az egész. Valóban, neki nem volt különösebben fontos, de nem akarta elszalasztani a lehetőséget.

– Még ráérek egy keveset. – válaszolta a lány izgatottan, kicsit megvonta a vállát és továbblépett, befelé a sötéten árnyékos területre.

András elszánta magát és két lépéssel utolérte. Elkapta a lány karját, és szorosan maga felé fordította. Érezte, hogy a könnyű nyári selyem alatt alig van valami egyéb ruha.

A lányt elhagyta a bátorsága és szabadulni próbált.

– Ne játssz velem te lány! – sziszegte a férfi, azzal nekiszorította a fa törzsének. – Tudom, hogy ezért jöttél velem ki, ide a parkba – lihegte Anica fülébe. Forró lehetétől a lány megrészegült, legszívesebben letépte volna magáról a ruhát, és kapkodó mozdulatokkal szinte maga sürgette a férfit.

Két percig se tartott az egész.

– Mennyit kérsz? Mint a többiek? – kérdezte András gúnyosan a lánytól, mikor letette.

– Én nem... én nem vagyok... – nem merte kimondani micsoda. Már bánta, hogy kijött sétálni, bánta, ami történt. Nem kellett volna, nem kellett volna, nem ért annyit az egész, most ez is mit gondol róla, hogy ilyen röptében hagyta magát... de András a töredezett szavakból is megértette, mit akar mondani.

– Akkor miért ?

– Csak. Kellett. – magában az anyja szavai rezdültek meg: „kell az lányom, mint a virágnak a virágpor” – de ezt se merte kimondani, mert félt, hogy András kineveti.

– Kellett? – a férfi kicsit megsajnálta. Ismerte a nőket. Ha „kellett”, akkor ez a rövid ölelkezés aligha oldotta meg ennek a lánynak a problémáját. – Gyere! – mondta, és a sűrű bozót felé vezette.

A lány kábán botladozva, de engedelmesen ment vele. Mindent inkább, csak ki ne kelljen lépni az utcalámpák világító körébe, csak bele ne kelljen nézni a hideg, kék szemekbe.

A bokrok között András leterítette a köpenyét, leült és odahúzta maga mellé Anicát. Tudta, hogy már nem kell ellenállásra számítani. Kigombolta a csipkés blúzt és tenyerébe fogta a lány kerek mellét. A bimbók feszülése új lázba hozta. Magához vonta a karcsú testet és most már mindent megtett, hogy kedvére legyen és megváltsa feszültségeitől.

3. fejezet

– Köszönöm, köszönöm – súgta Anica fülébe a bűvös szavakat, amiknek Mária, a szeretője mindig örülni szokott.

– Ne köszönd, nekem is jó volt – válaszolt a lány, és hangjába egy csöpp kedvesség sem vegyült. Konokul összeszorította a száját és többet egy szót sem szólt.

– Menjünk, mert megfázol. Mindjárt esik...– segítette fel András.

Valóban, feltámadt a szél és távoli villanások jelezték a közeledő vihart. Siettek. Még éppen elérték a kaput, mikor az első esőcseppek végigsöpörték az utcát.

– Nem megyek be.– mondta a férfi, bár Anica nem is hívta. Sarkon fordult és elsietett.

Teta Jovanka, akitől a szállást bérelte, már aludt, mikor András hazaért. A kapu zárva volt, hát átmászott az alacsony kerítésen, aztán végigcuppogott a sárban a házig. Megpróbált csendben, lábujjhegyen eljutni a szobájába, de a sötétben valamit levert és máris hallotta az öregasszony hangját:

– Te vagy az, szinkó? Nem mondtad, hogy holnap itt-hon ebédelsz-e, mint a múlt vasárnap. Maradsz?

– Maradok

– Akkor tyúkot vágok, meg gibanica is lesz.

– Jó éjt, Tetka... ja... és ne ébressz fel reggel!

A vizes cipőjét még kitömté papírral – nem talált egyebet, mint Mária leveleit – aztán bebújt az ágyba, óvatosan, hogy el ne gyűrődjön a váltás nadrágja, ami a matrac alatt vasalódott.

Anica korán kelt. Sokáig locsolta magát hideg vízzel, hogy kitisztuljon a feje. Remélte, hogy Andrással ma nem

találkozik össze... és azon is tűnődött, ha mégis beállítana, akkor hogyan is viselkedjen? Talán legjobb lenne, ha úgy tenne, mintha mi sem történt volna. Remélte, hogy nem fog célozni az éjszakára, vagy éppen gúnyolódni, mint más ügyekben. Egész délelőtt ezen rágódott. Minden ajtónyitásra összeresztett. Ennyire zavarban még egyetlen férfi miatt sem volt. Figyelmetlenül bánt a vendégekkel, összekeverte a rendeléseket, és amire évek óta nem volt példa, edényt is tört, egy tálcára való csésze kicsúszott a kezéből. Aztán mikor elmúlt az ebédidő, az kezdte foglalkoztatni, hogy mért nem jött a férfi...

Kellemetlen neki találkozni velem? Fél, hogy a nyakába akarom varrni magam? Pont neki? Ugyan miért? Egyetlen kedves, szerelmes szó se hangzott el egész éjszaka!

András tizenegy után ébredt. Az ágy szélén ülve elszívott egy cigarettát, aztán kiment a ház elé és nekiállt a cipőjéről lekefélni a maradék sarat, majd hosszasan fényesítette. Szerette a bőrápolók, tisztítószeres szagát, a fényes, puha bőr tapintását. Tízévesen cipész, vagy bőrműves, esetleg lószerszámkészítő szeretett volna lenni. Mindegy mi, csak valami bőrmunka legyen.

Nem is kellett volna messze menni a mesterség kitanulásához, és talán sikerült volna, ha nem jön közbe az a bál... Tömve volt az iskola udvara, ahol tartották. Nagy kondérokban főtt a pacal, a bevételt az iskolának szánták. Zenészek is voltak és akinek nem volt dolga a pacal mellett, az táncolt. Felnőttek, gyerekek vegyesen. Ő a zenészek körül őgylgett. Az egyik szünetben odaszólt neki a primás:

– Na te kis purdó, tudsz hegedülni?

Rázta a fejét, hogy nem tud, de olyan érdeklődéssel nézte a hegedűt, hogy a cigány a kezébe adta, csak úgy vonó nélkül. Ő meg elkezdte cincogtatni a húrokat. Lehet, hogy nem jött

ki semmi értelmes dallam belőle, de úgy érezte, hogy egy csoda, amit csinál. Akkor már jött is az apja, csak úgy vörösödött a feje a dühtől és haza zavarta.

Nem értette mi rosszat tett, mégis megérezte, hogy baj van. Rémületében elbújt a szénapadláson, de így se kerülte el a büntetést, mert reggel csak előhozta az éhség. Már a tornácon elkapta az apja és úgy összeverte, rugdalta, ahogy addig soha. Pedig még nem is mondta neki, hogy mennyire szeretne egy hegedűt!

Talán ezért került három évvel később egy lakatoshoz inasnak több-száz kilométerre a falujuktól. Az apja intézte, aki már rá se tudott nézni, mindenért belekötött és a legkisebb vétség után is csattogtak a pofonok

Az inaskodás kezdete sem volt jobb. A mester padlásán lakott a többi tanonccal. Ő volt a legfiatalabb, rajta töltötték ki minden idétlen hajlamukat, minden kegyetlen tréfájukat a nagyobbak. Első évben a szakma mellett a házimunkába is befogta a mester, budit sikált, pelenkát mosott, pedig még a szagát is utálta, de legalább addig nem bántották a többiek.

Az inasévek alatt egyszer volt csak otthon. Még mindig annyira félt az apjától, hogy a cigarettát se merte előtte elővenni, amire közben rászokott. Elbújt odakinn az ólak mögött és inkább három mély slukkal végzett vele, csak-hogy észre ne vegye az öreg. Olyan kellemetlen volt számára az otthon töltött pár nap, hogy többé nem próbálkozott, hogy megkeresse a gyerekkorát. Neki már a lakatosnál volt az otthona. Mióta kierősödött, megizmosodott nem is volt rossz sora. És ott volt a mesterné a puha hasával, nagy kerek fenekével. *Micsoda hatalmas mellei voltak!* – felnevetett, mikor gondolatban idáig ért – *Először azt se tudtam, mit akar... de aztán sok mindent megtanultam tőle. Nemcsak az ágyban. Öltözésben, viselkedésben,... és hogy adjak magamra. Azt szokta mondani, akármilyen a ruhád, a cipőd*

mindig tiszta legyen, abból meglátszik, hogy nem vagy közönséges bugris.

– Mit nevetgélpsz itt? Megbolondultál? – szólalt meg teta Jovanka András háta mögött.

– Csak eszembe jutott valami.

– Nem jöttél át hozzám az este...

– Más dolgom volt – húzta ki magát a férfi.

– Jobb is! Multkor három napig fájt utána a gerincem, bizony – bólogatott az öregasszony – Nem való ez már nekem. Na gyere ebédelni, megterítettem.

Bementek a konyhába. András tányérja mellett egy boríték volt. Feladóként csak ennyi:

M, az uszályról.

A férfi egyszerűen a zsebébe gyűrte a levelet, és mert magának a levesből.

Sejtette miről ír Mária. Bizonyára panaszkodik a távolság és a körülmények miatt, ami valóban szinte áthidalhatatlan volt

Még délután is halogatta a boríték kinyitását. Többször elővette és újra zsebre vágta, mert nem szerette a siránkozást még papíron se.

– Megnézted már, mit ír? – érdeklődött Jovanka, pedig láthatta, hogy nem.

Nem lehetett tovább halogatni.

– Semmi különös – mondta mogorván, miután átfutotta a levelet. – Lehet, hogy elutazom egy kis időre.

Napokba tartott, míg elintézte a szabadságot. Most nem ért rá kávéjóslassal játszogatni ebéd után. A lány se bánta, azt hitte, miatta van ez a hirtelen fordulat. Ő is újra távolságtartó lett, még a megszólításban is visszatért a magázáshoz. András szinte észre se vette a változást, de az uta-

zás előtti napon mégis úgy érezte, hogy valamit csak illene mondania Anicának.

– Holnap elutazom. Belgrádban van dolgom. Mit hozzak neked kislány?

Anica elgondolkodott, hogy mit is lehetne kérni, de semmi nem jutott eszébe. Aztán mégiscsak megszólalt, és csendesen, szinte csak maga elé mondta:

– Ne hozzon semmit... csak jöjjön vissza – azzal leszedte az asztalt és visszament a konyhába. Ott is megvonta még egyszer a vállát – Mit kérhettem volna? Ne hozzon nekem semmit. Ha visszajön, egy vendéggel több van. Ennyi az egész.

A férfit azonban elgondolkodtatták Anica szavai. Még a vonaton is azon gondolkodott, mit mondott a lány: „Ne hozzon semmit,... csak jöjjön vissza.”

Fontos vagyok neki. Szegényke. Nincs senkije, akiben megkapaszkodhatna...

Cammog ez a vonat, mikor érünk már oda? – nyűgölődött magában András – El fogok késni. Aztán elővette a kis ezüst zsebóráját, amit még a lakatos feleségétől kapott mikor letette az utolsó vizsgát és átvette a segédlevelet.

Látta, hogy majdnem pontosan, menetrend szerint haladnak. Semmi hiba. Éppen csak annyi ideje volt, hogy ki-menjen a mosdóba és letörölgesse a port a cipőjéről és már meg is állt a szerelvény. Alig öt perc késéssel értek be a belgrádi állomásra. A Bristol szálló egészen közel volt, a park másik végén. Azt írta Mária, hogy nem megy ki elé az állomásra, mert a tömegben még utóbb elkerülik egymást, inkább a szálló előtt várja, a nagy üveges kirakatnál, ott úgyis van mindig látnivaló. Legalább nem unatkozik a várakozásban. Aztán majd elmennek valahova.

Már messziről meglátta az asszony nyúlánk alakját. A kirakatot nézegette. Tömött, fekete haja, amit máskor egyet-

len vastag copfba szokott fonni, most kontyba volt feltűzve, de azért azonnal megismerte.

– Itt vagyok – és megszorította Mária sután lecsüngő kezét.

– Tudtam, hogy eljössz.

– Üljünk be egy kávéra?

– Kár az időért! Majd én főzök.

– Te? Hol?

– Meglátod, csak gyere. Már tegnap reggel óta itt vagyok. Mindent elintéztem. Gézának azt mondtam, hogy megint orvosi kezelésre van szükségem, azért nem megyek tovább vele az uszályon. Boldogul ő egyedül is. Kivettem egy olcsó kis lakást, ott nyugodtan ellehetünk, míg vissza nem ér a hajóvonta. Akkor mennem kell, de az még odébb van.

Egy külvárosi ház udvari lakásába vezette a férfit. Az egyik kulcsot azonnal Andrásnak adta:

– Ezt tedd el. Az egész hónapot ki kellett fizetnem ezért a három napért. Te maradhatsz tovább, ha akarsz, vagy még jársz erre és talán szükséged lesz rá.

A lakás pici volt. Pár kopott bútor volt csak benne, de az ágyon látszott, hogy mindent frissen húztak át, és András legszívesebben azonnal bebújt volna az illatos ágynemű közé és semmi másra nem vágyott, mint aludni... aludni... aludni.

Mária megértően mosolygott, de szeme sarkában vidáman összeszaladtak a ráncok.

– Most kellene egy jó erős fekete, ugye Andriska? Arra is készültem, vettem kávé, csak éppen edények nincsenek... nem jutott eszembe a nagy sietségben, hogy meg is kell azt főzni. Hanem segíték én mindjárt rajtad! – azzal behozott a szobába egy lavór vizet. – Egy mosdás is rendbe hoz, meglátod!

A víz hideg volt, de az első pár pillanat után nagyon jólesett.

– Van friss kenyér, szalonna, kolbász. Retket vettem hozzá, nem hagymát, fokhagymát Remélem sejtet, hogy miért – mondta huncut szemvillanással – Ne félj, nem halunk éhen!

A konyhában szétszabdalt papírdarabok pótolták a tányért, de volt egy kis deszka, amin vágni lehetett, András elővette a bicskáját, és hamarosan bekebelezték a zsírpapíron felhalmozott ennivalót. Hidegvizes vödörben állt a sör, csak úgy üvegből itták, ahogy a rakparton állomásozó uszályon is szokták, ha a kormányos, Mária férje, már az igazak álmát aludta..

– Majdnem elfelejtettem! Hoztam egy kis meglepetést – bontotta ki András a csomagját és egy tarka kasmírkendőt borított Mária nyakába.

Az asszony, aki máskor is teljesen odavolt minden figyelmességtől, azonnal próbálgatni kezdte fejre, vállra, hogyan állna jobba. Kicsit rá is játszott, hogy éreztesse, mennyire örül.

– Mit mondok majd az uramnak, honnan van? – adta az aggályoskodót, de mindjárt megoldást is talált – Majd azt mondom, hogy kevesebbet kért az orvos a kezelésért, mint múltkor és a maradék pénzből vettem!

Az asszony tekintete egyre sürgetőbb lett. A további magyarázatot, megbeszélni valót másnapra hagyták. Gyorsan bebújtak az ágyba és András a fáradságtól, meg az elfogyasztott söröktől kicsit kábultan, beletörődve hagyta, hogy Mária izmos, fiús teste ráfonódjon.

4. fejezet

Ki tudja mikor kelt fel Mária, de mire a férfi ébredezett és még mindig álmosan a cigarettája után tapogatott, már a törökkávé illata töltötte be a kis lakást. Az asszony dzsezvát, csészéket, mindent előteremtett és tálcán hozta az ágyhoz a forró italt.

– Ébresztő Andriska! – anyáskodott, ami illett hozzá, hiszen vagy tíz évvel idősebb volt Andrásnál, amiből ötöt be is vallott. – Most komolyan kell beszélni. – lekuporodott az ágy szélére és a férfi szemébe nézett. – Mondtam már az este is, hogy van egy meglepetésem, vagy inkább ötletem. Mind a ketten tudjuk, hogy ez így nem mehet tovább. Én ragaszkodom a megszokott életemhez, a Dunához, a férjemhez, te meg az ország másik csücskében hányódsz... A Duna nem jön közelebb hozzád, és én se. Neked kell mozdulni, ha szeretsz.

– Máris mozduljak? – nevetett a férfi.

– Ne bolondozz! Ez most komoly. Sokat szaladgáltam miatta. Megmondom. Találtam neked munkát. Itt Belgrádban. Mit szólsz hozzá? Talán jobban is fizet, mint az útépítés. Ebben a lakásban lakhatnál tovább is, és minden egyszerűbb lenne.

A napot az asszony javaslatának kivitelezésével töltötték. Egy villanyszerelő azonnali munkát ajánlott, de András csak következő hónaptól tudott belépni, mert az útépítőkhöz szerződés kötötte, és még le kellett számolnia a vállalattal. Így is meg tudtak egyezni.

– Lehet, hogy szerezni kellene valakit, aki időnként takarít, mos rád... ritkán jöhetek, és akkor talán nem ezzel kellene töltenünk az időt...

– Nősüljek meg? – tréfált a férfi nevetve.

– Felőlem... Ha engem szeretsz, nem érdekel, ki mos-sa közben a gatyádat – vágott vissza vidáman Mária.

Másnap megérkezett a hajóvonta a belgrádi rakparthoz és Mária a pirostarka kasmírkendőt addig lobogtatta a part felé, míg csak Andrásnak indulni nem kellett a vonathoz.

Franzi bácsi kocsmájában ezalatt rosszra fordultak a dolgok, és szomorú események ütöttek be.

Anka, aki már régóta köhögött, ágynak esett és ki kellett hívni hozzá az orvost. Az öreg doktor a vizsgálat és a véres zsebkendők láttán semmi biztatót nem tudott mondani. TBC. Szanatóriumba kellene vinni az asszonyt, de már az is késő. Legalább a konyhától el kell különíteni a vendégek érdekében. Ha nem tudják megoldani, bezáratja a vendéglőt.

Franz úr mindent ígért – az orvosnak még egy fél disznót is – csak le ne pecsételjék a birodalmát. Így csak 3 napra tettek ki egy cédulát, hogy „Családi ok miatt zárva”

– Micsoda csapás! Mennyi kár! – sopánkodott a vendéglős – Jobb lett volna ki se hívni a doktort, hiszen Ankának már úgyis késő, csendben elment volna, mint anny más, és nem lenne itt ez a cirkusz az elkülönítéssel.

Másnap a beteget Boja segítségével felköltöztette a padlószobába, ahol eddig Boja lakott, a cseléd holmiját meg lehozatta, aztán leültette maga elé Anicát.

– Komoly beszédem van veled! Ne szólj közbe, majd a végén elmondhatod a magadét, ha akarod – mondta és lát-szott, hogy előre eltervezett minden szót:

– Anka lánya vagy, tied a választás. Te lehetsz itt mostantól a konyhafőnök, meg minden, és ha valamikor majd meghalok, megöröklöd a házat a kerttel, kocsmával együtt. Egyetlen feltételem van. Átveszed Anka helyét... hm... az ágyban is. – a lány kinyitotta a száját, de az öreg az asztalra csapott.

– Ne mondd, hogy öreg vagyok! Nem igaz! Boja várandós. Már másodszor – düllesztette ki a mellét – Ha mel-

lém fekszel, akkor holnap adok neki pénzt, és megint elküldöm a bábához, mint félévvel ezelőtt. Ha ez a megoldás nem tetszik neked, akkor Boja marad velem, ő lesz itt a főnök és a gyászév letelte után elveszem feleségül. Itt azután minden a saját vérszerinti utódomé lesz, akit Boja fog szülni. Most beszélhetsz!

Anica szája csak úgy remegett a felháborodástól:

– Anyám még él és máris a halálára tervez? Tudja mi maga? Egy kegyetlen vén disznó!

– Elhallgass! Itt én parancsolok.

– Hát nem! Nem fekszem be az anyám helyére, nem kell a kocsmája, kertje, semmije se kell, nekem elég volt – sírta el magát – maradok a saját kuckómban, Bojával megtegyen, amit akar, ahogyan eddig is. Fektesse be azt a szégyentelen némbert az anyám ágyába, ha a pofájára fér! Azt hiszi, eddig nem tudtam, mit művelnek? Örültem neki. Örültem, hogy amíg vele hentereg a padláson, addig legalább nem utánam koslat. Tudja meg, hogy ...– akarta folytatni, de a kocsmáros letorkolta.

– Elég legyen! Mától Boja lesz a főszakács, aztán majd a feleségem és az örökösöm. Te akartad! – állt fel Franz – Kezddetek hozzá a takarításhoz, mindent le kell mosni, ahogy az orvos mondta. Holnap eljön körülnézni. Te síkálod a padlót, meg emelgeted a bútorokat, ha valahol szükség van rá. Bojának mostantól kímélet jár.

A két nő egész nap dolgozott. Alig szóltak egymáshoz. Anica még mindig a könnyeit nyelte. Dühét, felháborodását a bútorokon töltötte ki. Vadul lökdöste a székeket, asztalokat. A fölmosó-rongy cuppogva vágódott a padlóhoz... Boja, győzelme tudatában, mindezt szótlánul, fölényes gúnnyal nézte.

Este Anica ellátta az anyját fenn a padlásszobában, aztán leült az ágya szélére. Kibukott belőle minden keserűség, eljajongta, mennyi megaláztatásban volt része az elmúlt

években, mind elmondta az eddig titkolt régi dolgokat... Mit tett vele az öreg az éléskamrában, meg később... és azt is, hogy miket tervez.

– Menj el... mindegy, hogy hova, ...de menj el innen édes kislányom... – suttogta Anka, aztán félig lehunyta a szemét, mint aki lassan álomba merül, de a könnyei folyamatosan peregtek.

Reggel Franz úr ment fel először a padlásra. Ő hozta a hírt, hogy Anka az éjjel felakasztotta magát a padlásablak kilincsére.

Egyesek szörnyülködtek, mások szomorú megértéssel bólogattak.

– Nagyon beteg volt szegény. Bizony, bizony... Nem bírta már a sok szenvedést...

– Semmi tartás, türelem nincs a mai asszonyokban!

– Nem akart már a család terhére lenni.

– Az öngyilkosság a legnagyobb bűn. Hova süllyed ez a világ!

– Nem volt hite! Nem bízott az istenben – így a vénasszonyok. Ezen az alapon a pap is megtagadta, hogy szentelt földbe tegyék a halottat, csak a temető szélén kapott sírhelyet.

A kocsmá a héten már nem nyitott ki. A zenészeket Franz bácsi illendőségből még a következő hétre is szélnek eresztette, aztán még jó ideig csak hallgatókat, csendes szomorú nótákat játszhattak, amivel a kocsmáros teljesen kivívta mindenki tiszteletét.

Teta Jovánka már András érkezése napján minden eseményt elpletykált neki. A köztudott dolgokat, meg a feltételezéseket is. A férfinek sok dolga volt, csak bólogatott, de nem állt neki az öregasszonnyal együtt szörnyülködni.

Még napokkal a temetés után sem ment a kocsmá tájára, úgy gondolta nem rá tartozik, hiszen se rokona, se barátja nem volt az elhunynak, nem akarta a gyászoló családot háborgatni.

Jovánka mindenben gondoskodott róla, ő pedig ledolgozta a hátralévő napokat az úthengeren, és a vállalatától való kilépését intézte. Márián járt az esze. Talán nem is tréfából biztatta, hogy nősüljön meg. Lehet, hogy tényleg jó lenne valaki, aki ellátja és valószínű, Máriának is biztonságosabb érzés, hogy egy állandó nő van mellette a találkozósaik közötti időben, mint ha bizonytalan partnereket hajkurász. Ki érti az asszonyokat, mi jár a fejükben?!

Olykor Anica is eszébe jutott. Nem hozott neki semmit Belgrádból, igaz, hogy a lány nem is kért ajándékot, de mégis, most hogyan menjen oda? Úgy gondolta jó lenne legalább elbúcsúzni tőle.

Miután mindent elrendezett, maradt pár napja a végleges elutazásig. Körülsétált a városkában, amiből még alig látott valamit, hiszen eddig szinte egész nap a gépen ült.

A piactér közelében Anicával találta magát szemben, aki két hatalmas kosárral igyekezett a kocsmá irányába. András szinte ösztönösen nyúlt felé:

– Segíthetek? – és már el is szállt minden eddigi aggodalma.

– Itt nem szoktak a férfiak cipekedni. Pláne kosarat! Szép is lenne! Engem szólnának meg érte, ha hagyom, hogy vigye – mosolyodott el a lány.

– Hallottam, mennyi baj érte mostanában a családot – próbálkozott a férfi, mert látta, hogy a lány sápadt, a szeme körül sötétek az árnyékok. Talán még mindig nem tudott belenyugodni az anyja halálába – gondolta.

– Az édesanyád... – kezdte volna a vigasztalást, de Anica közbevágott:

– Túl van rajta. Bár én is ott lennék, ahol ő!

– Nem szabad így! Ennyire...– és gyorsan másra fordította a szót, nehogy elsírja magát a lány, itt az utca közepén – Majd bejövök ebédelni – mondta végül. Köszönésképpen épp csak biccentett a fejével és tovább sétált.

Ahhoz a sarokasztalhoz ült, mint máskor. Evés közben meg-megakadt a szeme a lányon. *Kicsi, karcsú és mégis milyen izmos, gyors, mozgékony, munkabíró* – mustrálta, mint egy jószágot a vásárban – *Nincsenek nagy igényei, nem kért semmit, csak, hogy jöjjenek vissza* – emlékezett.

– Hozhatod a kávé. Kettőt! – szólt utána.

Anicát most nem kellett helytel kínálni. Ahogy letette a csészét, odaült a férfi mellé.

– Mi lesz veled kislány?

– Nem tudom. Két utat látok, de azt hiszem, csak az egyik járható. Itt a kocsmában nincs jövőm. Most, hogy meghalt az anyám, senkim sincsen már, akiben megbízhatnék... Utálok ezt a helyet. Valami mást kellene kezdeni, valami újat.... szebbet.

– Valahogy én is így vagyok – vette át András a szót – hamarosan végleg elmegyek innen. Belgrádban kaptam munkát egy villanyszerelőnél. Könnyebb is, jobban is fizet, és ha nem tetszik, azt hiszem, más lehetőség is akad egy akkora városban.

– Én is elindulnék valamerre, de nem tudom, hova lehetne. Érzem, ha itt maradok, előbb-utóbb belőlem is olyan kocsmaszemete lesz, mint akik kinn az ivóban árulják magukat egy pofa italér. Inkább férjhez kellene mennem, mert családot, gyerekeket szeretnék magam köré. Tisztességes emberi életet.

A férfi bólintott és hirtelen eldöntötte a maga részét.

– Te is árva vagy, meg én is. Családot akarsz? Én is.

Szereted a gyerekeket? Én is. Elmegyek innen. Gyere velem! – mosolygott biztatóan Anicára.

– Hogyan?

– Mint a feleségem.

Mivel a lány hallgatott, folytatta:

– Tizenöt évvel idősebb vagyok nálad... Annyival meggondoltabb is. A mostohaapád legalább negyvennel több, mint te. Láttam, hogy mégis milyen szemekkel lesi minden lépésed. Azt akarod megvárni, míg egyszer ledönt valahol? Kinek kellesz aztán?

Anica nagyot nyelt. Más se hiányzik, mint hogy az öreg esetleg részegen, kibeszélje a múltat.

– Nekem nincs sok elvárásom. Megtanítlak magyarul, mert azt szeretném, hogy a gyerekeim is magyarok legyenek... Ez a legfontosabb... és soha ne féltékenykedj, ne leselkedj utánam. Mindig vakon bízzál bennem.

A lány a férfi szemébe nézett, azokba a hideg kék szemekbe.

– A feleséged leszek. Jó feleséged, hűséges, csak menjünk innen minél messzebb!

– Hogy megy itt a lánykérés? Se apád, se anyád nem él. Nagykorú vagy. Kell egyáltalán?

– Nem. Nem tartozom én már senkinek, semmivel. Ledolgoztam azt, amit rám költött a mostohaapám. Kevés az idő, mert rövid az élet. Majd én megmondom az öregnek, hogy elmegyek.

Anica egész éjjel alig aludt. Reggel odaállt Franz úr elé és bejelentette, hogy férjhez megy.

Az öreg először csak hápogni tudott, de hamar felvette azt a méltóságteljes ábrázatot, amiben az utóbbi időben tet-szelgett.

– Ennek most nincs itt az ideje. Még el se hervadt a virág anyád sírján. – mondta kenetesen. – Nem lehet lakodal-

mat, de még egy szerény esküvőt se tartani. Megszólnának az emberek. Tönkre akarsz tenni? Pont most, mikor minden simán elrendeződött!

– Elmegyek. Már döntöttem. Családot akarok, gyerekeket, amíg nem késő.

– Aztán ki venne el? Csak nem az a feketeképű útépítő, akivel mostanában duruzsolsz?

Anica némán bólintott.

Mindketten igyekeztek higgadtak maradni. Franz csatlódottan nézte a lány konokul összeszorított száját, keményen felszegett állát és belátta, hogy a magában még mindig dédelgetett remények végleg szétfoszlottak. Pedig hát sokszor elképzelte, hogy Anica valamikor majd hozzáédesedik, s akkor úgyis kirúgja a kedvéért a hájas Boját, akár gyerekestől is. – *Végtére el kellett volna kapnom még egyszer, mindjárt mikor meghalt az anyja és nem óvatoskodni, hanem mindent bele, teherbe ejteni a kis hálátlan cafkát, akkor kénytelen lenne maradni... Hát ennek vége. Az a jó szívem az oka mindennek!* – füstölgött magában, de nem mutatta ki a dühét, hanem csak bólogatott.

Még mondott pár marasztaló mondatot a maga nyers módján. Próbálkozott, de elfogytak az érvei.

Mikor látta, hogy a lány megállíthatatlan, csak azt kötötte ki, hogy ne itt helyben tartsák az esküvőt. Legyen Belgrádban, vagy a világ végén akárhol, de itt ne is tudjon senki róla. Ne szólhassák meg, hogy temetés után még az illeendő időt se várják ki az egybekeléssel. Azt is felajánlotta, hogy kiadja a lánynak, ami az anyja után maradt. Úgy tűnt, legalább annyira tart Anica esetleges fecsegésétől, mint amennyire tőle fél a lány.

5. fejezet

András úgy érezte, jól határozott. A részletekbe belegondolva azonban máris látta, hogy semmi nem olyan egyszerű, mint ahogy az első pillanatban hitte. Csak nem fogja a feleségét abba az ágyba vinni, amiben Máriával szeretkezett! Jobb, ha Anica a lakásról se tud... És még nem is a felesége... Hova vigye az esküvőig? Abban biztos volt, hogy itt nem hagyja.

Eszébe jutott a módos nagynénje, Helén néni, aki magányosan él Vrcsinben. Azonnal megírta neki, hogy nőül. Egy árvát vesz feleségül, akinek nincs hová mennie. Befogadná-e az esküvőig, esetleg kicsit tovább is, míg megfelelő lakást találnak a fővárosban? Táviratban érkezett a válasz: „Jöhettek!”

Anica összecsomagolta, amit az anyja kelengyének gyűjtögetett neki apránként az évek alatt, meg az anyja holmijából is, amiről úgy gondolta jó lesz valamire. A kocsmáros árgus szemekkel figyelte, mit rak el, de nem volt ellenvetése. A végén a zsebébe nyúlt és Anica elé vágott az asztalra valamennyi pénzt:

– Most aztán, kuss legyen! Ne mondhasd, hogy nem fizettelek meg, mint akárki más szajhát. Még jobban is!

Anica belevörösödött a szégyenbe, de nem szólt semmit. Összemarkolta a pénzt és eltette.

Egy óra múlva érte jött András és négy hatalmas csomaggal elindultak Vrcsin felé.

Herr Franz Bojára bízta a házat és elment, hogy valami személyzetet szerezzen, mert hiába tette ki a cédulát az ajtóra, hogy felvétel, ilyen hirtelen nem terjedt el a híre. Nem is jelentkezett senki. Ketten nehezen tudták volna ellátni a tenivalókat. Először egy jó szakácsot akart szerződtetni, mert

Boját hiába nevezte ki főszakácsnak, attól még nem tudott főzni. Eddig csak kisegítő munkát végzett Anica mellett, a főzésben nem volt semmi gyakorlata.

Elindult hát, hogy rendbe hozza a kocsmá ügyeit. Az utca végén, ahogy a bábaasszony háza elé ért, eszébe jutott, hogy ha már itt van, nem ártana diszkréten megkérdezni a bábát, mit lehet tenni a várható trónörökös érdekében. Hét-nyolc hónap és itt a gyerek! A gyászévnek pedig még nem lesz vége. Van-e valami módja, hogy a jó hírnév és a gyerek is megmaradjon ebben a pletykás kisvárosban? El lehet-e titkolni azt a gyereket pár hónapig, míg megtarthatják az esküvőt, hogy folt ne essék Boja becsületén, és a gyerekre se ragadjon a fattyú elnevezés a mendemondák nyomán? Vagy megtartsák-e egyáltalán? El kellene talán intézni, mint az előző terhességet... hiszen lehet még másik gyerekük...

Az öreg bába nagy szemeket meresztett, mikor Herr Franz mindezeket a gondolatait előadta.

– Boja az én küszöbömet soha nem lépte még át, se féléve, se máskor – mondta határozottan.

– A pénzt is hozta... én küldtem, pedig igazán sokalltam azért a kis szívességért...

A kocsmáros agyában hirtelen szörnyű gyanú támadt:

– Becsapott! Becsapott az a némbér... Hazudott és bezebelte a pénzemet! Alighanem most is arra készül... na, de kiverem belőle az igazat! – azzal hazarohant igazságot tenni.

Verte, nem verte, ki tudhatja? Boja másnap hazament a falujába.

Franz úrnak elege lett a nőkből. Új személyzetet vett fel, pincért, szakácsot, takarítót, de csupa férfit.

Azt hihetnék, ezzel minden pletykának elejét vette. Dehogy! Egy idő után azt kezdték suttozni, hogy nem lehet az véletlen, hogy Franz úr mellől mind eltűnnek a nők. Le-

het, hogy Anka beteg volt, Boja hazament. Na de Anica! Hova lett Anica?

A kocsmárosnak kapóra jött, hogy akkoriban járt ott egy vándorcirkusz. Azt mondta a kérdezősködőknek, hogy a hálátlan lány megszökött az oroszlánszelídítővel.

Jól számított. Az emberek könnyebben elhitték az érdekes hazugságot, mintha a hétköznapi igazságot mondta volna.

Nem tartott sokáig a kocsmakörüli békeség. Azt kezdték találgatni, hogy ugyan miért vett fel csupa helybéli alkalmazottat, akik haza járnak munka után. Mért nincs egyetlen bennlakó mindenese, szakácsa, pincére sem?

El is terjedt hamarosan a hír, hogy azért, mert a pici szobákat kiadja pároknak egy-két órára. Meglehet, hogy volt ennek a mendemondának valami alapja és nem is volt olyan légbőlkapott a pletyka...

Amikor az öreg az épület tatarozásba kezdett, abba is azonnal belekötöttek:

– Garniszállóvá akarja fejleszteni az egész házát! – suttogták a mindentudók. Volt, aki egyenesen azt jósolta, hogy nemsokára a piros lámpát is kiteszik a bejárat fölé.

Anicát András bekvártélyozta a kedves vrcsini nagynénjéhez, aki közelebb volt már a hetvenhez, mint a hatvanhoz. Lelkére kötötte, hogy vigyázzon a menyasszonyára, és tanítsa meg neki pár magyaros étel készítését, hogy olyat is tudjon sütni-főzni, amilyeneket odahaza szoktak annakidején a szülei házában.

Helén mama, aki ifjú korában igen finom nevelést kapott, apácákhoz járt iskolába, bár életében sok viharon ment át, öreg korára újra az erkölcsök szigorú őrének tekintette magát. Így aztán szó szerint vette András kérését, hogy vigyázzon Anicára. Az utcára se engedte ki egyedül, a kaput

zárva tartotta és egész nap a sarkában toporgott, mintha legalábbis szökésétől kellene tartani.

Annak a régi nevelési elvnek volt a híve, hogy egy lányt csak úgy lehet megőrizni, ha egész nap ellátjuk tennivalóval. Munkát talált számára a házkörül bőven, mert az utolsó tíz évben, mióta megözvegyült, bizony amolyan tesze-tosza kezdett lenni, és eléggé elhanyagolta a háztartását. Most hirtelen mindent meglátott és kiosztotta Anicának a tennivalót, amivel maga már nem tudott volna megbirkózni. A kamrát, a padlást, a legkisebb zugot is naprakész rendben akarta látni. Meszelés, súrolás, kormos falú edények újjávarázslása... minden napra jutott valami. A lány pedig dolgozott látástól vakulásig, hogy kedvére tegyen az öregasszonynak.

Az első elégedetlenség akkor kezdett kicsírázni, mikor András két hét múlva eljött meglátogatni Anicát. Pillanatra se hagyta magukra őket. Mit képzelnek! Hiszen még nem házasodtak össze! Este pedig Andrásnak vissza kellett utazni Belgrádba.

Anica kezdett idegeskedni, hogy hátha meggondolja magát a férfi, ő pedig itt marad örökre cselédnek, összezárva ezzel a hóbortos, idegen asszonnyal.

Ha nehezen is, de eljött az esküvő napja. Sokat mondani nem lehet róla. A menyasszony sötétkék fehérpettyes ruhában volt, fején azzal a kalappal, amit vagy három éve vett. András két barátja volt a tanú. Belgrádból jöttek vele. A szertartás után Helén mamánál megebédeltek és mindenki ment a dolgára.

A vénasszony ünnepélyesen levette a kulcsot a kertajtóról, jelezve, hogy most már Anica is szabadon jár-kelhet, mehet piacra, boltba, postára. Ugyan hova is mehetett volna máshova?

– Nem tudjátok, milyen megerőltető volt számomra ez

a néhány hét! – sópáncodott a néni, és valószínűleg igaza is volt, de hát minden az ő elképzelése szerint történt.

András még mindig nem talált megfelelő lakást. Tény, hogy nem is nagyon járt utána. Helén mamánál végre közös szobában tölthette az éjszakát Anicával, ha időnként kilátogatott. Ő maga továbbra is Mária lakásában lakott, a kormányos felesége időnként megjelent nála és ezért meg is hosszabbította a bérletet... A férfi készült ugyan rá, hogy elmondja, hogy megházasodott, de mikor az asszony megérkezett és megvetette az ágyat... nem volt ereje szóbahozni a történeteket. Majd legközelebb. Később úgy gondolta, ha majd talál saját lakást, úgyis elköltözik, addig felesleges minden szószaporítás.

A munka, no meg Mária látogatásai miatt egyre ritkábban jutott ki Vrcsinbe. Ezeket az alkalmakat nemcsak Anica várta egyre türelmetlenebbül, hanem Helén néni is. Sok évet töltött magányosan és most, mintha az egész felgyülemlett mondanivalóját, élettapasztalatát ki szeretne volna beszélni magából. Ebéd után beült a fiatalok szobájába, kényelmesen elhelyezkedett az öblös fotelben és elkezdett mesélni a régi időről. Többnyire magyarul, amit Anica még mindig alig értett. András anyjáról is mesélt, aki három nagyocská gyerek után még mindig jól tartotta magát. A legjobb táncos volt a faluban, és ha búcsú napján bál volt a kocsmá udvarán, a java legények forgatták, kapkodták kézről-kézre. Voltak pletykák is körülötte, de hát annyian irigykedtek rá, hogy nem is csoda. Halottról jót, vagy semmit! Ennek jegyében tapintatosan hallgatott arról, hogy micsoda botrány volt a faluban, mikor az asszonyt az egyik bál hajnalán úgy pofozta haza a férje a cigányprímás ágyából.

András nagy érdeklődéssel és tisztelettel hallgatta újra és újra ugyanazokat a történeteket, de a felesége összeszorított szájjal ült és magában szinte forrt a méregtől, hogy

hagyná már abba a vénasszony és menne a konyhába, de oda neki kellett menni vacsorát készíteni.

Étkezés után pedig folytatódott a mese, míg csak el nem jött a lefekvés ideje.

Na végre! ...De alig bújt ágyba a pár, Helén mama kopogott az ajtón. Vagy a szemüvegét felejtette az asztalon, vagy eszébe jutott, hogy még valamit ki kell vennie a szublótból. Valóban a feledékenység, vagy inkább valami beteges kíváncsiság vezette vissza minden alkalommal a házaspár szobájába, azt nem lehet eldönteni, mindenesetre alaposan megzavarta a fiatalok amúgy is nehezen induló házasságát. András nem volt szégyenlős legény, de hogy mindig pont akkor zökkentsék ki a lendületből, mikor a javához ért volna, az kezdte lelombozni az önbizalmát. Mindezt mégsem a nénikéje, hanem Anica hibájának tudta be, nem elég ügyes, nincs elég tűz az ölelésében. Önkéntelenül is Máriához hasonlította, és ebből a szempontból a fiatalasszony vesztesnek tűnt.

A látogatások közötti időben Helén nénit egyre jobban ingerelte Anica jelenléte. Kezdett úgy bánni a vele, mintha az anyósa lenne. Anyós, méghozzá a legrosszabb fajtából. Mindenbe belekötött, mindent kifogásolt, sőt mindennek az ellenkezőjét is.

– Ne kend olyan vastagon a kájmákot a kenyeredre! El fogsz hízni, mint egy disznó... Különben is, kész pazarlás, amit csinálsz! Hja! Na, persze hogy könnyű az enyémet pazarolni – dörmögte befejezésül maga elé.

– Mért nem kened meg rendesen azt a kenyeret? Aztán, ha majd elköltözől, azt hírszteled, hogy zsugori vagyok és éheztettelek! Tudom én, mi jár a fejedben! – kiáltott legközelebb.

Nem lehetett a kedvére tenni. Szinte ki akarta utálni a házából a fiatalasszonyt, akinek tűrőképessége a vége felé járt. Ehhez még hozzájárult a rossz közérzete, a reggeli

émelygések és egyéb jelek, amiből megtudta, hogy állapotos. András nélkül magára hagyottnak, teljesen kiszolgáltatottnak érezte magát.

Végül nem bírta tovább. Megírta a férjének, hogy gyereket vár, de ha nem viszi el innen sürgősen, akkor úgy elmegy világgá, hogy soha többé nem találja meg se őt, se a gyerekét...

Erre a kétségbeesett levélre azonnal megjött a válasz, hogy ha ilyen tarthatatlan ott az élet, bútorozott szobába mennek, mert lakás még nincs. Anica ennek is örült. Hozzákezdett a csomagoláshoz. Helén néni ezt is szemmel tartotta, sőt időnként a csomagjába is beletúrt, mintha valami enyveskező szolgáló készülne távozni. A fiatalasszony sírt, de a könnyek még jobban ingerelték az öregasszonyt és nagy patáliát csapott.

András éppen egy ilyen helyzetben találta őket, mikor egy nap váratlanul beállított. Kikérte magának, hogy az ő feleségét bárki egzecírozza, pláne hogy bármivel meggyanúsítsa. Ezen úgy összekapott a nagynénjével, hogy csak úgy zengett a ház.

– Fogd a cókmókodat! – adta ki András az utasítást Anicának, megelőzve, hogy Helén mama dobja ki őket.

Köszönés nélkül, sebtében távoztak. Igazi „örök harag” tört ki közöttük.

Az öreg Helén még aznap elcammogott az ügyvédjéhez és Andrást kitagadta a végrendeletéből. Mindenét a másik három unokaöccsére hagyta.

András a vonaton végig azon fortyogott magában, hogy mekkorát csalódott a nénikéjében és micsoda méltánytalanság és sértés érte, így csak akkor eszmélt rá, hogy nincs hova menni, mikor leszálltak Belgrádban. Még mindig nem keresett albérletet! Megvonta a vállát és elvezette Anicát a lakásba, amit Mária bérelt számára.

– Ezt találtam – mondta – egy ideig jó lesz. Aztán előbb-utóbb úgyis átmegyünk Magyarországra.

A vrcsini hónapoknak annyi haszna azért volt, hogy Anica pár szót már kezdett magyarul pötyögni és nem volt számára teljesen idegen a nyelv, amit ígérete szerint meg kellett tanulnia. Minthogy – mint egyesek állítják – nyelvet az ágyban lehet legsikeresebben elsajátítani, a következő hetekben igen sokat fejlődött az asszonyka kifejezőkészsége...

Egyetlen megoldatlan probléma maradt: Mária. Mi lesz, ha egyszer váratlanul beállít ide, a lakásba, aminek még most is ő fizeti a bérét?

András ezt is gyorsan megoldotta. Már a következő nap megírta neki, hogy ki kellett cserélni a zárat, mert beletört a kulcs. Jelezze előre az érkezését, de a levelet a munkahelyére címezze, hogy mielőbb megkaphassa, mert annyi a munkája, hogy néha napokig a mesternél alszik, hogy korábban kezdhessen.

Anica a várossal ismerkedett. Először a piacot és a közeli élelmiszerboltokat kereste fel. Szeme, szája elámult a belgrádi kínálattól. Mennyi minden van és milyen olcsó! Azt hitte ez csak valamilyen ideiglenes állapot, ezért alaposan bevásárolt, még egy hízott libát is vett, hiszen úgy látta, hogy nagyon megéri. Meg aztán hátha felmennek az árak! Otthon rögtön nekiállt sütni-főzni a hazuról hozott nagy edényekben, a vendéglő konyháján megismert receptek méretei szerint, ahogy az anyja mellett annakidején megszokta. Helén mamánál mindig kimérve kapta a főznivalót és így most bizonytalannak érezte magát a mennyiségeket illetően. *Inkább legyen több, mint kevesebb* – gondolta.

András elrémült az ételhalom láttán. Napokig ették az ételt, még a szomszédoknak is adtak belőle, de a végén így is sokat kellett kiborítani.

– Ha ez így megy, az utca összes kutyája, macskája nálunk fog falatozni, de nekünk hó végére nem lesz miből venni még kenyeret se!

– Nagy edényben is lehet keveset főzni – válaszolt Anica. – Legközelebb jobban vigyázok az adagolásra.

Meg is próbálta. Csakhogy a nagy lábosban olyan kevésnek tűnt a kétszemélyes adag, hogy ebből-abból mindig hozzárakott, s mire elkészült az ebéd, megint csak ott volt a vendégseregnek való mennyiség. Így ment ez hetekig, minden fogadkozás ellenére. Gyakran három napig is ugyanazt ették reggelire, ebédre, vacsorára, hogy ki ne kelljen szórni a jó falatokat.

Végül András megunt, hogy hiába beszél a lelkére a feleségének. Másnap egy kis lábossal és egy literes fazékkal jött haza. Letette az asztal közepére.

– Mostantól ebben főzöd az ebédet! – adta ki a parancsot és az asszony belátta, hogy a férjének teljesen igaza van.

6. fejezet

Anica a kis lakásban, biztonságban érezte magát. Büszke volt rá, hogy férje van, gyereket vár... ennél többet nem kért az élettől. Ha nem is a szerelem hozta őket össze, most mégis egészen átmelegedett a szíve. Gyakran előfordult, hogy András ruhadarabjait vette magára, egy mellényt, vagy egy inget és akkor úgy érezte, mintha a férfi két karja ölelné körül.

A délelőtt hamar eltelt a házimunkával. Már megszokta a kis edényeket, amiket András hozott és igyekezett a férje kedvére főzni. Minden délben együtt ebédeltek, de a férfi csak szótlanul falta az ételt. Igaz, sietnie kellett vissza a munkába, de az ünnepnapok is hasonlóan teltek. Anica néha megpróbált egy-két dicsérő szót kicsikarni, legalább az étellel kapcsolatban, ha már másról nem beszél vele a férje.

– Ízlik?

– Nem látod, hogy eszem? Ha nem ízlene, nem enném meg – mordult rá és folytatta a táplálkozást. Aztán elment.

Anica Franzi bácsi pénzéből vett egy varrógépet. A varrással nem volt gondja, hamar belejött a gép kezelésébe, de valamit kiszabni? Az már keményebb dió volt! Egy régi ruháját szétszedte, kiterítette csomagolópapírra és így készített szabásmintát, hogy valami olcsó anyagon kipróbálhassa, mire megy a varrógéppel. Ezzel a módszerrel magának otthonra való ruhát, kötényt elég könnyen állított össze. Most igencsak hasznát látta, hogy ügyes a keze és fantáziája is van. Valamicske rajzkészsége még mindig megmaradt a gyerekkori művészkedésből.

Délutánonként elővette, válogatta a hazulról hozott holmit, és amire már nem volt szükség, vagy nem lehetett megjavítani, abból a várva-várt picinek igyekezett ruhácskát készíteni. Vászonból ingecskét, gyapjúból réklit és hamarosan már igazán szép darabokat tudott összehozni.

Hiába mondta a férje, hogy éjjél után ne maradjon fenn, ő minden nap megvárta.

– Fejtek, bontok, varrok, nem ülök itt hiába! – mondta. Repült az idő és soha nem feküdt le addig, míg András haza nem ért. Nem kérdezte, hol volt, merre járt, hiszen megígérte, hogy mindig meg fog bízni benne. Talán beült egy kocsmába a barátaival és megvitatták a világ dolgait? Soha nem jött részegen haza. Ennyi elég volt Anicának. Lány-korában látta párszor, milyen az, ha egy házsártos asszony bejön a kocsmába, hogy hazatámogassa, vagy pláne hazaparancsolja éjjél után a részeges férjét. Szégyen az, mindkettőnek. Haszna se volt, mert a férfi legközelebb még tovább kimaradt, hogy a cimborái előtt bizonyítsa, ki az úr a háznál.

Ahogy Anica terhessége előre haladt, a férjének egyre inkább az uszályon járt az esze. Ha Mária néha szóba hozta, hogy miért nem a lakásban találkoznak, új és új kifogásokat talált. A nő pedig hitte, vagy nem, jó képet vágott hozzá.

Andrásnak olykor a munkahelyén kellett valamilyen ürügyet találni, hogy elmehessen, ha a szeretője hívja, hogy jöjjön le a rakpartra, mert megérkezett és várja. Ilyenkor valahol a városon kívülre mentek, a zöldben hemperegtek, bokrok alján, vagy egy kukoricás közepén kerestek egy kis parlagot, ahol ledobhattak minden ruhát magukról. Mária ezt új színnek érezte kapcsolatukban és nagyon izgalmasnak találta.

Volt, hogy csak este tudtak találkozni. Ilyenkor külvárosi utcákban sétáltak egymás kezét fogva, vagy kapualjakban csókolóztak, mintha diákok vagy fiatal szerelmesek lennének.

Aztán egy napon beütött a baj. Kiderült, hogy a mester egy idő óta figyelteti Andrást. Rájött, hogy gyakran jár a munka mellé, a rábízott szerelést pedig összeecsapja. Felmondott neki. Őt pedig aznap este is a szeretője várta...

Ezen az éjszakai összeboruláson a férfi úgy érezte, hogy Mária lehet az egyetlen menekvése, hiszen ez a nő annyira szereti, hogy mindent el tud fogadni, mindent meg fog bocsátani neki, talán még anyagilag is segíthetné a kialakult nehéz helyzetben. Hiszen nem is olyan régen volt, hogy azt mondta, azt se bánja, ha megnősül... Egy sötét utcáskor újra szorosan átölelte, és egyszerre kiborította az összes titkot. Az asszony kibontakozott az ölelésből, hogy a szemébe nézhessen. Erőltetetten felnevetett és azt mondta:

– Amit a lakásba vettem, legyen a tietek. Az ócskapiacról hoztam, akárcsak...– azt akarta mondani: téged, de az utolsó szót lenyelte. Inkább így folytatta: – Vedd úgy, hogy nászajándék, de a lakbért elsejéte te fizeted! – azzal sarkon fordult és eltűnt.

– Fizetem? Ugyan miből? – motyogta maga elé a férfi. – *Felmondtak, pedig mindig elvégeztem mindent, amit a főnök rám bízott! Más is lógott, nem csak én, persze, mindig a magyarokon statuálnak példát, hogy a többi megijedjen és húzza meg magát...*– és átkozta a sorsot, a világot, mindenkit, hogy ennyi baj szakadt a nyakába. Pillanatig se jutott eszébe, hogy mindent sajátmagának köszönhet.

Zaklatottan ért haza. Anica megpróbált kicsit kedveskedni neki és már szépen gömbölyödő pocakjával cicásan hozzátörleszkedett. A férfi félreértette a mozdulatot és ingerülten eltolta magától.

– Te mindig csak *arra* tudsz gondolni? Az ember este fáradtan jön haza, még ki se pihente magát és már húznád magadra. El se tudod képzelni, hogy munka után, ilyen kiemerülten, milyen rohadt dolog ez az egész! Maradtál volna a kocsmában! Ott minden nap felszedhetnél valakit, hogy megkapd, amiért annyira odavagy...

Anica megdöbbsent a férfi kifakadásától. Nem értette mit vétett, hiszen nem akart semmit. Szó nélkül terített, melegítette a vacsorát. Megint úgy ültek egymással szemben,

mint két idegen. Csak várt, hogy szükség van-e rá, mint az asztalon álló pohárra. Olyan végtelenül fájtak neki a férfi szavai, és olyan mélyen belevésődtek a lelkébe, hogy soha többé nem volt egyetlen kezdeményező mozdulata se, de ezt akkor még maga se sejtette, mert minden gondolata a születendő gyermek körül forgott.

András a következő heteket munkakereséssel töltötte, esténként pedig a barátaival kocsmázott. Anicának nem mondta el, hogy a villanyszerelő kirúgta, csak akkor szólt, mikor végre felvették az elektromos centráléhoz szerelőnek.

– Ezután korábban jövök haza. Elfogyott a türelmem, hogy olyan gyakran éjfélig dolgoztat a mester. Új munkahelyet kerestem és felmondtam a régit. Kicsit kevesebb lesz a bérem, de az fix fizetés, és a munkaidő is rövidebb. Holnap már meg is kezdem a munkát a centráléban.

– Jól tetted – helyeselt Anica – legalább az apját is látja majd a gyerek, ha megszületik.

A gyermek pedig hamarosan megérkezett egy sovány kis feketehajú fiúcska képében. Hirtelen, mikor éppen nem is gondolták volna.

Már késő őszt volt, de még ragyogó napsütés aranyozta be a várost. Anica már nehezen mozgott, mégis átragadt rá ebből a fényességből valami furcsa izgalom, úgy érezte, hogy csinálnia kell valamit. Azt tervezte, hogy rendbe teszi a lakást, hogy ha majd... majd jön a baba, akkorra tiszta és illatos legyen minden. Valami nagy készülődéshez érzett kedvet. Összetolta a bútorokat, lepedőt terített rájuk, hogy amennyire lehet, megvédje őket. Feloldotta a meszet, amit előző nap vett, aztán meszelt, meszelt, örömmel, mint gyermekkorában. Felnevetett, hogy most bezzeg a szekrényt, asztalt nem maszatolja be... hanem letisztítja még attól a pár csepptől is, ami véletlenül odaspriccel. Végül helyrehúzott

mindent és már pont meg akart pihenni, mikor megérezte az első fájdalmas görcsöt. Első pillanatban nem is gondolta, hogy most ez az, amit hetek óta várt, és elképzelt, hogy hogyan is lesz. Hát így? Hol van András? Lehet, hogy még csak sokára kerül elő! Bábát kellene hívni... Arra talán már nincs is idő... A szomszédasszonynak kiáltott ...

Mire András estefelé hazaért, ott feküdt az ágyon karjában a pici vörösképű csecsemővel. A szomszédok már az udvaron újságolták a hírt:

– Megvan!... Megszületett!

– Fiad van!

Lábujjhegyen lépett a szobába... Anica kimerülten aludt és a kis vörösképű, feketehajú csecsemő is elmélyülten szuszogott a mellén.

Mihez is kezdjen most? Újra kilépett az udvarra. Még mindig ott strázsáltak páran.

– Andrija! Erre inni kellene egyet!

– Hát persze! Hozom – mondta, és már vitte is a poharakat és az üveg pálinkát az udvarra. – Mindjárt lesz más is. Felkapott a kerékpárjára és hamarosan megjelent két demizson borral. Mire visszaért, valaki asztalt, székeket hordott az udvarra. Csevapcsicsát sütöttek és hajnalig ünnepelték a ház új lakóját.

Másnap a munkatársakkal akarta folytatni az ünnepelést, de erre csak az esti órákban kerülhetett volna sor, mert a centráléban szigorú volt a szabályzat. Az alkohol fogyasztása munkaidő alatt tilos volt..

Andrást három másik szerelővel kiküldték az egyik közeli községbe egy vezetékek hibájának elhárításához. A vonatlat a központban áramtalanították, hogy el tudják végezni a munkát. Azt mondták nekik indulás előtt, hogy délig nyugodtan dolgozhatnak.

Marin vezette a kocsit, András mellette bóbiskolt.

– Mi van veled? Nem aludtál az éjjel? – érdeklődött Marin és kicsit meglökte a barátját. András kábultan pislogott

– Tegnap fiam született! Hajnali négyig ünnepeltünk – szuszogta egy félmosollyal.

– Fála Bogu! ... de ilyen állapotban nem mehetsz fel az oszlopra Andrija, mert leszédülsz, vagy elhibázol valamit – aggályoskodott Marin – majd én elvégzem a munkádat, te meg addig aludd ki magad itt a kocsiban.

Mire a kijelölt helyre értek, András már mélyen aludt. Marin fogta a mászóvasakat meg a szerszámokat. A többiek is kiszálltak.

– Andrija a munkavezető. Nem kéne felébreszteni?

– Hagyjátok, hadd aludjon!

– Zúg a vezeték! Mintha áram alatt lenne...

– Szél van, azt hallod. Álljunk neki...

Ketten felmászta az oszlopra.

András az ordításra ébredt.

Marin fejével lefelé lógott az oszlopról. A mászóvas tartotta, de nem volt képes felhúzni magát. Társa a földön feküdt. A harmadik szerelő mellette térdelt.

– Az áram... az áram... áram alatt volt a vezeték... valaki a központban bekapcsolta az áramot... Nenad meghalt... – kiabáltak kétségbeesetten.

András először Marinnak kiáltott fel:

– Ne mozogj, mert te is lezuhansz! Jövök... segíték! – azzal felmászott az oszlopra és megtámasztotta Marint, tolta felfelé a hátát, hogy fel tudjon húzódkodni. A kimerültségtől és rémülettől remegő tagokkal értek le a földre.

Odalenn közben nagyobb csődület támadt. Szörnyűködés, káromkodás közben szidták a vállalatot, a rendszert, amiben ennyit ér csak egy dolgozó élete. Valahonnan egy orvos is előkerült, de segíteni nem tudott, csak annyit állapít

tott meg, hogy nem az áramütés okozta a férfi halálát, hanem nyakát törte, mikor a hirtelen ijedtség miatt lezuhant.

A központban András kopogás nélkül rontott be az irodába és megragadta az igazgató zakóját.

– Ki volt az az állat, aki áram alá helyezte a vezetéket?
– rázta meg a főnököt – Egy ember meghalt! Meghalt, érti?

Alig tudták lefogni a berohanó alkalmazottak.

– Nyugodj meg... nyugodj meg! Ki fogjuk vizsgálni...

– Meghalt... meghalt...

– Menj haza, kapsz három nap szabadságot, hogy megnyugodhass... hogy kipihend magad... Ki fogjuk vizsgálni, melyik mérnök kapcsolta be az áramot.

Andrást nagy nehezen kituszkolták az irodából. Az előtérben rémült emberek állták körül. Valaki hozott neki egy pohár vizet. Aztán lement a személyzeti irodába és kilépett a cégtől.

Mikor otthon elmesélte a történeteket, Anica csak annyit mondott:

– A fiad mentett meg. Ha nem őt ünnepled az éjjel, akkor te mászol fel az oszlopra és talán te lennél most a halott. Jól tetted, hogy kiléptél. Pillanat nyugtom sem lett volna, ha tovább is ott dolgozol. Majd csak találsz más munkát.

7. fejezet

Könnyű azt mondani: „Majd csak találsz más munkát”, csak hogy változtak az idők, semmi nem ment már olyan egyszerűen, mint pár évvel előbb.

András még egyszer elment a vállalatához a visszamaradt járandóságáért, s közben arra gondolt, ha csak egyetlen szóval marasztalják, visszavonja a felmondását... de nem szólt hozzá senki.

Nem tudott elhelyezkedni. Alkalmi munkából éltek. Javított ajtózárat, kerékpárt és ingaórát, mikor mi adódott. Mindent vállalt, amihez értett, és amihez nem értett, azt is, mert addig nem nyugodott, míg rá nem jött, hogyan lehet megcsinálni. Amit keresett hazaadta, Anica pedig beosztotta, ahogy tudta.

Egyik nap levél érkezett. András éppen valahol dolgozott, így Anica bontotta fel a borítékot. Egy illatosított levélke volt benne, párszavas, rövid üzenettel.

*Andrískám!
Nagyon beteg vagyok.
Találkozní szeretnék Veleđ.
Mielőbb látogass meg és legyen úgy
minden, mint régen.
Várlak szombaton, az uszályon.*

*Ölel:
Mária*

Anica meghökkent a levél tartalma miatt, mert fogalma sem volt róla, hogy a férjének, bárki Máriával kapcsolata van. Szeretőt tart? Azzal vigasztalta magát, hogy talán valami régi, legénykori ismerős írt, de mégis arra az elhatározásra jutott, hogy nem szól egy szót sem a férjének. Azonnal megírta a választ:

Ha beteg vagy, hívj orvost!

András nem orvos.

Jobbulást kíván:

Anica

Mária levelét egyelőre eldugta. Hol a köténye zsebében, hol a kamrában az edények alatt rejtegette, de egyre jobban félt, hogy előbb-utóbb kiderül, mit tett vele, ezért vagy három hét után mégis rászánta magát és átadta a férjének. Azt is elmondta, hogy mit válaszolt a nőnek. Várta, hogy a férfi patáliát csap, talán meg is pofozza, de tévedett. András jót nevetett, sőt azt is megígérte, hogy majd egyszer bemutatja őket egymásnak.

Egy év is elmúlt, mire az összeismerkedésre sor került. Egyik vasárnap délután a Duna partján sétáltak. Pipi az apja nyakában ült, Anica mellettük ment és folyamatosan beszélt, beszélt, nem is nagyon figyelt előre. Mária szembe jött velük. Ha akarták volna, akkor se kerülhették volna el egymást. Megálltak.

– Mária...Ő pedig Anica, feleségem.– szólta András egyszerűen, minden ceremónia nélkül. További magyarázatra nem is volt szükség.

Mindhármukra valamiféle megvilágosodásként hatott ez a találkozás.

Máriának soha nem volt gyereke és már túl is volt azon a koron, hogy terhességre számíthatott volna. Szinte meghatódott, ahogy Andrást meglátta gyerekkel a nyakában. Valami megbocsátó szomorúság telepedett rá, talán attól, hogy belátta, ezt ő soha nem tudná megadni a szeretőjének. A gyerek iránt pedig végtelen gyengédség töltötte el, szinte kicsit a magáénak érezte.

András a vakító nappali fényben most látta meg először élesen Mária ráncait, mintha évtizedeket öregedett volna az utolsó szerelmes éjszaka óta.

Anica? Ő megnyugodott a tudattól, hogy ez a nő nem lehet a vetélytársa, hiszen kettőjük közül ő a fiatalabb, ő a szebb. Minden fojtogató, féltékeny érzés elszállt belőle.

A legnagyobb békében sétáltak hárman együtt tovább. A parthoz érve Mária hirtelen egy ötlettel állt elő:

– Gyertek fel az uszályra, legalább Anica is megismeri a férjemet. Ma fogott két jókora halat. Azt mondta, mire hazasétálok készen vár a halászlé.

– Pipi már álmos lesz, nyűgösködni fog – próbált Anica kibújni a látogatás elől.

– Majd megoldjuk – mondta András és már ment is a gyerekkel a nyakában az uszály felé. Az öreg kormányos észrevette őket és integetett nekik:

– Hahó! Gyertek... Kész a vacsora. Van bor is bőven.

Mária Pipit vette gondozásba. Egy nagy ruháskosárba párnát rakott, arra fektette az álmos gyereket, és olyan gondosan takargatta be, mintha a sajátja lenne.

– Ebben az évben ez az utolsó szállítás – mesélte Géza – ezt meg kell ünnepelni. Vettünk egy kis házat Mohácson. Tavasszal nekem még lesz pár utam, ha megtartanak talán több is, hiszen bírnám én még tovább, de Mária nem akar

velem jönni. Az utóbbi években beteges volt, sokat járt orvoshoz... főleg itt, Belgrádban. – mondta és egy lapos pillantással Máriára nézett, mint aki többet is mondhatna erről, de az asszony csak mosolygott és nem fűzött hozzá semmit. – Sokba került az a gyógykezelés, de azt hiszem már meggyógyult. Jobb, ha mostantól otthon marad pihenni.

Elfogyott a halászlé, meg a bor is, a szúnyogok pedig szinte rajokban lepték el őket. Pipi felsírt a kosárban. Indulni kellett hazafelé.

– Legjobb lesz, ha kosarastól vizitek, itt úgysincs rá szükség – ajánlotta Mária, de nem fogadták el. Elbúcsúztak. András karjába kapta a fiát és elindultak hazafelé.

Pipi nyugtalankodni kezdett. Az apja ingét rázta, fejét ütögette.

– Mi baja lehet? Mit akar?

Végre a gyerek nagy nehezen kiszabadította egyik lábát az apja öleléséből, és emelgetve mutatta. Nem volt rajta cipő.

– Bogati! Elveszett az egyik cipője. Több esze van ennek, mint kettőnknek együtt! ... de az istenit, a te dolgod lett volna Anica, hogy figyelj a gyerekre, megvan-e mindene! Nem tudom, hol jár az eszed, ha még erre se vagy képes? Bezzeg annak a vén kormányosnak az uszályon illegetted magad és össze-vissza fecsegtél! – tört ki András dühösen. Elindultak visszafelé. Végig keresgélték a parkot, amerre jöttek, hátha útközben pottyant le a gyerek lábáról a cipő. Már leértek a partra, de sehol semmi.

– Talán az uszályon maradt. Vagy beleesett a Dunába.

– Csak nem? – ijedezett Anica – Hiszen a szélső uszályon voltunk! Egyetlen pallón mentünk át, biztos észrevetted volna. Ne keressük tovább. Menjünk haza. Én nem szégyenkezem Mária előtt, hogy ilyen ügyetlen voltál!

– Én? Te vagy az anyja – de azért visszamentek.

Végül valóban az uszályon, a kosárban találták meg Pipi cipőjét.

Későn értek haza és addigra a levegő erősen lehűlt. Nyirkos köd terült a városra. Pipi, akit Anica délutáni sétához öltöztetett, nagyon meghűlt. Hajnaltájt már köhögött és reggelig sem tudott nyugodni, sírás, köhögés váltotta egymást. Orvosra nem volt pénzük, csak a házbeli idősebb aszszonyok tanácsát kérték.

– Zsírral kell bekenni a mellét. Itass vele hagymateát!
– hangzott a tanács, Anica hát nagy fazékban főzte a hagymát héjastól, ahogy tanácsolták, és próbálta belediktálni a főzetet az amúgy is étvágytalan gyerekekbe.

A szülők teljesen kimerültek, mert a köhögési rohamok minden hajnalban újra előjöttek. András nappal valahogy kialudta magát, de ez, a munka és a kereset rovására ment. Hetekig tartott a kúrálás. A szegénység és az állandó kimerültség miatt egyre több volt köztük a szóváltás, veszekedés, amit aztán András rendszerint hatalmi szóval zárt le.

– Te akartál férjhez menni!... meg gyereket.... meg idejönni velem! Ha nem hozlak magammal, mi lett volna belőled? Ott kurválkodnál a mostohád kocsmájában! – ilyenkor Anicának már egy szava se lehetett, ha nem akart még nagyobb patáliát. Csak a könnyeit nyelte. Magában még igazat is adott a férjének. *Ez nem szerelmi házasság volt. Nem akartam szajha lenni. Inkább egy férfi használjon ki, mint száz: a mostohám, meg a kocsmá szeszől bűzlő vendégei – gondolta kétségbeesve. – Családot, nyugodt életet akartam... de hol van itt a békesség?*

Kicsit javult a helyzet, mikor Pipi jobban lett. A sok meleg folyadék használt, vagy talán valóban a hagymában volt gyógyító erő, de valami tényleg helyrehozta a gyereket.

András eltöprengett az életükön. Láta, hogy alkalmi munkából nem tud annyit összehozni, hogy egy váratlan be-

tegség, vagy bármi más nagyobb probléma esetén helyt tud-
janak állni.

– Állandó munkára van szükség, mert így nem lehet
megélni – mondta, de nem talált megfelelőt.

Már tavaszodott, mikor egy útjavító vállalat felvette.
Távoli munkahelyre osztották be.

Anica először megkönnyebbült, hogy végre nyugalom
van, de ahogy telt az idő, egyre inkább hiányzott neki a férfi,
sokat sírt, hogy így magára maradt a gyerekekkel és félelmei-
vel, hogy visszajön-e hozzá még egyszer a párja, és ha visz-
sza is jön, mennyivel lesz jobb? Kezdődik minden előről?
Szemrehányások, veszekedések... Vele is, nélküle is kilátás-
talannak látott mindent.

Időnként, rendszertelenül, valamicske pénzt küldött
András, de ebből alig lehetett megélni. Arra nem is gondol-
hatott, hogy újra pincérnő legyen egy kocsmában. Cseléd-
nek elment volna, de a gyerek miatt sehova nem vették fel.
Már a lakbért se tudta fizetni.

– Próbálkozz egy házmesterséggel, vagy gondnoki ál-
lással, azzal ingyen lakás is jár. Igaz, hogy itt a városban
aligha van szabad hely, de a külterületen most is hallottam
egyről. Ha gondolod, hogy jó lesz, megszerzem neked azt a
címet – ajánlotta az egyik szomszédasszony.

Anica kapott a lehetőségen, mert az életük teljesen bi-
zonytalanná vált.

Néhány nap múlva Krvzovity doktor emeleti lakásán
csengetett be Anica. Egy festett hajú, elegáns asszonnyal ta-
lálta szemben magát.

– Nincs itthon az uram – és már csukta volna be az aj-
tót.

– A gondnoki állás miatt jöttem – próbálkozott Anica
félénken – ha még nem töltötték be...

– Ja igen! Még megvan. Gyere beljebb! – alaposan végigmérte Anicát, aztán mindjárt hozzáfűzte: – Egyedülálló nőt nem veszünk fel. Nem akarom, hogy mindenféle idegen férfiak csellengjenek a villánkban.

– Andriju Balogh felesége vagyok – mutatkozott be végre Anica – de most a férjem dolgozni ment Dubrovnikba. Keveset keres, azért van szükségem a munkára. Két és fél éves a kisfiam. Hozzám nem fognak férfiak járkálni, legfeljebb az uram, ha haza tud talán jönni egyszer- kétszer egy évben.

– Gyereked van? Nem fog az bőgni, vagy ordibálni? A férjem pihenni és az írásait rendezni megy ki a villába minden hét végén. Nyugalomra, csendre van szüksége.

Anicának könnybe lábadt a szeme a kétségbeeséstől.

– Nem fog hangoskodni az én kisfiam. Kérem szépen, ne tessék ettől félni... majd rászoktatom, hogy az ajtón se lépjen ki, ha megjön az úr...

– Na jó, megpróbáljuk – enyhült meg Krvzovity aszszony – és megadta a villa címét. – Holnap délelőtt tízre gyere ki a gyerekekkel együtt. Ha esetleg késnék, várjatok meg. A többit majd ott megbeszéljük. Most nem érek rá – azzal kiteszékelte Anicát az előszobából.

8. fejezet

Anicát teljesen felvillanyozta az állás lehetősége. Egész délután Pipit dresszírozta. Annyit magyarázott neki, hogy a gyerek szinte megdermedt viselkedésének várható következményeitől, amit tulajdonképpen nem is ért fel észszel.

– Holnap elmegyünk sétálni. Messze. Nagyon jónak kell lenned. Nem szabad sírni. Ott lesz egy néni, akinek szépen köszönsz. Érted? Azután hallgatsz, amíg anyika beszélget a nénivel. Ha sírsz, abból nagy baj lehet. Ha megnyikánsz, nem lesz lakásunk, nem tudunk hol aludni, kikerülünk a hidegbe. Nem lesz mit enni – próbálta a gyerekek is érthető rémképeket újra és újra elmagyarázni.

Pipi nagy szemekkel, rémulten nézett. Alig pár szót tudott még csak mondani. Szülei abban egyeztek meg, hogy a lakásban magyarul, odakinn szerbül beszélnek. A gyereket egyszerre két nyelven próbálták tanítani, és talán ez is okozta, hogy egyik se ment neki.

– Hogyan fogsz köszönni a néninek? – de Pipi nem szólalt meg. – Nem baj, de sírni nem szabad – hagyta rá Anica – ha sírsz, akkor nem lesz ennivalónk és az utcán, a hidegben kell aludni. Megfázol, köhögsz, és anyika megint hagymateát itat veled.

Korán indultak, mert gyalogosan kellett menni. Anica időnként vezetgette, időnként a karjában vitte a gyereket.

Otthon hagyhatta volna valamelyik szomszédnál, de hát a villa tulajdonosa Pipit is ellenőrizni akarta. Lassan haladtak, de így is legalább fél órával előbb értek ki a megadott címre, mint ahogy megbeszélték.

A villa jókora kert közepén állt. Az épület előtt gondozatlan előkert volt, kavicsos út vezetett a házhoz. A magas-

földszint alatt jól látszott az alagsori helyiség két kis ablaka. *Ott lakhatnánk mi* – gondolta Anica. – *Ha sikerül.*

Oldalt gyümölcsfák voltak, a gyümölcsösön túl egy kisebb parlagon hagyott terület árválkodott. A kapu még zárva volt, mikor odaértek. A hosszú út után további sétálgatás várt rájuk.

Pipi fáradt volt, elaludt az anyja karjában. Anicának már majd beszakadt a háta a megerőltetéstől, de szorgalmasan rőtta az utat fel-le a kerítés előtt. Valahol messze már megszólaltak a harangok, mire végre megérkezett a nagysága.

– Jó napot! Kicsit elkéstem. Délelőtt érdeklődtem rólad a házban, ahol laktok. Gyertek be. Hát ez lenne az. El kell látni a házmesteri tennivalókat. Járda, út, virágok és a gyümölcsfák gondozása is. Ezért ingyen lakást kaptok, fűtéssel, világítással. Vízet a kerek kútból vihatsz. Az üres területet magatoknak ültetheted be zöldségfélével, de azt is rendben kell tartani. Meg ne lássam, hogy gazosan csúfkodik! Évek óta parlagon van, már nem maradhat így, mert megszólhatnak a szomszédok.

– Értem.

– A gyerek egész héten kinn lehet a jó levegőn, ha nem tesz tönkre semmit. Ezért te felelsz. Ha kijön hét végén az úr, akkor ne zavarogjon itt. Csendet és nyugalmat akarok.

– Nem lesz vele baj. Most is milyen szépen alszik...

– Megmutatom a lakást.

Egy kis ajtót nyitott ki a főbejárathoz vezető lépcsősor mellett. Keskeny folyósóra jutottak, melyből két további ajtó nyílt. Az egyik mögött egy kamra volt, a másik, egy nagyobb, téglás helyiségbe vezetett.

– Lakókonyha – magyarázta a nagysága. – ezt a két helyiséget tudom biztosítani. Kettőtöknek elég lesz. Megfelel?

– Igen kérem.

– Fizetni csak az esetleg felmerülő külön munkáért tudok. Lehet, hogy mosás, vasalás, nagytakarítás esetén segíteni kell a házban... Ha szépen, tisztán dolgozol, lehet róla szó. Nos, azt hiszem, mindent elmondtam. Megegyezhetünk?

– Igen. Mikor költözhettek?

– Akár jövő hétfőn is lehet. Ha aláírod a szerződést, átadom a kulcsokat, a kertkapuét és a lakásotokét. Tudsz írni, olvasni?

– Igen kérem. Hat osztályt végeztem.

A nagysága nyelt egyet, aztán biccentett – neki se volt több.

Anica nem várta meg a hétfőt. Már másnap elment aláírni a szerződést, hogy megkapja a kulcsokat. Költözés előtt rendbe akarta tenni az alagsori helyiséget. A hozzávalót a nagysága nagylelkűen felajánlotta, hiszen nem került neki semmibe. A budi melletti kamrában voltak a szerszámok, meg egy vödör mész is, az ügyis bedöglött volna előbbutóbb, ha nem használják fel. Csak a kerges tetejét kellett leszedni, a többi jó volt.

Pipit a szomszédság vette gondozásba, Anica pedig nekiállt, hogy otthonná varázsolja következő szállásukat. Éjszaka otthon selejtezett, csomagolt, készült a költözésre.

– Mi legyen a bútorokkal? A lakáshoz tartozott, vagy András vette? – kérdezte a szomszédasszonyt.

– Nem a háziúr, vidd csak el! Az a feketehajú aszszony hozta, aki ide járt, mielőtt beköltöztél. Mit csodálkozol? Nem kell ezen sopánkodni, mert hát milyen a férfiember? Soha nincs az egyedül... Mind egyformák... Amelyik maga van, az nem is igazi férfi, elhiheted nekem! Vidd csak el a bútort, nem nagy érték, de ha eddig jó volt, jó lehet ezután is... az uradnak meg nem kell szólni miatta egy szót se, csak civódás lenne belőle!

A bútorral együtt is elfért egy szekéren az összes cók-mók, ami a lakásban volt. Nem kellett speditőrt fogadni, az egyik ismerős megoldotta ingyen a szállítást.

Újabb egyhangú napok következtek. Korán kellett kelni, hogy mire Pipi felébred, a házmesteri teendők rendben legyenek. Délelőtt egy-két órát a konyhakertjét ásta, gondozta, ilyenkor rendszerint a gyerek is mellette botladozott a göröngyökön a szoknyájába kapaszkodva. Néha gögicsélt, de beszélni még mindig nem tudott. Igaz, hogy tanítgatásra nem is sok idő maradt, és leginkább abban merült ki, hogy mit nem szabad.

Nem szabad a háziak szeme elé kerülni. Csendben kell maradni! Ez a tanítás annyira sikeres volt, hogy ha a pici meglátott valakit az utcán közeledni, azonnal beszaladt a lakásba, bebújt az asztal, vagy az ágy alá és onnan lesett ki. Ha talált egy rongyocskát, madzagot, vagy cérnaszálat, azt rágicsálta, szopogatta akár órákig is. Akkora csend volt, mintha nem is lett volna gyerek a házban. Anica nem aggódott miatta. Úgy gondolta, ennek így kell lenni, teljesíteni kell a tulajdonos kívánságait, hogy ne dobja ki őket az utcára. Hová is mehetnének innen?! Csak rend legyen, csak csend legyen. A gyerek viselkedése, vagy akár a létezése se szúrjon szemet a háziúrnak.

Hanem amikor Krvzovity doktor autót vett és először érkezett rajta a villához, olyan hirtelen lépett be a kapun, hogy Pipi nem tudott már észrevétlenül eltűnni. A doktor ámuldozva ment utána a házmesterlakásba:

– Itt kisgyerek is van? Nem mondta a feleségem.

– Csak egy – mentegetőzött Anica – Pipi, a fiam.

– Miért bújt be az ágy alá?

– Így szoktattam. A nagyságos asszony azt kívánta, hogy ne legyen szem előtt, ha ki tetszik jönni a villába... A nyugalom miatt...

A férfi felháborodott:

– Hát mit gondoltok ti rólam, mi vagyok én? Valami szörnyeteg? Emberevő, aki elől el kell dugni a gyereket? Gyere csak elő kisfiam! – hívta Pipit, de a gyerek nem mozdult. Két kis kezével még a fejét is be próbálta takarni. A doktor nem erőltette tovább.

Másnap újra eljött. Már a kapuból kiáltott:

– Pipi! Gyere ide gyorsan, segíteni kell!

A gyerek futtában megállt. Segíteni. Ezt ismerte. Az anyja is gyakran hívta... Odament a kapuhoz. A doktor egy kis szekér rúdját nyomta a kezébe.

– Húzzad fiacskám, egyedül nem bírom. Pipi engedelmesen húzta a kocsit egészen a házig. Ott letette a rudat és beszaladt, mint legutóbb.

– Ne menj el! Ne bújj el! Neked hoztam, mind a tied, ami benne van...

A szekér tele volt gyümölccsel, cukorkával, csokoládéval, de a gyerek csak akkor mert hozzányúlni, mikor az úr már elment.

Krvzovity doktor ettől kezdve minden látogatás alkalmával hozott valamit Pipinek.

Közben Anica munkája nyomán az előkert is egyre rendezettebb lett. A nőszirmok rizómái nem veszték el a gazban és illatos kék virágfejek gyönyörködtették a ház gazdáit. Különösen az asszony szeretett kinn sétálni.

– *Bezzeg gyomlálni nem volt kedve* – gondolta magában gúnyosan Anica ...

Amikor már a nyári nap sütötte a kertet, akkor a fák alatt levegőzött a nagysága és a szépen érő gyümölcsöket nézegette.

– *Még képes rá és megszámolja!* – jutott eszébe Anicának – *vigyáznom kell, nehogy Pipi egyet is elvegyen!* – riadozott – *Talán okot keres rá, hogy minket kidobjon innen.*

Lehet, hogy nem tetszik neki, hogy az úr így megszerette Pipit, és annyi mindent hoz neki.

Érett a gyümölcs és pár barack, vagy nyári alma lehullt néha a fáról. Anica gondosan összeszedette Pipivel és felvitte a bejárat melletti ablak párkányára. Ott sorba rakta, hogy jól lássa a nagysága, minden szem megvan.

– Milyen gyümölcsök ezek itt az ablakunkban? – kérdezte csodálkozva a doktor.

– Ennyi hullott a héten. Azért tettem ide, mert láttam, hogy a nagysága megszámolta a fán, hány darab termett. Nem szeretném, ha akár egy szemet is hiányolna.

– Meg vagytok ti örülve? Nem viszünk mi innen ennyi gyümölcsöt haza. Mit csinálnánk vele? Fogyasszatok el... A fáról is szedhetsz Pipinek, úgyis olyan sápadt, soványka... Nem is tudom, mi van ezzel a gyerekekkel... Ráfér egy kis vitamin. Te meg gyere csak be a házba! – fordult dühösen a feleségéhez.

Becsukták az ajtót, de így is kihallatszott, ahogy a doktor elrendezte az asszonyt. Irigynek, fukarnak, földhözragadtnak, mindennek elmondta, az meg alig tudott hápogni. Tiltakozott, hogy nem számolt ő semmit meg, csak gyönyörködött a termésben. Hiába volt minden szabadkozása, a férfi nem hitt neki.

Pipi most már ehetett volna gyümölcsöt, hullottat is, a fáról is frisset, de étvágytalan gyerek volt, nem sokat fogyasztott. Az anyja sajnálta, hogy csak kárba veszik ennyi minden. A hullott gyümölcsöt vékonyan felszelte és megszárította. Mikor csontkemény lett, zacskókban fellógatta a kamrában, mint ahogy az anyjától tanulta. Jobb lett volna lekvárnak, vagy befőttnek, de se üveg, se cserépedény nem volt, meg aztán cukorra se volt pénze.

A nagysága néha elvitt egy kis kosár gyümölcsöt, ahogy érett, de a többi csak ott volt a fán, aztán végül lehullt. Nem győzték elfogyasztani.

Anica szóbahozta, hogy befőzné szívesen télire, ha egy részt kapna belőle a gyerek részére.

Krvzovityné kapott az ötleten és másnap meghozták a hozzávalókat. Ő maga is kötényt kötött és segített. Úgy látszott, a sok semmittevés után, szinte élvezzi, hogy csinálhat valami hasznosat. Anica magában először úgy magyarázta ezt a dolgot, hogy biztos csak azért segédkezik, hogy lássa nem tesz-e el többet a befőttből, mint amennyiben meg-egyezték. Munka közben mégis egészen összebarátkoztak és végül többet is otthagytott az asszony, mint a negyedrészt, amiben megállapodtak.

9. fejezet

Anica mindent betakarított, amit csak lehetett. Szép hosszú, napos őszi ígérkezett, de már végzett a kerttel, csak a hulló levelek összesöpprésére kellett figyelni. Végre volt egy kis szabadideje is és Pipivel délutánonként bejárták a környéket. A villasorokon túl falusias házak következtek. Kutyák, cicák, szárnyasok kötötték le a gyerek figyelmét. Végre volt miről beszélni és Pipi szerbül már sokat kérdezett az anyjától. Még ismerősre is akadtak: Az egyik udvaron Marint és családját fedezték fel, akik nemrég költöztek ki a városból. Míg a felnőttek eltracssolgattak egymással, Pipi a kotlóst és csibéit nézte.

– Látod, pipik – mondta Marin, és darát szórt eléjük, hogy a gyerek nézegethesse, hogyan csipegetnek. Aztán gondterhelten megjegyezte – Az egyik beteg. Na ebből már nem lesz semmi. Nem eszik, csak gunnyaszt – azzal megfogta, és földhöz csapta a kiscsibét, hogy ne szédelegjen ott tovább.

Pipi elrémült ettől a mozdulattól és húzta az anyját, hogy induljanak. Még otthon is foglalkoztatta a földhöz vágott csibe látványa. *Amelyik pipi nem eszik, azt agyonütik.* Ettől kezdve tömte magába az ételt. Mindent, amit eléje tettek. Legtöbbször rosszul lett és kijött belőle, amit elfogyasztott, de mégis... enni kell... enni, hogy földhöz ne csapja valaki. Marinékhoz többé nem tudta elcipelni az anyja. Ha sétálni indultak, már otthon a kapuban ellenkező irányba keredzkedett.

– Megyünk pipiket nézni. Jó?

– Nem, pipit nem – tiltakozott.

Úgy látszik fél a csibéktől, – gondolta az anyja és nem erőltette tovább. Nem volt ő az a szomszédolás fajta, hogy hiányozzon neki a társaság. Eddig is jól megvolt kettesben a kicsi fiával.

Anica remélte, hogy a téli hónapokra leáll az útépítés, és akkor hazajön végre András, de levelet kapott tőle, hogy szerencséje van, mert további munkát adtak. A műhelybe osztották be, és karbantartást végez. Lehet, hogy csak akkor kap szabadságot, ha ez is befejeződik.

Ahogy beálltak az első fagyok a nagysága már nem jött ki a villába, de Krvzovity doktor minden hétvégén megjelent és szorgalmasan kattogott az írógépe a dolgozószobában, ahol Anica befűtött neki a kandallóban.

Néha ott is aludt a férfi, ilyenkor főzött rá, takarított, hogy zavartalanul dolgozhasson. Ez a közelség egyre jobban felzaklatta az asszonyt. Maga se értette miért, hiszen a doktor jóval túl járt már az ötvenen és különben is... láthatólag teljesen belemerült a gépelésbe. Néha elgondolkodott és fejét a két tenyerébe hajtotta. Anica arra gondolt, hogy talán a feje fáj, vagy rosszul érzi magát. Egy ilyen alkalommal közelebb lépett, hogy megnézzze, nincs-e valami segítségre szüksége. A doktor felnézett rá, aztán zavartan megkérdezte:

– Anica, szereted a verseket?

– Igen, ...nagyon – válaszolt az asszony kicsit bizonytalanul, mert mióta kikerült az iskolából, egyet sem olvasott.

– Akkor hallgasd meg ezt – és kivette a gépből a papírt. Halkan olvasni kezdett. Anica fülében összerosódtak a szavak, mégis, mikor a férfi kérdőn nézett fel rá, bólintott és azt mondta:

– Szép volt. Nagyon szép volt.

A doktor szemmel láthatóan örült a dicséretnek, és ettől kezdve gyakran előfordult, hogy ha az asszony bejött a szobába, odahívta és leültette az íróasztala mellé, hogy hallgassa meg legújabb versét. Ezek a versek télről, magányról, reménytelenségről szóltak, és Anica egyre jobban átérezte őket, mert maga is hasonló érzésekkel küzdött.

Igen. Reménytelen, minden reménytelen. András talán soha nem jön vissza, csak az ígéretés marad, ...a doktor meg egész nap gépel, és a verseivel van elfoglalva. Nem gondolt rá maga se, hogyan függ össze ez a kettő, de ha Pipi aludt, vagy játszott, egyre többször ment fel, valamit tenni–venni Krvzovity mellett, ha nem is volt ott különösebb dolga. Rakott a tűzre, vagy teával, kávéval kínálta a férfit. Ez az állandó gondoskodás nem volt hatástalan, bár a doktor meglehetősen gyámoltalan volt, Anica pedig nem akart tola-kodó lenni, mert tudta, hogy ezzel elrontaná az egyelőre teljesen érzelmi alapon álló kapcsolatot. Megvárta, hogy a doktor kezdeményezze a közeledést, és végül mégis megtörténjen, ami már elkerülhetetlen volt.

Az asszony szerény volt, és ahogy házasságában is, mindig megvárta, hogy a férfiben megérjen a vágy. Nem akart terhére lenni, mert úgy érezte, hogy Krvzovity elsősorban megértésre, csodálatra, érzelmekre vágyik. A férfit viszont elbűvölte és új lendületre sarkallta Anica fiatal teste és forró ölelése. A Sors talán utolsó ajándékát nem akarta elszalasztani és boldogan adta át magát ennek a szinte hihetetlen élménynek.

Szép karácsonyuk volt, bár a férfi csak pár percre tudott benézni, de mindent biztosított, hogy Anica és Pipi jól érezze magát.

A kemény tél beálltával Krvzovity felvett egy munkást, havat lapátolni, hogy ne terhelje ez a nehéz munka az asszonyt és Anica igazán hálás volt ezért a figyelmességért.

Anica ölelése új versciklus megírására inspirálta a doktort. Címnek az „Alagsori múzsa” címet szánta, de később meggondolta és inkább az „Asszonyom, múzsám” címet adta neki. Az egész ciklus Anicáról szólt. Verseit alnéven szokta ugyan kiadni, mégis félt a botránytól és főleg neje szájától. Mielőtt leadta a kiadónál az anyagot, Anica nevét mindenütt eltüntette és a feleségem, illetve a múzsám

szóval helyettesítette. Kedvese minderről nem tudott. Mindig az eredeti változatot hallotta és elbűvölte a tudat, hogy róla igazi verseket lehet írni.

Ebben az évben korán jött meg a tavasz és az enyhülés beálltával a nagysága is újra megjelent a villában.. Elkezdődött a titkolózás, a lopott órák ideje, ami új színt, izgalmat vitt Anica életébe. Egy különösen szenvedélyes ölelkezés után, úgy érezte, lehet, hogy terhes lett. A bizonyossághoz még heteket kellett várni, de nem akarta sokáig halogatni a dolgot.

Krvzovity doktor, akinek nem volt gyereke, hallani sem akart arról, hogy Anica megszakíttassa terhességét. Mindent vállalt a váláson kívül. Magában nem kis szorongással szánta el magát, hogy Anica mellé áll. Lesz, ami lesz! Felfedi felesége előtt kapcsolatukat, nevére veszi, vagy örökbe fogadja a születendő gyermeket ... de Anica tiltakozott. Kérte, hogy maradjon minden titokban, hiszen van még idő és nem is biztos, hogy állapotos.

– Micsoda patáliát csapna a feleséged! Életed végéig hallgathatnád a szemrehányásait. – mondta a láthatóan elbizonytalanodott férfinak – Nem egyedül a te hibád, talán a sors akarata, ami történt velünk. Tőled csak jót kaptam, megértést, nem akarlak szerencsétlenné tenni. Bízd rám magad, majd én megoldom a helyzetet.

Azonnal írt Andrásnak, hogy jöjjön haza. Pipi már nem is érti a magyar szavakat, hiszen egy éve nem látta az apját... Legalább az évi szabadságát töltsé itthon, mint más rendes apa, férj, mert nehéz egyedül. Hiszen megígérte, hogy tél végén, vagy legalább koratavasszal hazajön és mindaddig hiába várták...

Lehet, hogy András csak a hívásra várt. Az asszony szemérmességének tudta be, hogy nem a saját vágyódásával zaklatja, hanem a gyerekre hivatkozik, hogy annak van szüksége rá..

Talán tíz nap telt el az asszony levele után, mikor egy délután árnyék vetődött az üveges ajtóra. Aztán megjelent a szinte idegennek ható férfi. Pipi szokása szerint az asztal alatt ült. Nagyra nyitotta a szemét és megszólalt:

– Api!

– Emlékszik rád! – sóhajtott Anica és ezzel minden féltelme elpárolgott.

Végre, újra itthon! András is boldog volt.

Másnap az asszony bemutatta a férjét a háziaknak. Váltottak pár szót. Honnan, merre. Nem nagyon érdekelte őket a beszélgetés. A doktor szinte faarccal ment tovább. Aztán többet nem is találkoztak, míg András otthon volt.

Anica mesélt róluk Andrásnak, hogy teljen az idő. Főként az asszonyról beszélt, hogy milyen zsugori, még a gyümölcsöt is megszámolja a fán. A férje valami íróféle, vagy költő. Könyvei vannak. Csak hét végén jön, és akkor az írógépnél tölti az időt.

András nem sokat mondott a külön leélt időről, inkább az asszony fecsegését hallgatta, és ha Anicából kifogyott a szó, akkor a fiával foglalkozott a maga módján. Hamarosan Pipi is vele mondta: „Aki nem lép egyszerre, nem kap rétest estére”. Lefekvéskor mesét mondott, vagy halkán dudorászott a fiának. A „Horthy Miklós katonája vagyok, legszebb katonája” – elég furcsán hatott altatódalként, de hangosan ilyen ügyse volt szabad énekelni, mert hátha meghallják a háziak, vagy a szomszédok.

Futottak a napok, mintha csak ma jött volna és máris csomagolni kellett. A férfi ígérte, hogy következő téldre már nem hagyja őket magukra, megpróbál végleg hazaköltözni. Aztán elment.

Az asszony egy hét múlva megbizonyosodott róla, hogy terhes, de maga se volt biztos benne, hogy kitől, hiszen olyan sűrűn, egymásutánban történtek a dolgok. Andrásnak

már az első levelében megírta, hogy gyerekük lesz, és ha ki tudja hordani, december végére várhatják.

– Addigra megjövök – válaszolt a boldog apa.

Minden békésen elrendeződött.

A nyár eltelt, mint az előző. Krvzovity könyve nagy sikert aratott. El is kezdte a következőt Az anyaság dicsérete – címmel. Ehhez már nem volt szüksége közelebbi kapcsolatra, elég volt távolról néznie az asszonyt, az nem járt felesleges izgalommal, és ezt a neje előtt sem kellett titkolnia, hiszen tisztán esztétikai kérdés volt.. Valószínű, hogy Anica terhessége is megijesztette és kijózanította. Úgy érezte, bármilyen jó volt, de elég volt ebből a veszélyes viszonyból.

Anica közben előkészítette Pipi a kistestvér fogadására. Szinte minden nap előkerült a téma valamilyen formában.

– Hoz a gólya egy testvérkét. Mindig lesz kivel játszani. Örölsz neki?

– Igen!

Legközelebb így:

– Szeretnél egy testvérkét?

– Igen!

Annyit beszéltek róla, hogy Pipi már szinte jobban várta a testvérke megszületését, mint maga az anya... Úgy képzelte, azonnal kergetőzhet vele az udvaron, vagy együtt üldögelnek az asztal alatt és beszélgetnek.

– Mit kérsz karácsonyra?

– Egy testvérkét! Egy testvérkét!

Végül már nemcsak a gyerek, de maga Anica is úgy hitte, hogy Pipi kedvéért vállalta a második terhességet.

András már szeptember közepén megjött. Egyelőre otthon pihent, de nyomasztotta a szegényes lakókonyha zsú-

foltsága, hiányzott a megszokott tevékenység és utána a szabad estéék, a kocsmázás, barátok, nők.

Pár nap alatt elfogyott a mondanivaló, kibokszolta a család cipőit, aztán kinn nézett körül, mit tudna Anica helyett elvégezni, hogy addig se kelljen a sivár házmeisterlakásban üldögelni. Kiment a kertbe dolgoztatni, de nem sokra ment vele, mert alig ásott pár métert, előkerült Krvzovityné, akit nem lehetett megsérteni, meg kellett állni pár szóra, ami aztán néha egy óráig is eltartott. Az asszony bőbeszédű volt és mindig illatos, András pedig rögtön tudta mire megy ki a játék. Igazából nem is lett volna ellenére, de hát ott volt Anica, és Pipi is mindig körülötte csetlett-botlott. Mikor aztán pár dolgot szívésségből megjavított és elmesélte, hogy villanyszerelő az egyik szakmája, az asszony mindjárt felajánlotta, hogy otthon, a városi lakásban is tudna munkát adni. Pár régi villanykapcsolót ki kellene cserélni és megnézhetné esetleg a rádiót is, ami időnként sípol.

András az asszonyt nem találta valami nagy számnak, de a fürdőszoba kényelme, a kávé és az ital minősége kitűnő volt. A szerelésért a pénzt minden alkalommal megkapta, már csak azért is, hogy Anica előtt bizonyítsa, hogy dolgozni jár.

Napközben a várost járta, munkahely után érdeklődött. Munka akadt volna, de vállalatok egy része kauciót kért a jelentkezőktől. Nem volt annyi pénze, hogy letegye a szükséges összeget és olyan ismerőse sem, aki felelősséget vállalt volna érte. Megpróbálta Krvzovitynénak pedzegetni ezt a nehéz helyzetet, de az asszony nem vette a lapot. Egyik fülnébe, a másikon ki, András pedig büszkébb volt annál, semhogy egyenesen rákérdezzen és kitegye magát az esetleges visszautasításnak. Amúgy is unta már az asszony csipkés hálóingeit és hogy minden kettýintés előtt ki kell cserélnie néhány villanykapcsolót, hogy ne érezze magát fizetett szeretőnek.

Jó másfél hónapnyi ténfergés után, végre a Bristol szállóban talált helyet. Fűtő és általános karbantartó lett. Igen szerencsésnek mondhatta magát, mert a munkához lakás is járt, még hozzá magasföldszinti.

A bejárat egy világítóudvaron volt. Hat lépcsőn kellett felmenni. Hosszú sötét folyosó elejéről nyílt a lakás. Előszoba, szoba, konyha, kamra. Ez már nagy kényelemnek számított az alagsori házmesterlakáshoz képest. November elején már be is költöztek.

Anica elemében volt, meszelt sikált, rendezkedett. A legnagyobb felfordulás közepén érezte meg az első szülési fájásokat. Egy pillanatra megijedt, mert kicsit korainak tartotta, de feltalálta magát. Hirtelen ötlettől vezérelve elfeküdt a bejárat lépcsőn és így kiáltott:

– Jaj, elestem! A hasam! Mi lesz a terhemmel?! Elmegy tőlem a gyerek...

A sikoltozásra kiszaladt a lakásból András, de a szálló konyhájából a szakács, a kukták, de még a szobaasszony is lejött az emeletről. Mindenki köré csődült.

– Nem csoda, hogy siettében megbotlott a lépcsőn és elesett!

– Úgy látszik, az eséstől, megindult a szülés! – mondta egy asszony.

Valaki mentőt hívott. Anicát bevitték a kórházba.

Szerencsére nagyobb baj nem érte sem őt, sem a gyereket. Pár óra múlva egy érett, ép fiúcskának adott életet.

– Talpraesett gyerek lesz! – mondogatták, mert nem fejfel, hanem lábbal előre jött a világra.

Egyedül Pipinek okozott csalódást az újszülött. Nem lehetett vele játszani, egyelőre még hozzá nyúlni se. Mindenki körülcsodálta, de ő nem látott rajta semmi különösét. Csak szopik, ordibál, piszkítja a pelenkákat. Az apja pedig egyre gyakrabban mondta:

– Segíts anyádnak! Te már nagyfiú vagy.

Erről a nagyfiúságról Pipi szívesen lemondott volna, különösen mikor néha arra került a sor, hogy a pelenka tartalmát neki kellett kiborítani, vagy éjjel a felsíró gyerek bölcsőjét ringatni, hogy a szülők aludni tudjanak. Később vele került egy ágyba az öccse, és ha bepisilt őt szidták meg, hogy miért nem ültette időben bilire a gyereket. Nem is próbált kibújni a rá háruló feladatok alól, mert az anyja már előre meggyőzte, hogy ő kívánt magának egy kistestvért. Most aztán itt van!

Emellett ahogy múlt az idő, Zolikából kékszemű, aranyfürtös gyerek lett, akiről Anica gyakran így beszélt:

– A szép fiam.

Pipi ezt a megkülönböztetést, ha nem is irigységgel, de szomorú belenyugvással vette tudomásul. Tükörbe nézett és látta, hogy neki egyenes-szálú fekete haja van, és sovány, csontos arcáról hiányoznak a gödröcskék, amik az öcsikét olyan bájosá és mindenki számára közkedvelté teszik.

Ha valaki az ismerősök közül meglátogatta őket, egyformán hozott a két gyereknek ajándékot, leginkább egy-egy szelet csokoládét. Pipi azonnal felbontotta, amit kapott, és anyja egyetlen szemvillanására odaadta a felét Zolikának. Mikor elfogyott, a kicsi is kibontotta a magáét.

– Zolika, kínáld meg Pipit!

Ekkor jött a produkció, amitől Pipi már előre félt. Zoli két apró körmével egy morzsányit lecsípett a csoki sarkából, megnézte jobbról, ballról, ha nagynak találta még egy kicsit leharapott belőle és a maradék körömfeketényit átnyújtotta a bátyjának. Ezen aztán együtt nevettek a vendégek és a szülők, Pipi pedig szégyenkezett, mert valahogy úgy képzelte el, hogy neki csak ennyi jár, talán rossz gyerek volt, kevesebbet ér, mint az öccse, különben az anyja biztosan rászólna Zolikára. Minden erejével megpróbált jó gyerek lenni. Egy szóra ugrott, ha valamit segíteni kellett az anyjának,

vagy apjának. A többi időt az asztal alatt töltötte, hogy ne legyen senkinek útjában. Itt számos olyan információhoz jutott a világ dolgairól, amiről különben sokkal később hallott volna.

Esténként, ha Anica a konyhában volt, András a szobában a barátaival beszélgetett, iszogatott és különböző szállodai élményeit ecsetelte:

– Felhívtak csapat szerelni az emeletre – hallotta Pipi az apja hangját – az ágyon egy fiatal nő feküdt, csak úgy pucéran... takaró se volt rajta... – a beszámoló további részének csak foszlányai jutottak el a gyerekekhez. A szavakat részben elnyelte az asztalnál ülő férfiak röhögése, és mégis, még lefekvés után is foglalkoztatta, hogyan lehet egy mezetlen nőnél csapat szerelni... és mért biztatta az apját, hogy nyomd jobban... még, még?

A kazánház az épület alatt volt. Hosszú, sötét folyosó után, lépcsőn kellett lefelé menni, majd újabb vízszintes járat következett, ahol a talajvíz is feljött és ezért keskeny pallókat fektettek le. Az egész hosszú földalatti szakaszon mindössze egyetlen halvány lámpa égett. Szinte kísérteties volt a járat.

Ha valami sürgős javítanivaló volt, elakadt a lift két emelet között, a konyhán leállt a hűtő, vagy az egyik szobában csöpögött a radiátor, akkor Andrásék lakásában szólt a csengő. Ilyenkor Anica Pipit ugrasztotta az apjáért.

– Siess, egyik lábad itt, a másik ott legyen! Nagyfiú vagy már!

Pipi félt a homályos folyosón. A pincében, a palló két oldalán, a vízben patkányok úsztak, a fiúcska minden csobbanástól megriadt és még egyéb szörnyeket is képzelt közéjük, a félelemtől néha kiverte a verejték, de erőt vett magán és hősiesen szedte a lábát, hogy mielőbb a kazánházba érjen.

Ott valamivel világosabb volt és az apja közelsége, az emberi hang, a kazánok melege a biztonság érzésével töltötte el. Számtalanszor hallotta, hogy az apja után ő a férfi a házban, és ha nincs otthon, neki kell helyettesíteni. Közben az is eszébe jutott, mi lenne, ha egyszer nem találná az apját a kazánok mellett. A kazánházban talán ott a segédfüűő, aki a szenet szokta lapátolni, de ő nem ért a szereléshez, és ezért biztos neki kellene apja helyett felmenni az emeletre csapot szerelni és a meztelen nő mondaná, hogy még... még, akkor hogyan lehetne helytállni? Szerencsére ez nem fordult elő, de a fantázia és a félelem nagy úr, különösen, ha valakit hét-évesen már nagyfiúnak neveznek.

10. fejezet

– Mindegy, hogy mi, csak ne ugasson! – szokta mondani András, aki nagy húsevő volt. A húst elő kellett teremteni, a többi ételt a háta közepére se kívánta, de ha a gyerekek is az asztalnál ültek, mindenből evett, hogy jó példát mutasson. Még a potázból is! Abból a potázból, amit Anica talált ki egy pénztelen hó végén. Ami maradékot talált a kamrában, hagymát, répát, káposztalevelet meg egy marék szilvát, mindent összefőzött, aztán az egészet átpasszírozta, ízesítette és azt adta az András miatt kötelező hús mellé.

– Francia recept! Tegnap kaptam a főszakácstól – mondta, és ezt a gyerekek el is hitték, András pedig jó képet vágott hozzá.

Annyi igazság volt Anica meséjében, hogy a potage francia nevet a szakácsoktól hallotta, de receptről szó se volt, azt már ő találta ki hozzá a nincstelenség kétségbeesésében. A potázs mindenesetre bevonult a szűkebb napok étkezési szokásai közé.

Anica a takarékos háztartás mellett némi pénzt is tudott szerezni. Összebarátkozott a szobaasszonnyal, aki lehordta hozzá mosatni a vendégek fehérneműjét. Alig volt velük munka, csak egy kis öblítés, vasalás és ezért megkapta a borraivaló felét.

Az ajtók elé kitett cipőket András tisztította hasonló üzleti alapon.

Ebből a kevés plusz pénzből futotta egy magyar újság előfizetésére és a mozijegyekre, ha magyar filmet játszottak. A *Hotel Kikelet* és a *Valamit visz a víz* annyira tetszett Anicának, hogy amíg játszották, minden nap megnézte, természetesen a gyerekekkel együtt. Ezek magyarul beszélő, feliratos filmek voltak, így a magyar és szerb nézők egyaránt élvezhették.

Egy-egy puhatáblás magyar nyelvű könyv is került néha a házba. Ezeket Pipi is annyit böngészgette, hogy mire iskolás lett már folyékonyan olvasott magyarul. Erre az iskolában nem volt ugyan szükség, de az üzletek cégtábláiról a szerb betűket is megtanulta. Így egyszerre két nyelven is ment az olvasás. Karácsonyra Pipi magyar mesekönyvet kapott. Móra Ferentől a Tulipános ládát. Ez volt számára a csodák csodája.

Az igazi nagy kiadás, amire egész évben gyűjtögették a pénzt, –amiből még a legnagyobb ínségben sem volt szabad elvenni – a hagyományos magyar bál volt farsang idején. Ezt András el nem engedte volna semmi szín alatt. Szinte minden magyar család ott volt, aki Belgrádban vagy környékén élt, de távolabbról is jött, aki csak tudott, illetve akit egyáltalán oda beengedtek. A duhajkodó, közismerten részeseges alakok nem jutottak belépőhöz. Őket a többiek már eleve kizárták. Más megkülönböztetés nem volt. Balogh András büszke volt rá, hogy ott lehetett Anicával együtt, pedig csak fűtő volt, de egyik bátyja, a részeseges kőműves hiába kuncsorgott meghívóért.

A belépőjegy drága volt és új ruhára, cipőre is szükség volt. Anica ilyenkor, egyszer az évben fodrászhoz is elment.

A rendezvényt Belgrád legelőkelőbb szállójában tartották. Ott viselkedni kellett, mert a magyar követ, meg a város polgármestere is megjelent, és mind ott voltak a város vezetői, és más előkelőségek.

Mindenki boldog volt, aki bekerülhetett, mert magyar szót hallottak, és egy éjszakán át mindannyian magyarul beszélhettek egymással. Szabadon. Úgy hordták magyarságukat, mint egy érdemrendet, vagy díszruhát, amit másnap reggel le kell vetni, és bezárni a szekrénybe egy egész évre.

A bál műsoros estként kezdődött. Egy-két pesti színész is szerepelt benne. Nagy nevek, akiket a filmekről már ismertek. Alapjában mindig vidám hangulata volt az előadás-

nak, tréfás, rövid jelenetek peregtek, hazafias, hazavágyó, érzelmes számokkal vegyesen. Néhány vers, ének.

Amikor a „Hacsek és Sajó” , vagy egyéb vidám szám után komolyra fordult a műsor és felhangzott az első pár taktus, hogy „Ott ahol zúg az a négy folyó” vagy „Hazám, hazám...” – máris elhalt a kacagás és a közönség többsége a könnyeit törölgette.

A műsornak minden évben nagy sikere volt Utána kezdődött a tánc az épület két szintjén. A földszinten cigányzenészek, az emeleten pedig egy szalonzenekar játszott a talpalávalót.

Anica nem tudott táncolni, de szívesen nézte a báli forgatagot. Csak üldögélt és beszélgetett az idősebb asszonyokkal, András viszont végigtáncolta az éjszakát. Néha eltűnt fél órára, hazament megnézni a gyerekeket. Lehet, hogy más dolga is akadt. Az biztos, hogy olykor egy–egy menyecske is kiment vele kicsit friss levegőt szívni. Akár a húsról, a nőkről is körülbelül az volt András véleménye: *Mindegy, csak ne ugasson!*

Éjfél után, kicsit spiccesen a cigányok mellé állt, aztán egy nagyobb borraivaló kíséretében elkérte a prímás hegedűjét. Valami régi dalból játszott pár taktust, aztán nagy sóhaj-tással visszaadta a hangszer.

– *Ezt is, hol tanulta, mikor tanulta?* – ámuldozott Anica – *istenem, még mindig milyen keveset tudok róla!*

A prímás folytatta a megkezdett dallamot.

Szép volt.

Szomorú.

Alig figyeltek rá.

– Csárdást! – rendelkezett valaki.

Újra pörögtek a szoknyák, szinte repültek a párok, a férfiak cifrázták a lépést, ki tudja jobban, ki tudja szebben... Parfüm, bor és izzadság szaga keveredett a forró levegőben.

Fenn az emeleten lassan alábbhagyott a mulatság. A követség és a város vezetői már elvonultak. Mások is készülődtek hazafelé, vagy lejöttek körülnézni a földszintre, ahol a cigányok még mindig tudták fokozni a hangulatot.

– „Most kezdődik a, most kezdődik a, most kezdődik a tánc” – és valóban, a zene újabb, hihetetlen energiákat szabadított fel az emberekből. András olyan rezgőcsárdást járt, hogy mindenki megcsodálta.

– Sose halunk meg...! – és pörögtek, forogtak, mintha az életük függne tőle, meddig bírják. Aztán az egész lihegésbe, zihálásba fulladt.

Páran körbe álltak, és valaki rákezdte:

– „Kis lak áll a nagy Duna mentében...” – daloltak, könnyeztek és ittak.

Eleinte a prímás halkán kísérte a kialakult kórust, aztán csak hagyta, hadd énekeljenek kedvükre.

Hajnalodott.

Anica és András visszasétált a Bristolba. Az éjszakai portás hunyorogva köszöntötte őket, aztán még utánuk szólt:

– Molimte druzse! Tegnap reggel a kifutó az újságot nálam adta le, mert nem talált benneteket. Aztán itt járt az igazgató és nézte a lapokat az asztalomon. Megkérdezte, ki-nek jár itt ez a magyar újság... Ha tudtam volna, hogy meg-nézi, beraktam volna a fiókomba, de már nem lehetett el-dugni. Szerintem jobb lenne, ha nem járatnád ezt a lapot. A Sláviánál megveheted darabonként is, ha annyira ragasz-kodsz hozzá. Ott mindenféle újság kapható.

– Köszönöm, hogy szóltál. Fala Bogu... Minden jót!

András keserűen összeharapta a száját, és még aznap lemondta az újságját.

Pár nap múlva hívták, hogy cseréljen ki egy égőt az igazgató előszobájában. Odabenn éppen valami megbeszélés

folyt, de a párnázott ajtót résnyire nyitva hagyták. Kihallatszott, ahogy a főnök beszél.

– A magyarokat a legkisebb hiba esetén el kell bocsátani., még akkor is, ha a munkájuk elvégzéséhez két szerbet kell felvenni!

András megijedt. *Véletlen volt a nyitott ajtó, vagy szándékosan tudatták vele, mihez tartsa magát?*

A munka végeztével lement az újságos pavilonhoz. Rendelt egy szerb magazint és meghagyta, hogy mindig írják rá a nevét. Így: Andria Balogh, és ne a lakásra vigyék, hanem a portán adják le naponta.

11. fejezet

Baloghék ajtaján nagy vörös papír hirdette, hogy fertőző beteg van a háznál. Belépni tilos. A négyéves Zolika volt kanyarós. A postás is csak a levélszekrénybe dobta be, ha hozott néha valamit. Az aláírnivalóról legfeljebb az ajtón át értesítette Anicát, aztán vitte is vissza a papírokat, hogy nem lehet kézbesíteni.

– Behívót hoztam – szólt egy délelőtt – aláírod?

– Látod, mit írt ki a doktor! Még két hétig nem lehet.

– Addig talán meg is feledkezik Andrásról a katonaság – mondta a postás és elment.

A két gyerek ott kapaszkodott Anicába az ajtó mögött. Zolika már túl volt a krízisen, Pipit meg kitiltották az iskolából a zárlat idejére, bár kutya baja se volt. Most kérdőn nézett anyjára, mi lehet ez.

– Nem kell semmit mondani apinak! Ne idegesítsük ezzel. Legyen egyelőre titok. Értitek? Legalább nyugodtan ebédeljen meg, majd utána megmondjuk, hogy behívót hozott a postás.

A gyerekek bólogattak, Anica pedig visszament a konyhába, hogy elkészüljön az ebéd, mire András feljön a kazánházból.

A terített asztal körül volt egy kis feszültség, mert Zolika a kezét a szájára tapasztotta.

– Vedd el onnan a kezed! Így nem lehet enni...

– Akkor kijön a titok...

– Milyen titok, hadd hallom! – nevetett András.

– A titkot ebéd után fogjuk megmondani. Azt, hogy behívót hoztak neked! Most csak egyél nyugodtan!

András leejtette a kanalat. Nagyot nyelt, de mosolyogni próbált:

– Jól van Zolika, akkor most együnk, aztán a végén majd elmondja anyika a titkot. – sóhajtott.

Az egész család elcsendesedett, még Zolika is. Nem értette mi történt, hiszen a legjobb szándék vezette.

Már a barátok között is a mozgósításról folyt a szó.

– Mint a lavina. Olyan ez a politika, mint a lavina! Valahol elgurul egy kis hógolyó, aztán nem lehet megállítani. Mondtam én már akkor, mikor a német csapatok bevonultak a Ruhr-vidékre, hogy ez nem csak ennyi lesz!

– A Ruhr-vidék? Az járt nekik!

– Járt? És Lengyelország? Az már nem járt... Mind azt mondtátok, hogy messze van, abból nekünk nem lesz bajunk... és most itt van a nyakunkon a mozgósítás!

– Mozgósítás. Az még nem háború.

– A fejesek biztos tudnak valamit. Negyven éves múltam és be akarnak szippantani. Nagy baj lehet, ha rám is szükség van.

– Lehet, hogy nem is jön vissza a postás. Már két napja, hogy visszavitte a behívódat.

A postás nem is jött vissza. Helyette harmadnap egy katona jött, hogy bevigye Andrást. A vörös cédulát meglátva nem kopogott be, hanem elővett egy mappát és mindent pontosan leírt, ami ki volt írva az ajtóra. Azt is, hogy a lakás zárata meddig tart.

A következő napokban igyekeztek mindent elrendezni, minden lehetőségre felkészülni. Pipivel most nagyon komolyan beszélt az apja:

– Amikor nem vagyok itthon, te vagy a férfi a családban, ehhez mértén viselkedj és segíts anyádnak. Vigyázz az öcsédre és a cipőtök mindig tiszta legyen!

Anicával végiggondolták, hova lehetne Belgrádból menni, ha kitörne a háború. Vidéken talán biztonságosabb,

mint itt a fővárosban. Abban egyeztek meg, hogy ha András bevonul, és esetleg innen el kell menekülni, végszükségben Galubinciben találkoznak, ahol Anicának távoli rokonai laknak.

Egy rövid ideig nem háborgatta senki a családot, de két hét múlva újra kihozták a behívót és most már nem volt mit tenni. Balogh Andrásból szerb katona lett.

Anica maga maradt a két gyerekkel. A férjéről ritkán kapott hírt. Néha egy-egy levelezőlap jött, annyit tudatott, hogy egészséges és gondol rájuk. Levelet, amibe bizalmas közlések is lehetnek, nyilván tilos volt küldeni. Így aztán Anica szorgalmasan olvasta a szerb újságokat és azokból próbált tájékozódni.

Pipi már harmadik elemibe járt. Az első két osztályt kitűnően végezte és a magaviseletét is dicsérték. Most Zolika betegsége miatt volt egy kis lemaradása, de ez nem izgatja különösebben az anyját, inkább attól félt, hogy valami baja esik, míg nincs mellette. Az utcákon különböző zavargások voltak és Anica nem értette, mit akarnak, csak azokat a híreket tudta, amik az újságokba bekerültek. Azt maga is látta, hogy azzal, hogy Szerbia és Horvátország szétvált csak romlott a helyzet. A kiskorú Petart választották királlyá? Ez mit jelent? Az újságok szerint a Szovjetunióval megneemtámadási szerződést kötöttek, de a magyarországi szerződés érvényét veszítette és ezzel megnyílt a légtér a németek előtt Szerbia felé. Küszöbön volt a háború. Ezt Anica is felfogta. Nem engedte Pipit tovább iskolába járni.

Az első bombázást Belgrádban érték meg. Másnap pánikszerűen elhagyták Belgrádot. Még ruhát is alig vittek magukkal.

Annyira hirtelen történt mindez, hogy a rokonoknak nem is jelezték érkezésüket. Anicát még soha nem látták, hát kicsit fanyalogva fogadták.

Mivel akkor már mások is menekültek vidékre a nagyobb városokból a bombázások miatt, ezért úgy gondolták, inkább rokonnak adnak helyet, mint hogy idegeneket kvártélyozzanak be hozzájuk. Az egyik utcai szobában helyezték el őket és Anica, hallani vélte, hogy megbeszélük:

– Jó lesz ez! Ha jönnek a németek, vagy bárki ránk akar törni, oda mennek be először, és míg őket felkoncolják, addig mi el tudunk menekülni az udvari szobából.

Anicát másnap mindjárt ellátták munkával. Szatócsboltjuk volt és ott is elkelt a két öregnek a segítség, meg a házban is volt mit tenni, mert cselédet nem tartottak.

Anica nappal dolgozott, éjjel pedig minden kis zajra felriadt és rettegett, mikor tör rájuk valaki.

Alig két hét telt el így, beállított András. Civilben. Az igazsághoz hozzá tartozik, hogy a félévi katonáskodás alatt a kimenőket egy formás özvegynél töltötte. Mikor azt kezdték rebesgetni, hogy már nem sokáig tudja tartani magát a szerb sereg, nála öltözött át. A katonaruhát az özveggy el akarta égetni, de végül inkább elásták a kert végében, hogy ne keltsen gyanút az égett rongy szaga. András pár nappal a kapituláció előtt a megboldogult férj ruhájában dezertált. Nem került fogolytáborba, de így a szerbek és a németek elől egyaránt bujkálva kellett menekülnie. Az özveggynek megígérte, ha élve megússza, visszamegy hozzá. Esze ágában se volt. Hadd sirassa őt is a férjével együtt. Egyenesen Galubincibe utazott a családja után, ahogy a feleségével megbeszélte.

Amint megérkezett, Anica először félelmeiről számolt be. András másnap szerzett egy nagy fejszét és az ajtó mellé támasztotta.

– Ide merjen valaki betörni! Ha német, ha szerb, velem gyűlik meg a baja. Ha magad vagy és akkor támadnak rád, te is fogd két kézre! Aztán üsd, vágd! Legjobb, ha a fejét, de a lába köze se rossz hely! – biztatta az asszonyt.

Anica az életüket már nem féltette, de most a nincstelenség miatt sopánkodott. Szinte semmijük nem volt. A varrógépet is sajnálta. Ruha is kellett volna. Férje elhatározta, hogy visszamegy a belgrádi lakásba és megpróbál valamit elhozni.

A Bristolban senki nem csodálkozott, hogy megjött a fűtő. Leszerelt. Beállt dolgozni.

Nem félt. Tudta, hogy veszélyben van, de nem izgatta magát, pedig a németek már Belgrádban voltak. Fűtötte a szálló kazánjait, mint azelőtt, munka után pedig nyugodtan járt-kelt a városban.

Hajszál híján az életébe került egy ilyen utcai séta alkalmából a nézelődés.

Valaki rálőtt egy német katonára. A katonák körülveték a házat, ahova bemenekült az orvlövész, és mindenkit lehajtottak az utcára. A gyerekeket is, azokat is, akik nem a házban laktak, csak vendégként hozta oda őket a véletlen, vagy a sors. Aki a ház előtt, a járdán állt, vagy éppen arra sétált, azt sem engedték tovább. Aki a megrémült emberek közül tiltakozott, németek helyben kivégezték. A többieket elhajtották. A gyerekeknek is menni kellett.

András a szemközti csemegés ajtajából látta, hogy Krvzovity doktor is a járdán fekszik az áldozatok között. Az üzletben mindenki megrettent. A vevők, eladók egymáshoz sem mertek szólni és csak jóval később, lassan, egyenként szállingózva indultak haza. András áldotta a sorsot, hogy nem a túloldalon sétált. Nyugalmat erőltetett magára és visszament a Bristol szállodába.

Belátta, hogy nem maradhat tovább. Határozott. Senki nem sejtette, hogy munka után lázasan csomagol. Mindent összeszedett, amiről úgy gondolta hasznos lesz.

Jól időzítette a távozását, mert fizetésnap volt és még felvehette a járandóságát, sőt előleget is kért.

Aztán szerzett egy alkalmi fuvar, felpakolta a varrógépet, meg a csomagokat és elindult a családjá után.

Míg András Belgrádban volt, sorban érkeztek a rokonok Galubincibe a szatócs házába. Két lányuk férjestől, gyerekekkel, unokatestvérek... Már alig tudták őket elhelyezni. Baloghéknak kifelé állt a rúdja, mert ők voltak legtávolabbi rokonságban a családdal. Az utcára mégsem rakhatták ki őket. Nemcsak az emberség miatt, hanem mert az öregek féltek a falu szájától.

Beraktak két szalmazsákot a szoba sarkába, egyikre Anicát, másikkra a két fiát telepítették át, az ágyakat meg a háziak lányai foglalták el, ki-ki a párjával. Az unokák az öregek szobájába kerültek. Anica segített ellátnia háztartást, de addig a két fia a faluban csellengett. Pipi gyakran verekedésbe is keveredett a helyi gyerekekkel. Volt, hogy kiütötték a pénzt, vagy a kannát a kezéből, mikor tejért küldték. Ha nem őt, akkor a kis Zolikát fenyegették meg, akinek Pipi, természetesen, azonnal védelmére kelt, hogy a picinek ideje legyen hazafutni.

Anica már körülnézett, miből lehetne megélni és külön költözni a rokonoktól, de hamarosan belátta, hogy ebben a faluban kilátásuk sincs munkahelyre. Tovább kellene menni, valahova, ahol könnyebb munkát találni.

– Meghoztad az iratainkat is? – kérdezte a férjét, amikor végre megérkezett.

– Meg a mesekönyvemet, a Tulipános ládát! – szólt közbe Pipi félálomban a másik szalmazsákról, ahol Zolikával együtt feküdt.

Nem figyeltek rá.

– Milyen iratokat?

– Az enyémet, meg a gyerekekét! – súgta Anica és közelebb bújott hozzá a takaró alatt.

– Csak nem jöttetek el minden papír nélkül? Jebenti majku! Elment a józan eszed! Így indultál el a gyerekekkel?

– A bombázás miatt... Azt se tudtam hova kapjak! Csak gyorsan el akartam jönni Belgrádból... Fogalmad sincs mi volt ott... Menj vissza és hozd el az iratainkat! Mit képzelsz? Azokat még el kell hoznod!

– Nem. Oda én többet nem megyek vissza. Fogalmam sincs? Neked nincs fogalmad a dolgokról! Te nem láttad az utcán kivégzett embereket... Nem láttad Krvzovity doktort a járdán átlőtt fejjel... és csak a szerencsén múlt, hogy én is nem ott végeztem... Nem tudtad előbb mondani, hogy nincs semmi papírok? Csak azon a kurva varrógépen járt az eszed! Most itt van! Igazold magad a varrógéppel! Jebenti majku Isusovu!

– Hallgassatok már el! – szólt rájuk az egyik asszony az ágyból. – Nem lehet tőletek aludni. Nem elég, hogy anyám befogadott? Most még nyugtunk se lehet tőletek a szüleink házában...

Elhallgattak, Anica Andráshoz bújott, hogy kiengesztelje. Még egy darabig hallatszott a férfi dühödt lihegése. Anica keserűségében arra gondolt, hogy ez se különb, mint mikor annakidején a mostohaapja gyűrte le a lisztesládára. Csak szípotgott, nyöszörgött a férfi alatt a kíméletlen, durva ölelés miatt. Aztán elaludtak.

Reggelre András eltűnt. *Talán mégis visszament az iratokért?* – reménykedett Anica. Később a félelem tört rá: *A doktor meghalt. Jaj, ha Andrásnak is baja esik...*

Várni, csak várni... Múltak a hetek, hónapok. Egyedül maradt az utolsó zaklatott éjszaka terhével. Aztán beletörő-

dött. *Lám, Zolikának két apa is jutott, ennek most már nem lesz egy sem...*

A rokonok szidták, gúnyolták, de nem tudott elmenni tőlük, mert semmiféle igazoló irata nem volt. Örülhetett, hogy nem dobják ki. Meghúzta magát és kiszolgálta az egész családot, hogy megtűrjék a háznál.

Több mint fél év telt el így, kemény munkával és keserűséggel.

Egy reggel szekér állt meg a szatócsbolt előtt. Egy öreg paraszt lépett az üzletbe.

– Itt lakik Anica? Egy levelet hoztam neki – mivel az asszony éppen ott söpört, át is vette. Pár sor volt benne a férjétől, hogy olvassa el, amit küldött és mindent jól jegyezzen meg. Egy menetlevél is volt a borítékban *Bódogh Andrásné* és két kiskorú fia részére.

– No? Megértette az asszonyság? – kérdezte az öreg. Anica bólintott. Nem tűnődött rajta, hogy honnan lehet ez a papír, hogyan lett a férjéből, Balogh Andrásból Bódogh András, de pecsét is volt az iraton, hát nem lesz tovább idekötve ehhez a házhoz.

– Ha megértette, amit kell, akkor szedje össze a cók-mókját és induljunk mielőbb. Majd segíték. Valami varrógépet is fel kell rakni a szekérre, úgy mondta nekem a Bódogh András.

12. fejezet

Pipi azonnal megértette a helyzetet, Zolika pedig békésen aludt a szekér hátuljában a ruhanemű között a mákteától, amit indulás előtt itattak vele, nehogy elszólja magát, ha valami igazoltatásba botlanak..

Nem sok szó esett útközben. Az öreg egész úton pipázott, Anica pedig a gondolataival volt elfoglalva.

Szeret, talán mégiscsak szeret. Kocsit küldött értem, meg papírt, hogy utána mehessek...

Ha nem szeretne, nem törődött volna velem... itt hagyhatott volna. Egyedül úgy eltűnhetett volna, mint a kámfor... Talán mégis fontos vagyok neki – újra bizakodott.

Csak egyetlen ellenőrzési ponton kellett megállni, de ott is simán elfogadták a menetlevelet, meg a kocsis iratait. Anica remekül tartotta magát, még rá is mosolygott szégyellően az őrszemre, mikor az, a hivatalos hangot félretéve megkérdezte, mikorra várja a gyereket, aztán további jó utat kívánt.

Mikor a látótávolságon túljutottak az őrszemektől, akkor tört ki belőle az idegesség. Alig tudta megtartani magát az ülésen a szinte hisztériás zokogástól. Hiába csitította az öreg, hogy *nyughasson már*, túl vannak a nehezén. Nem tudott megnyugodni. Néhány kilométer után azt kérte, álljanak meg, le kell szállnia, mert csikarása van. Hasát fogva bevándorolt a sűrűbe. Alig jutott túl az árokmenti bozótoson, mikor meglátta a lábszárán végigfutó vért. A görcei egyre erősödtek és már menni is alig tudott. Összeszorította a száját, szinte belecsikordultak a fogai, aztán már nem is próbált uralkodni magán. Sikoltott, istenért, emberért, valami segítségért kiáltott.

Az öreg fél-süketen bóbiskolt, már a második pipát tömte volna, mikor Pipi rémülten megrázta:

– Anyika kiabál! Hova ment... hova ment... meg kell keresni! Megyek, megkeresem.

– Maradj, fiam, majd inkább én – mondta az öreg, aki már sejtette, mi történt. – Te nem tudsz rajta segíteni, lehet, hogy én se – azzal Pipire bízta a kocsit és leszállt, hogy megkeresse Anicát.

A hang irányába ment és egy kukoricás szélében találta meg az asszonyt. Ki tudja hogyan jutott fájdalmában ilyen messzire?

– Mennyire vagy? – kérdezte az öreg, aztán felhajtotta Anica szoknyáját, aki már nem érzett sem szégyent, sem félelmet, csak szabadítsa már meg valaki ettől a fájdalomtól és a hasát kínzó erőtlen magzattól.

– Sietni kéne. Nem várhatunk itt órákig – azzal átfogta az asszony derekát és megpróbálta lefelé szorítani a benne rejlő magzatot, de nem volt elég ereje. Anica a feje mögötti bokor ágaiba kapaszkodott, az ember pedig a következő tolófájásnál mindkét térdével ránehezedett az asszonyra és ... és végre megszületett a gyermek..

– Kislány lett volna. Elástam, hogy ne marcangolják szét a kutyák. Nincs mit tenni. Túl vagy rajta. Menni kell.

– Nem tudok. Aludni akarok.

– Nem lehet. Ha elalszol, itt halsz meg. Kapaszkodj belém.

Valahogy visszajutottak a szekérhez. Anicát Zolika mellé fektette és most már szinte vágtaban hajszolta a lovakat útjuk további szakaszán. Egyenesen a következő falu bábájához.

Az öreg jól ismerte a bábát. Megbízott benne, és nem is hiába. Megnézte Anicát, itatott vele egy teát, valami cseppek voltak benne. Megnyugtatta őket.

– Jó, hogy ide jöttetek és nem kórházba – az még egy óránál is tovább tartott volna talán. Aztán meg ott az orvosok kérdezősködtek volna, hol a magzat... tényleg vetélés volt-e, nem az anya pusztította-e el az élve született gyermekét. Talán tovább se engedik menni, míg meg nem találják a csendőrök az elföldelt csecsemőt. Így egyszerűbb. Utólag, többet az orvos se tehetett volna, mint én... Feküdj még pár napot, ha lehet. Nem lesz semmi baj. Te meg ne rázasd agyon a szekérrel szegénykét! – fordult a kocsishoz. – Na, menjetek!

Anica fizetett, aztán visszafeküdt a szekér hátuljába. A körülményekhez képest jól volt.

Az öreg szerint, még legalább három órányi út volt vissza, de már nem hajszolta a lovakat. Etetni, itatni is kellett. Megálltak egy árnyékos részen egy kút közelében. Míg a lovak megkapták az abrakos tarisznyát, Pipi hordta két vödörrel a vizet. Többször fordult, mert a teli vödröket nem bírta el. Az öreg közben szalonnázott egyet. Anica is előszedte a csomagjából, amit indulás előtt bepakolt, de gyerekek a sajátjuk mellé a szalonnáskenyérből is kaptak egy-egy katonát. Anicának csak most jutott eszébe, hogy megkérdezze:

– Hova viszel minket?

Az ember szüksézteljesen csak ennyit mondott:

– A partra, a határhoz . Onnan már András dolga a többi.

A partra. Milyen partra? Duna, Tisza? Száva? Mindegy is. Csak újra együtt legyen a család.

Már dűlőutakon jártak. Kétoldalt szaporodtak a füzesek. Anica máris érezni vélte a víz szagát. Aztán elaludt.

A szekér nagyot zötytyent a nedves talajon.

– Mi történt? – ijedt fel az asszony.

– Megérkeztünk. Az a víz, a fákon túl már a Duna. Ennél az ösvénynél beszéltük meg a találkozást. A korhadt fűzfa alatt.

Anica nem látott különbséget a fák között, de bólintott és feszülten figyelt arra, amerre az öreg mutatott. Az árnyékban lassan egy alak rajzolódott ki, aztán felismerték. András lépett ki a napra.

– Na, csakhogy! Már azt hittem fuccs az egésznek. Sokat késtetek. Mi volt?

– Majd később. Most pakoljunk. Hol a csónak?

– Mindjárt itt, a csapás végén. Be kellene tolatni a szekérrel a partig.

– Az bizony nem megy. Már itt is majdnem megsüppedtünk. Inkább segítsek cipekedni. Nem olyan sok az egész. Csak a varrógépet kell kettőnek fogni. Azt vigyük elsőnek, és középre kell rakni, hogy egyensúlyban legyen a csónak. A gyerekek leugráltak a szekérről.

– Api... Api! – lelkendeztek, de az apa azonnal leintette őket.

– Csend legyen! Még nem értünk haza. Most segítsenek, hogy mihamarabb a csónakban legyen minden.

Anica csak bólintott, hogy jól van. Mindent leraktak a szekér mellé, a varrógépet azonnal a csónakba emelték. Jókora halászcsonak volt, meg se kottyant neki. A többi holmit apránként vitték a partra. Akkor az öreg lekezelt Andrással, még odasúgta neki, hogy vigyázzon az asszonyra, mert beteg. Aztán fordult az üres szekérrel.

– Az anyjukom már azt hiszi, elvesztem – még intett az ostorral, aztán elindult visszafelé.

Anica tétován nézett utána, de András már szervezte a továbbiakat.

– Te ülj be először, aztán besegítem a gyerekeket, beadogatom a csomagokat, és azonnal indulunk.

Csak perceknek tűnt és már kinn is voltak a vízen. A két gyerek eleinte félve kapaszkodott az anyjába, de az újdonság varázsa hamar feloldotta félelmüket. Sokáig a part mentén haladtak, fűzfák árnyékában. Az ágak közt füttyögő madarakat keresték szemükkel, a csónak mellett csobbanó halakat figyelték, de a hosszú fárasztó út után hamar lera-gadt a szemük. A férfi szótlanul evezett.

– *Hát ehhez is ért...* – tűnődött Anica, s közben egyre jobban magához húzta a gyerekeit, nehogy megfázzanak. Egy örökkévalóságnak tűnt az út, pedig még a feléig se jutottak. Aztán valahol messze egy sziget sejtett fel. A férfi itt kievezett a nyílt vízre, egyenest a sziget vége felé. Az asszony megkönnyebbülten sóhajtott, mert azt hitte, kiszállnak... de nem. Elmentek mellette. Megkerülték.

– Ez már a Kis-Duna – szólalt meg a férfi. Először, mióta a vízen voltak.

– *Mitől kicsi?* – szomorodott el az asszony, mert a túlsó part itt is elérhetetlenül távolinak tűnt, de nem mert megszólalni.

Jó darabon a sziget mellett haladtak. Andráson alig látszott a fáradtság, pedig már jó ideje evezett. Az asszony alig nézett a vízre, lenyűgözte a csillogó barna bőr, és a megfeszülő izmok látványa. Szinte elfelejtette, min ment keresztül délelőtt, csak az járt a fejében, *érjünk már ki a partra, szíj-
jon már hozzám végre a férfi, aki hozzám tartozik. Hol lesz az új otthon, az új és talán végleges hajlék?*

A csónak elfordult a szigettől és bár a víznek most is erős volt sodrása, a túlsó part felé tartottak.

– Az ott most már Magyarország? – kérdezte, de a férfi nem felelt, talán nem is hallotta a kérdést, vagy valahol messze jártak a gondolatai.

– Még csak most érünk Magyarországra? – ismételte meg hangosabban.

– Már régen magyar vízen vagyunk. A Duna közepe volt a határ. A sziget is magyar, meg ez a folyóág is, amit Kis-Dunának hívnak. A faluhoz tartozik. A túlparton van Gardinovce, vagyis most már újra magyar neve van. Visszakaptuk, amit Trianon elvett tőlünk. Ezután az utcán is magyarul fogunk beszélni, nem csak a lakásban és a gyerekek hangosan énekelhetik, hogy Horthy Miklós katonája vagyok... meg amit csak akarnak.

Anicát inkább az új lakóhelyük érdekelte.

– Ott csupa magyar lakik? Mint te?

– Nem. Talán a családok tizede lehet magyar... vagy kevesebb. Szerbek, ...mindig is leginkább szerbek laktak ebben a faluban... – ezen mindketten elgondolkodtak. András egy pillanatra abbahagyta az evezést, de nem volt idő töprengésre, pihenésre, a folyó elsodorta volna a csónakot.

– Rosseb tudja hogy' is van ez... ki, kitől és mit vett el! – fejezte be a témát és a ferdén ráhulló napsugarakban látszott, hogy bőrén most már gyöngyözik az izzadtság a megerőltetéstől. Késő délután volt.

Kikötöttek.

13. fejezet

– Mért pont ide jöttünk?

– Mert itt van egy rokon család. Az egyik bátyám sógora. Vele fundáltam ki a névcserét is, hogy biztonságban legyünk. Benne teljesen meg lehet bízni! Megyek szólni, hogy jöjjön segíteni. Addig, amit tudtok, hordjatok ki a csónakból a partra.

Módos Imre, a sógor nem volt módos, így csak egy taligával jelent meg a parton. Erre felrakták a varrógépet és a nagyobb csomagokat, a többit kézben vitték, még a gyerekeknek is jutott. Gyalog mentek végig a falun, de nem sok nézőjük akadt.

Messze volt a lakás, ahol elszállásolták őket. A falu végén túl, egy régi, már nem működő téglagyárban kaptak helyet, azt is csak a sógor jóvoltából. Valamikor talán az éjjeliőr lakott ott. Mindegy, fedél volt a fejük felett és nem kellett mások terhére lenni.

Andrást az elmúlt hónapok alatt már befogadta a falu. A kis lakásban lévő pár bútort úgy adták össze neki az emberek, hogy elhozhassa a családját. Valamiféle menekültnek tekintették, de, hogy ki és mi elől jött ide, azt nem firtatta senki. Módos Imrét rendes embernek ismerték, az ő révén a távoli rokonban is megbíztak. Munkát is így kapott, igaz, hogy csak valami közmunka volt, de meg lehetett élni belőle és mindenki láthatta, hogy nem ingyenélőnek jött a falu nyakára. Csónakot, hálót vett a keresetéből, és ha volt ideje a Dunát járta, mint a többi halász. Hetente egyszer jött a felvásárló, nagy teherautóval, vitte a halat Pestre. A heti fogás addig a vízben, bárkában úszkált, mert csak friss halat vettek át. Ez is jó kereset volt, mert akkor még tele volt a Duna hallal, de csak tavasztól őszig tartott a halásziidény, akkor kellett megkeresni a télirevalót is.

Arany élet várt itt a két gyerekre. Pipit hamarosan még evezni is megtanította Módosék fia, aki vagy három évvel idősebb volt nála.

Megjött a tél. Anica megint fejtett, bontott, kötött. Andrásnak meleg kesztyűt, harisnyát, fülvédőt, hogy meg ne fázzon, amikor közmunkára megy, havat lapátolni, utat tisztítani. Ő hozta a híreket, amit munka közben hallott, különben eléggé elzártan éltek. Tudták, hogy néha férfiak jönnek a faluba, és ilyenkor néhányan eltűnnek a szerb fiatalemberek közül. Csak súgva mondogatták, hogy partizánnak álltak be. A téglagyár környékén is jártak idegenek, de Andrást, minthogy magyar volt, nem hívták, ha be is kopogtak, csak elbeszélgettek. Anica pakolt nekik vekni kenyeret, ha volt friss sütés, vagy egyebet, de másról nem volt szó. Talán csak azt akarták kitudni, barát, vagy ellenség az újonnan betelepült család. A faluban is csend volt. Másutt azonban voltak összecsapások, András úgy kommentálta, hogy provokációk, de, hogy ki kezdte, azt a téglagyári lakásig eljutó hírekből nem tudták megítélni. Anicát is egyre jobban érdekelte a háború helyzete és a politika. Félt.

Pipi a hidegebb napokon otthon maradt, mert az iskola messze volt és nem is nagyon törődött a tanulással. Ilyenkor a meleg konyhában olvasgatott, vagy a bepárasodott ablakra rajzolgatott az ujjával. Előttük ment el az országút, ami összekötötte Sajkásszentivánt, Zsablját, Djurdjevót és Tündérest a Dunával. Forgalom, látnivaló ritkán akadt.

Egy hideg téli napon, a tenyérnyi kitisztított ablaküvegen át vette észre Pipi a lovas szánok sorát, ami fegyveres csendőrök kíséretében tartott a Duna felé. Tisztán látta az embereket, még az arcukat is. Az egyik szánon egy fehérbundás kicsi lányon akadt meg a szeme a felnőttek között. Arcát rózsásra csípte a hideg szél. Szép volt, mint egy kis mesebeli tündér.

Egy csendőr bejött a konyhába, Pipit elzavarta az ablaktól és megtiltotta, hogy bárki kijöjjön a házból nézelődni, ha nem akar valamelyik szánkóra felkerülni. Pipit furdalta a kíváncsiság és Zolikával együtt felszökött a padlásra, megemelték kicsit a cserepet, onnan lestek ki és várták, mikor jönnek visszafelé a szánok.

Távolról puskaropogás hallatszott... Pipi nem tudta mire vélni és még reménykedett, hátha újra megláthatja a fehérbundás kislányt, de csak az üres szánok jöttek vissza a csendőrökkel és lassan elvonultak abba az irányba, ahonnan jöttek. Élete végéig nem tudta elfelejteni ezt a napot és azt a rózsásarcú lánykát a szánon.

Pár nap múlva, egy sötét éjszakán újra bejött a téglagyári lakásba a partizánok összekötője. Most nem kért se kenyeret, se mást, csak ült csendben egy darabig, mint aki mondandóján rágódik, és nem tudja, hogyan kezdjen bele. Aztán mégis belefogott.

– Jobb lenne, ha elmennétek. Innen mindenképpen, de ha úgy adódik, még messzebb, a hazátokba, amit most anyaországnak hívnak.

– Miért?

– Mert a bosszú, bosszút forral. Ha egyért százat, százért ezret ölnek meg és ennek talán soha nem lesz vége... Mi tudjuk, hogy ti nem tehetek semmiről, és amíg itt vagyunk, addig nem lesz bántódásotok. Csak azt nem tudjuk, meddig maradunk. Ha mi elmegyünk, és másokat küldenek a helyünkre, akik nem ismernek benneteket, akkor akármi megtörténhet. Senki magyarnak nem lesz kegyelem, és a gyerekeket se fogják kímélni... mert a mi gyerekeinket se kímélte senki.

Nem várt választ. Megbillentette a sapkáját és elment.

Tél végén a család beköltözött a faluba. A kis ház, amit béreltek, nagy telek közepén állt, ólak is voltak a ház mögött, lehetett gazdálkodni. Anica konyhakertet csinált, libát tartott, mint a többiek. Nem sok gond volt velük. Tavasszal áthajtották a libacsapatot a szigetre, ősszel meg viszsza. Csónakon jártak át etetni. Minden család libáinak megvolt a jele, mindenki ismerte a magáét, meg a többiekét is. Néha egy-egy tojó más csapathoz szegődött, de ebből se lett perpatvar. Mikor ősszel visszahajtották őket, aki megtalálta az idegen libát az övéi között, kérés nélkül elvitte a gazdájának.

– Anica! Egy libátok a mi gúnárunkhoz pártolt. Meghoztam.

– Akkor mind megvan. Idén kettő hiányzott, de az este, a Módos gyerek már meghozta a másikat – ilyen egyszerű volt az osztozkodás.

A falu körül hatalmas dinnyeföldek voltak. Híres dinya-termelő vidék volt ez. Pipi még emlékezett rá, hogy a belgrádi piacon az anyja mindig a gardinovci dinnyét kereste, mert az volt a legédesebb. Most nyaranta a gyerekek kimentek a határba dinnyét enni, a gazdák nem bánták, csak az volt a feltétel, hogy amit meglékelnek, egyék is meg, és ne vagdossanak mindent össze-vissza, ne tegyenek tönkre többet, mint amire szükségük van. Maguk a gazdák tanították meg a gyerekeknek, miről lehet biztosan megismerni az érett dinnyét. A szárán lévő pihék állapotát kell nézni, elszáradtak-e teljesen, vagy még zöldek, mert ez biztosabb jel, mint a kopogtatás, ahogy a városiak próbálnak eligazodni dinnye ügyében.

Szeptemberben Pipi újra iskolába került. Itt magyar nyelvű oktatás folyt. Valahonnan az anyaországból hoztak tanítókat, de azok nem sokra mentek a nagyrészt szerbajkú gyerek között és Pipi sem ért el jó eredményt, hiszen ha tudott is magyarul, mindeddig szerb iskolába járt.

Minden jól ment volna, de Andrást itt is behívták katonának. Hiába volt a névváltoztatás, a jegyző beírta valami lajstromba, amikor kiadta a családnak a papírokat. Most aztán Bódogh Andrásnéként hívták be. Magyar katona lett. Nem került a frontra, hanem a hátszágban osztották be őrszolgálatra. Pár hónap után megbetegedett, magas láza volt. Tüdőgyulladás – mondta az orvos és így leszerelték.

Anicának Pipi volt a legfőbb segítsége, de mégis valami jobb életet szeretett volna számára, ahol kevesebb kétkézi munkát kell végezni.

– Tanulj fiam! Tanító lehetne belőled. Láthatod, hogy ezeket tiszteli az egész falu, pedig szerintem szart se ér a munkájuk... Aztán ott a sok szabadság! Ne kelljen neked is annyit gürcölni, mint nekem. Bár én tanulhattam volna annakidején!

András ellenezte.

– Nem való ez a gyerek semmire. Nem fog ez se tanulni, se dolgozni. Nézd csak meg, milyen csámpásan rakja a lábát! Még járni se tud rendesen. Egy tanítónak jó formájúnak kell lenni, hogy ki tudjon állni a falu elé, tekintélye legyen.

Való igaz, hogy Pipiből vékonycsontú, sovány gyerek lett, se az evezés, se a kerti munka nem látszott az izomzatán. Ha szófogadó volt is, sokszor ötször annyi időt töltött azzal, hogyan lehetne egyszerűbben, könnyebben elvégezni a munkát, mintha úgy áll neki, mint bárki más. A napot se bírta. Volt, hogy a konyhakerti kapálgatás közben összeesett, úgy kellett bevinni a hűvösre, hogy feléledjen. Anica most az egyszer a sarkára állt és addig mondogatta Andrásnak a maga véleményét, hogy végül engedett és következő szeptemberben mégis beíratta a fiát az újvidéki, nyolcosztályos gimnáziumba. Kollégista lett. Sokba került a felszerelése, egyenruha, tankönyv, egyebek.

Pipi mindig is félénk, gátlásos gyerek volt. Szinte elveszettnek érezte magát az iskolában, kollégiumban. Ha nem értett valamit, kérdezni se mert.

Egyszer látogatta meg az apja, és akkor a tanároknál is érdeklődött. A vélemény lesújtó volt. Fogadjon a gyerek mellé külön tanárt, mert bukásra áll. A városi, magyar gyerekekhez képest kevés volt a tudása, gyenge alapokkal rendelkezett. Hiába volt a sok erőfeszítés, meglátszott, hogy egy szerbiai sváb anya tanította magyarra, aki maga is csak asszony korában ismerkedett a nyelvvel.

A korrepetálásért is fizetni kellett. A sok kiadás mellett arra már nem futotta, hogy hétvégeken haza utazzon.

Vége lett a tanévnek és nem kevés szorongással vitte haza a gyenge bizonyítványt. Félelme még azt az izgalmat is elnyomta, hogy egyedül kellett utaznia. Szinte nem is bánta volna, ha eltéved, vagy egy légitámadás elsodorja vonatostól, vagy történik valami csoda és megnyílik a föld alatta, elnyeli az értesítő könyvecskével együtt.

Hazatalált. Csoda nem történt. Vagy mégis? Már messziről látta, hogy valami megváltozott, míg ő a kollégiumban volt. Az udvaron, hosszú szárítókötélen rengeteg fehér ruha lobogott. Nem abrosz, mert annál kisebb, de nem is szalvéta. Atya isten! Csak nem pelenkák? Már megint? Hamar kiderült, hogy míg ő távol volt, az anyja iker fiúkat szült. Péter és Pál a nevük. Őt senki nem értesítette. Az apja nehezen írt, az anyja meg azt se tudta hol áll a feje, a sok munka és az ikek ellátása közepette.

András beteges volt. Könnyen fázott meg, köhögött, máskor az izületei fájtak. Leginkább a parton süttette a fájós lábait, horgászott. Jobb napokon kiment a vízre halászni. A nagy fogás pénzt is hozott a családnak, a halak apraját a kacsák falták fel. Anica sokszor azt se tudta hova kapjon. Semmi segítsége nem volt.

Zolika? Kijárta az első osztályt. Kivételezett helyzetét annyira megszokta, – ő a kisebb, ő a szép fiú –, hogy mikor Pipi nem volt otthon, tanulás után inkább játszott, vagy a pajtásaival lófrált, mintsem segített volna. Egyedül a bevásárlást intézte szívesen, mert a visszajáró pénzt Anica sose kérte tőle. Sőt, ha hó végén megszorult a család, az összegyűjtött pénzecskéjéből kölcsönt adott az anyjának. Kamat-ra. Írni, olvasni még éppen csak megtanult, de hogy mennyi jár neki vissza a kamattal együtt az anyjától, azt mindig pontosan ki tudta számolni és számon is tartotta. Nem haragudtak érte, inkább csodálták, milyen ügyes, eszes, takarékos.

Ilyen körülmények közé csöppent be hirtelen Pipi.

Anyja, apja alig nézett a bizonyítványára.

– Csakhogy megjöttél! Öltözz át és segíts anyádnak, mert már beleszakad a munkába! – lényegében ennyi volt a fogadtatás. Ő pedig minden fáradtsága ellenére boldogan ment megetetni a malacokat. Örült, hogy senki nem firtatja gyenge iskolai eredményét. Nem hallotta, mikor szülei megbeszélték:

– A bizonyítvány? Már nem számít. Fő, hogy az iskola, a háborús időkre való tekintettel, beírta az én irataim alapján a nevét. – mondta András – Most legalább van Pipinek valami komolyabb papírja arról, hogy ifjabb Bódogh András a neve. Úgy gondolom, manapság egy magyar gimnáziumi értesítő mégiscsak szavahihetőbb iratnak számít, mint amit itt a szerb jegyző, meg az a link falusi tanító állított ki! Ebben a zűrzavarban biztos elfogadják, aztán valahol csak anyakönyveztetni lehet az „elveszett” keresztlevél helyett. Valahogy majd azt is megbuherálok...

14. fejezet

Ebben a faluban a háború ellenére még mindig nyugalom volt. A gyerekek bámulták az égen a kondenzcsíkokat. Bomba nem hullott, csak néha pár üres üzemanyagtartály, az se a falura, hanem a földekre, a dinnyék közé.

András újabb behívót kapott, de mivel frontszolgálatra alkalmatlan volt a gyenge tüdeje miatt, megbízták a helyi levintemozgalom vezetésével. Ez a feladat addig a mindenkori tanítóra hárult, de az utolsónak a munkájával nem volt elégedett a katonai parancsnokság. Leginkább csak a levintemozgalom népművelési céljait vitte véghez, énekkart szervezett, színdarabot tanított be, de arra is csak félig-meddig önkéntes alapon szedte össze a fiatalokat. Hetente 2-5 óra foglalkozást kellett volna tartani, a kiadott anyagból, de ez sem érdekelte és csak alkalmyszerűen hívta gyakorolni a fiatalokat. Behívták katonának. Így esett a választás Andrásra, aki katonaviselt ember volt. A tanító átadta precízen kidolgozott tanmeneteit, amikben minden volt, előírás szerint, a vigyázzállás gyakorlásától kezdve a kispuska lövészetig, harcászati gyakorlatokig. Ebből addig semmit nem valósított meg, ezért igyekezett eltitkolni megkönnyebbülését, hogy ha már behívták katonának, legalább megszabadult a kényes feladattól.

András büszke volt a megbízatásra és mellesleg az is inspirálta, hogy ha rendet tesz a levinték között, és pontosan végrehajtja a feladatokat, őt ebben a háborúban már többet nem viszik ki a frontra.

Azonnal ellenőrizte a 13-18 évesek adatait, összeírta, kik számára kötelező a heti levinteoctatás és be is kényszerítette az érintetteket a foglalkozásokra. Az új rendelkezések szerint nem csak a levintéknek lehetett figyelmeztetést, esetleg fegyelmit adni, hanem a szülőket is pénzbüntetés fenyegette a mulasztó csemete miatt.

Nem volt külön levente otthon, ezért az iskola udvarán egzecírozta a falú és a környék ifjúságát. A lakosság meglehetősen ellenszenvvel figyelte, hogyan menetelnek gyerekeik körbe az udvaron harsány bakanótákat dalolva. Vasárnap délelőtt az utcán verték a port, a kötelező közös misehallgatásra menetelve.

A fiatalok és szüleik többsége egyaránt utálta ezt a rájuk erőltetett mozgalmat.

András úgy érezte, hogy lelkes munkájával tekintélyt szerzett magának a faluban. Nem vette észre, hogy akik megsüvegelik, alkalmanként kiköpnek a háta mögött. Azt gondolta, hogy a leventéknél végzett lelkes munkájáért talán még kitüntetést is kaphat, de Anicának végig balsejtelmei voltak.

Pipi és Zolika még fiatal volt leventének, de rájuk is átragadt apjuk lelkesedése és időnként otthon, az udvaron masíroztak körbe-körbe, hangosan, énekelve: „Horthy Miklós katonája vagyok, legszebb katonája...”

Máskor papsajtot szedtek a kert végében, vagy a szomszéd gyerekekkel rohangálva játszottak az ólak körül és teli torokból kiabálták, hogy „Szamár vagy, add tovább”, míg csak Anica meg nem elégelte a hangoskodást.

– Csend legyen végre! Felébrednek az ikrek ettől a ricsajtól.

Elég volt az ajtóból felmutatni a főzőkanalat, hogy elhallgassanak. Tudták, hogy ha nem fogadnak szót, a fenekükön törö el.

Mikor a németek megszállták Magyarországot, ebben a kis faluban is megjelentek. Hagytak pár őrszemet, akik naponta kétszer végigjárták az utcákat, de nem bántottak senkit. Okuk sem volt rá.

Az éjszakai elsötétítést mindenki betartotta. Rádió alig volt a faluban, és akinek volt, az is halkra állította és szinte a fülét rátapasztva hallgatta az Angol Rádió híreit.

A Magyar Rádió tele volt buzdító beszéddel arról, hogy mi, magyarok fogjuk megállítani a vörös veszedelmet. Már senki nem hitt benne. A valódi hírek csak suttogó, félénk beszélgetések formájában terjedtek. András is óvatos volt. A rádiót a szekrény tetején tartotta, nehogy a gyerekek elrontsák, vagy pláne rosszkor kapcsolják be és kihallatszon a házból egy külföldi adó szignálja. Ha éjszaka hallgatni akarta, székre állt és úgy fülelt a hírekre.

A partizánok egyre többször jöttek át a Dunán, de nem történt semmi. Senki nem jelentette mozgásukat, se magyar, se szerb. Talán a lakosok többsége nem is tudott róluk. Ennek ellenére a magyar és szerb családok között egyre feszültebb lett a kapcsolat, érezhető volt a bizalmatlanság, elkülönülés.

Hamarosan elterjedt a hír, hogy el fogják vinni a leventéket, védeni a hazát. Már csak a parancsot várták. Ettől aztán Andrást is kiverte a hideg verejték.

– Ha ezeket a szerencsétlen, fiatal gyerekeket ágyútöltelékeknek viszik, jobb, ha végzek magammal, mielőtt családotól felkoncolnak a szüleik, vagy a partizánok.

Erre már nem került sor. Néhány nap múlva kihirdették, hogy a magyar családok készüljenek fel, az ország belseje felé menekítik őket, mert az oroszok már a Tiszántúlon vannak... Alig volt pár óra a csomagolásra. Akinek nem volt szekere, azok számára a csendőrök rekviráltak kocsit, kocsissal együtt, - mint mondták, azért - hogy legyen, aki visszahozza a fogatot a szerb tulajdonosnak. Ez kicsit megnyugtatta a gazdákat. Azt remélték, hogy pár óra múlva talán visszakapják tulajdonukat, de amúgy sem volt módjuk ellenkezni.

A hirtelen indulás hírére kitört a pánik Bodoghéknál. Anica mindent vinni akart, az étkészletet, a teljes konyhai felszerelést felrakta a házukhoz rendelt szekérre, de András ledobálta az egészet, helyette ennivalót, zsákokban lisztet, sót, ketrecben pár baromfit pakoltatott fel és ruhát, takarókat is. A varrógép mégis maradhatott, mert az asszonynak már sírásra állt a szája, mikor azt is le akarták rakni a kocsiról.

– Jaj a libáim! Mi lesz a libákkal? Azok nem férnek fel a kocsira – kesergett Anica.

– Itt maradnak. Nyissátok ki az ólat, hogy ne pusztuljanak éhen, szomjan! Majd gondoskodnak magukról.

Bundást, a kutyát se vihették magukkal, hiába siratta Pipi meg Zolika. Elengedték a láncról.

– Le fogják lőni, mert nem enged be senki idegent az udvarba!

– Nincs egyéb bajotok? Térjetekek már észre, eszetlenek! – dühöngött András.

Végre, az utolsó pillanatban elkészültek. Anica az ikrekkel és Zolikával hátul, Pipi és az apja a kocsis mellett, a bakon helyezkedett el.

A tábori csendőrök kihirdették, hogy senki nem maradhat le és a menetire statáriális szabályok vonatkoznak. Kora hajnal volt. Elindultak. Útközben különböző irányból más menekülő csoportok is jöttek és csatlakoztak hozzájuk.

Zombor után vagy fél napot álltak. Ki-ki a dolgát végezte, gondozták, abrakolták a lovakat. Itattak. A csendőrök rendezkedtek, talán valami parancsra vártak, de senkinek nem adtak semmiféle felvilágosítást. Lehet, hogy még maguk sem tudták, hova kell tovább menni. Aztán egyszer csak újra meglódult a sor.

Ezután sem lehetett folyamatosan haladni, hol gyorsabb volt a tempó, hol lassabb. Volt, hogy megálltak és hosszú ideig váraakoztak az út szélére húzódva, mert a német

harckocsiknak kellett utat engedni. Az éjszakát is az ország-út mentén töltötték teljes sötétben.

Pitymallatkor szedelődzködtek és indultak tovább. Időnként repülők húztak el felettük. Alacsonyan szálló orosz Raták. Az emberek rémülten ugráltak le a kocsikról, megoldották az istrángokat, hogy ha lövöldözésre kerül a sor, a megvaduló lovak el ne ragadják a fogatot, aztán az útszéli kukoricásban, vagy bokrok között kerestek védelmet. A repülők, azonban, láthatólag nem rájuk vadásztak, se bombát nem dobtak, se nem lőttek a civil menetre. Nyilván katonai alakulatokat kerestek, nem ilyen szerencsétlen menekülőket, mert a géppuskasorozatok csattogása valahonnan messziről hallatszott.

A rettegéshez nem lehetett hozzászokni. Ha meghallották a repülők zúgását, akár ötször, hatszor is egymás után, újra és újra kezdődött a pánikszerű menekülés, le az útról az árkokba, vagy a bokrok közé.

Csak második nap estére ért Bajára a kocsisor. Itt szétosztották a családokat, ki hol töltheti az éjszakát. Bódoghék egy raktárban kaptak szállást.

Ahogy behajtottak az udvarra, megszólalt a kocsis:

– Mindent pakoljatok le! Visszafordulok. Apám, anyám már így is kétségbe lesz esve, mi van velem, meg a fogattal.

– Lesznek még jobban is kétségbe esve!... és az én családom? Az én négy gyerekem? Mit képzelsz? Hogyan menjünk tovább? Talán gyalog?

– Azt ígérték, csak egy órai út lesz... Tegnap hajnalban indultunk és már megint este van. Haza kell mennem.

– Azt hiszed, ha most visszafelé tartasz, nem puffantanak le? A lovakat meg elveszik tőled. Ha gyalog mész, talán megúszhatod...

– Ha lovak nélkül állítok be, apám agyonver... Pakolás, de gyorsan!

– Ezt, ni! – jelzett András a karjával és lelökte a fiút a bakról. Hideg kék szeme szinte villámlott, mikor sziszegve hozzáfűzte: – Ha nem tűnsz el innen, de gyorsan, hívom a tábori csendőröket!

A fiú felkelt a földről, a szemébe a rémület és kétségbeesés könnyei gyűltek, aztán megfordult és elment. Soha többé nem látták.

Hajnalban indultak tovább. Most már kisebb csoportokban indították a kocsikat. A Bódogh család elé egy kaptárakat szállító fogat került. András attól tartott, hogy ha a sor eleje hirtelen elakad, a rúd belemegy a kaptárakba és a kiözönlő dühödt méhek halálra marják családostól, vagy a lovakat lepik el és azok megvadulva felborítják a kocsit. Igyekezett kicsit lemaradni és figyelni, mi történik a sor elején, hogy ne érje váratlanul, ha meg kell állni. Míg nála volt a gyeplő, Pipi állt és figyelte a menet életét, aztán cseréltek. A mögöttük lévő családok végül megunták, hogy mindig lassítanak és megelőzték őket. András is ezt akarta. Hadd menjenek mások a kaptáros kocsi után, ha annyira sürgős nekik!

Nagyon lassan haladt a menet. Az emberek kezdtek elégedetlenkedni. Sok családnak máris elfogyott az élelme, mert a fejvesztett csomagolásnál az értékesnek hitt tárgyait mentették és nem a létfenntartáshoz szükséges dolgokat. Ha megálltak egy-egy pihenőhelyen, a gyerekeket küldték ki a környező földekre, kinn maradt répát, káposztát gyűjteni és azt főzték meg úgy-ahogy, vagy krumplit sütöttek parázson.

Nem mindenkinek a gyomra bírta el ezt a kényszerű, silány kosztot. Az egyik kocsiról egy öregasszonynak annyiszor kellett már leszállni, megakasztva a kocsisort, hogy végül a csendőrök nem engedték vissza. Az utasok fel voltak háborodva, de a nénike maga is könnyögött, hogy jobb lesz így, ő nem menekül tovább. A család egy fotelt rakott le egy árnyas fa alá, egy darab kenyeret és vizet tettek mellé. Visz-

szapillantva még látták, ahogy ott ül a fa alatt, és a rózsafüzérét morzsolgatja. Egy életen át felejthetetlen, megrázó látvány volt...

Az út szélén egyre többször értek utol gyalogos menekülőket. A rémhírek és a rádióban hallottak hajtották őket az útra. Rettegés a háború most már közvetlen közelétől, a vörös veszedelemtől, vagy valamiféle számonkéréstől? Reménykedtek, hogy majd csak felveszi őket egy kocsis és eljutnak nyugatra. Csak keveseknek sikerült felkapaszkodni valamelyik járműre. Batyukkal a hátukon, vagy kosarakban próbálták menteni csekélyke cókmojkukat, amit a pánik perceiben összekapkodtak.

Pipi meglátott egy idősebb asszonyt, aki gyerek kocsi telt az útpadkán.

– Api, vegyük fel őket! Biztos az unokáját akarja menteni. Gyalogosan nem jutnak messzire.

– Nem lehet. Hatan vagyunk. Mi is alig férünk el. Senkit nem vehetünk fel. Akit felveszünk, azt etetni is kell. Magunknak is kevés jut. Minden falatot be kell osztani.

Melléérve látták, hogy nem gyermek, hanem csak egy ötliteres uborkásüveg van a kis sportkocsiban. Ki tudja mért pont azt pakolta fel az öregasszony?

– Belezavarodott a félelembe – sajnálkozott Anica, de már messze maguk mögött hagyták a szerencsétlent.

A fejvesztett menekülők látványától a saját helyzetüket is egyre kilátástalanabbnak látták. Hová terelik őket? Élelmük egyelőre volt, de főzéshez alig volt alkalom, a szalonna, kolbász pedig már elfogyott, a kenyérrel együtt. Pótlásra alig lehetett számítani. Amerre eddig jártak, szinte üresek voltak az élelmiszerüzletek. A hús, zsír, cukor vásárlásához élelmiszerjegy kellett volna. Nekik legjobban a kenyér hiányzott. Azt is jegyre adták.

Ha lakott helyen megálltak, Anica pár házba bement, de ott sem ért el semmit. Mintha mindenki a menekülőkön

akart volna meggazdagodni. Minden élelem drága volt, nekik pedig alig volt pénzük. Sóért lehetett volna cserélni, de 1 kiló kenyérér 1 kiló sót kértek. Tejet se tudtak szerezni a gyerekeknek.

A bizonytalanság, és hogy senki nem mondja meg meddig tart még az út, hamar felőrölte az emberek türelmét.

Dunaföldvár felé tartottak, de elterjedt a hír, hogy ott a hidat a németek aláaknázták, és ki tudja, mikor robbantják fel...

A kocsisor mellett lovon járőröztek a csendőrök, hogy egyetlen fogat se válhasson ki a sorból.

Most már sokan szerettek volna megállni és megvárni, hogy áthaladjon rajtuk a front, mintsem hogy rá kelljen hajtani az aláaknázott hídra. A felfegyverzett csendőrök egyre sűrűbb járőrözése láttán újra és újra félelem hullámozott végig a meneten.

András nem bírta tovább idegekkel. Egy bekötőútnál megpróbált kiválni a többi fogat közül. Már elfordult és majdnem sikerült kihajtani jobbra, mikor az egyik csendőr odaért.

– Mit csinálsz? Vissza a sorba!

– Én nem Dunaföldvár felé akarok menni!

– Oda mész, ahova mások!

András Pipi kezébe dobta a gyeplőt és leszállt, hogy megmagyarázza, mit szeretne. A menet végén páran szintén leszálltak, hogy lássák, mi történik, mért állt meg a sor. Ekkor ért oda egy másik lovas Bódoghék mellé.

– Őrmester! Mért áll keresztben ez a fogat? Máris összetorlódtak mögötte a többiek. Példát kell statuálni, mert felbomlik a rend! Ne vitatkozzon ezzel a füstös-képűvel!

Andrásnak hirtelen fejébe tódult a vér és mintha élete minden keserősége egyszerre rohanta volna meg.

– Füstös-képű? Kinek mondtad? Kinek?... Én magyar vagyok! – kiáltotta és felemelt ököllel rohant feléjük.

Pipi csak egy csattanást hallott. Láta, hogy az apja megtántorodik, és a padkára zuhan. Véres...

– Api! – sikoltott fel és le akart ugrani a kocsiról, hogy segítsen, de a csendőr ráfogta a fegyvert és ordított:

– Vissza! – ettől a gyerek visszaretent és szinte kővé dermedt. A távolról nézelődők egy pillanat alatt eltűntek. Visszaültek a helyükre és szorongva várták, mi lesz még.

– Kölyök! Mit szarakodsz ott! Ne tartsd fel a sort! Igazodj! – üvöltött tovább a csendőr.

A fiú rémülten rántotta meg a gyeplőt, a lovak megugrottak, az istrángok megfeszültek és a fogat menetirányba fordult.

Pipi még egyszer az apjára pillantott, aki már mozdulatlanul feküdt az árok szélén.

Ez az iszonyatos látvány a fiú teljes lényét betöltötte, szeme könnyben úszott és a tehetetlenség dühében, úgy szorította össze a száját, hogy szinte csikorogtak belé a fogai.

– Ez a mi hazánk? Jebenti Boga! – és öklével szétmaszatolta arcán a könnyeket.

– Felzárkózni! Felzárkózni! – halotta újra meg újra.

– Magyarok vagyunk... jaj magyarok – motyogta maga elé, a hirtelen férfivá érő gyermek, de már senki nem tördött vele.

Hátrafordult és a családjára pillantott.

Zolika a félelemtől üveges szemmel meredt maga elé, talán fel se fogta, mi történt. Az anyja az ikreket magához ölelve a teljes kimerültség kábulatában aludt a kocsiderékban, a zsákok és koszlott batyuk között. Még nem tudott semmiről semmit.

A kocsisor rendeződött aztán lassan, zörögve döcögött tovább a poros országúton. Igazából senki sem tudta pontosan, hogy hova, miért.

Néha meg-megállt, talán csak, hogy okot adjon a csendőröknek az újabb, meg újabb goromba üvöltözésre.

Hazát, otthont vesztett szegény, szerencsétlen magyarok, szerb lovakkal vontatott szerb szekereken vándoroltak egy számukra ismeretlen vidéken.

Mindenbe beletörődve, reményvesztetten haladtak az aláaknázott dunaföldvári híd felé.

Kamarás Klára tanár, festő, író, költő. Pécssett született. Évtizedek óta Letenyén él. Küzdelmes életét átszővi az ember és a művészetek szeretete, tisztelete, a tanítás vágya és nem utolsósorban az alkotómunka.

Első kötetei csak 2006-ban jelentek meg.

Az elbeszéléseket tartalmazó *Arcok a múltból* és az *Ólomból szőni pilleszárnyat* válogatott versei után 2008-ban megjelent az *Álmok útján* című kötet, melyben verseket, elbeszéléseket olvashatunk és a szerző színes képi világában gyönyörködhetünk.

Kamarás Klára most egy kisregénnyel lepett meg bennünket.

Az Anica című regény különleges élményt nyújt az olvasónak. Történelmi és érzelmi viharokat, igazságokat tár fel, miközben úgy érezzük, hogy magunk is részesei vagyunk a cselekménynek.

A történet a XX. század elején kezdődik egy dél-európai kisvárosban. Hőseinek sorsát fantomként kíséri végig Herr Franz, a zsugori kocsmáros jelenléte – miközben hamis, gátlástalan, puhány vagy megértő, de tehetetlen figurák elevenednek meg előttünk.

Anica, a jó képességű, dolgozó főhős életét sorscsapások kísérik, pedig nem vágyik sokra, csak összetartó családra. Gyökértelenség, vegyes házasságok mételyezik meg a különböző nációhoz tartozó szereplők életét.

A megrázó történet Magyarországon ér véget.

Anica a határhoz érkezve megkérdezi a kocsiszt:

– *Hová viszel minket?*

– *A partra, a határhoz.*

– *A partra. Milyen partra? Duna? Tisza? Száva? Mindegy is. Csak újra együtt legyen a család.*

Péter Erika

Idegen szavak és kifejezések

dzsezva.....törökkávé főző
gibanica.....rétesféle
Bogati!.....káromkodás
csevapcsicsa.....szerb sültkolbász
Fala Bogu!.....Hála Istennek!
Jebenti Boga!.....káromkodás
Jebenti majku!.....káromkodás
Jebenti majku Isusovu!...káromkodás
kajmak.....tejföl, forralt tejből
kardamom.....fűszernövény
megbuherálom.....elintézem,
Molimte druzse!.....Kérlek barátom!
muzaka.....rakott darált hús
pljeskavica.....szerb étel, sült hús
potage.....zöldségleves
potázs.....zöldségleves
Raták.....orosz repülők
siskebab.....sült hús, nyársonsült
szinkó.....fiacskám
teta.....néni

